

Vlaams
Parlement

ingediend op **15** (2016-2017) – Nr. 7-I
8 december 2016 (2016-2017)

Verslag

namens de Commissie voor Onderwijs
uitgebracht door Koen Daniëls en Caroline Gennez
aan de Commissie voor Algemeen Beleid, Financiën en Begroting

over het ontwerp van decreet

houdende de algemene uitgavenbegroting
van de Vlaamse Gemeenschap
voor het begrotingsjaar 2017

en over de beleidsbrief Onderwijs 2016-2017

Samenstelling van de Commissie voor Onderwijs:

Voorzitter: Kathleen Helsen.

Vaste leden:

Vera Celis, Paul Cordy, Koen Daniëls, Ingeborg De Meulemeester, Kathleen Krekels, Kris Van Dijck;
Jos De Meyer, Jenne De Potter, Jan Durnez, Kathleen Helsen;
Ann Brusseel, Jo De Ro;
Caroline Gennez, Tine Soens;
Elisabeth Meuleman.

Plaatsvervangers:

Peter Persyn, Grete Remen, Willy Segers, Ann Soete, Miranda Van Eetvelde, Manuela Van Werde;
Caroline Bastiaens, Sabine de Bethune, Vera Jans, Katrien Schryvers;
Jean-Jacques De Gucht, Francesco Vanderjeugd;
Katia Segers, Steve Vandenberghe;
Elke Van den Brandt.

Documenten in het dossier:

- 15** (2016-2017) – Nr. 1: Ontwerp van decreet + Bijlagen
 - Nr. 2 t.e.m. 6: Amendementen
 - Nr. 7-A t.e.m. H: Verslagen aan de Commissie voor Algemeen Beleid, Financiën en Begroting
- 14** (2016-2017) – Nr. 1: Ontwerp van decreet
 - Nr. 2: Amendement
- 12-B** (2015-2016) – Nr. 1: Advies van de Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen
 - Nr. 2: Verslag
- 13** (2016-2017) – Nr. 1: Algemene toelichting
 - Nr. 2: Toelichtingen per programma
- 16** (2016-2017) – Nr. 1: Verslag van het Rekenhof over de begroting
- 21** (2016-2017) – Nr. 1: Meerjarenraming
 - Nr. 2: Verslag van het Rekenhof over de meerjarenraming
- 940** (2016-2017) – Nr. 1: Beleidsbrief
 - Nr. 2: Motie

INHOUD

I.	Inleidende uiteenzetting door minister Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs	5
1.	Toelichting bij de uitgavenbegroting Onderwijs 2017	5
1.1.	Algemene situering: groeibegroting	5
1.2.	Departement Onderwijs en Vorming	6
1.3.	Agentschap voor Onderwijsdiensten	7
1.4.	Agentschap voor Hoger Onderwijs, Volwassenenonderwijs, Kwalificaties en Studietoelagen	9
1.5.	Onderwijsinspectie	10
1.6.	Conclusie	10
2.	Toelichting bij de beleidsbrief Onderwijs 2016-2017	11
2.1.	Geen vluchtige onderwijskansen	11
2.2.	Kleuteronderwijs	11
2.3.	Versterken basisonderwijs	12
2.4.	Matrix secundair onderwijs	12
2.5.	Hoger onderwijs	12
2.6.	Volwassenenonderwijs	13
2.7.	Deeltijds kunstonderwijs	14
2.8.	Gezondheidsplan	14
2.9.	Duaal leren	15
2.10.	Specifieke onderwijsbehoeften	15
2.11.	Onderwijspersoneel	16
2.12.	Vermindering van de planlast	16
2.13.	Studietoelagen	16
2.14.	Scholenbouw	17
II.	Bespreking	17
1.	Vragen en opmerkingen van de leden	17
1.1.	Tussenkoms van Jan Durnez	17
1.2.	Tussenkoms van Caroline Gennez	18
1.3.	Tussenkoms van Ann Brusseel	21
1.4.	Tussenkoms van Koen Daniëls	22
1.5.	Tussenkoms van Jos De Meyer	25
1.6.	Tussenkoms van Steve Vandenberghe	26
1.7.	Tussenkoms van Jo De Ro	26
1.8.	Tussenkoms van Kathleen Krekels	29
1.9.	Tussenkoms van Ingeborg De Meulemeester	31
1.10.	Tussenkoms van Tine Soens	32
1.11.	Tussenkoms van Paul Cordy	33
1.12.	Tussenkoms van Vera Celis	33
1.13.	Tussenkoms van Elisabeth Meuleman	34
1.14.	Tussenkoms van Kathleen Helsen	36

2.	Antwoorden van de minister en replieken inzake de uitgavenbegroting 2017	38
2.1.	Antwoorden van de minister.....	38
2.2.	Replieken	48
2.3.	Antwoorden van de minister.....	49
3.	Antwoorden van de minister en replieken inzake de beleidsbrief Onderwijs 2016-2017	50
3.1.	Strategisch doel 1: Talenten van elke lerende ten volle ontwikkelen.....	50
3.2.	Strategisch doel 2: Voldoende, deskundig en gemotiveerd onderwijspersoneel garanderen	74
3.3.	Strategisch doel 3: Onderwijsinstellingen versterken	76
3.4.	Strategisch doel 4: Werk maken van een Masterplan Scholenbouw	80
3.5.	Strategisch doel 5: Topkwaliteit realiseren.....	82
3.6.	Strategisch doel 6: Aandacht voor transversaal beleid	83
III.	Toelichting amendementen en indicatieve stemmingen	84
	Gebruikte afkortingen	86

Bijlagen: zie [dossierpagina](http://www.vlaamsparlement.be/dossierpagina) op www.vlaamsparlement.be

In de Commissie voor Onderwijs werden op data van donderdag 17 november, donderdag 24 november en donderdag 1 december 2017 het ontwerp van decreet houdende de algemene uitgavenbegroting van de Vlaamse Gemeenschap voor het begrotingsjaar 2017, het ontwerp van decreet houdende bepalingen tot begeleiding van de begroting 2017 en de beleidsbrief Onderwijs 2016-2017 behandeld. De besprekingen verliepen volledig geïntegreerd. Onderhavig verslag is de weergave van de bespreking van het ontwerp van decreet houdende de uitgavenbegroting en de daarmee inherent verbonden beleidsbrief Onderwijs. Van de bespreking van het onderwijshoofdstuk (hoofdstuk 9) van het ontwerp van decreet houdende bepalingen tot begeleiding van de begroting werd een apart verslag gemaakt.

Op de eerstgenoemde datum gaf minister Hilde Crevits toelichting bij de drie elementen van de bespreking en ging de eerste vragenronde door. Bij haar uiteenzetting maakte minister Crevits gebruik van een powerpointpresentatie die terug te vinden is op de [dossierpagina](#) van dit verslag op www.vlaamsparlement.be. Op de tweede datum gaf de minister antwoord op de vragen en bedenkingen van de commissieleden en volgden de replieken. Op de laatste datum gingen de stemmingen door.

Minister Hilde Crevits bezorgde bijkomende informatie die is terug te vinden op de [dossierpagina](#) van dit document op www.vlaamsparlement.be.

I. Inleidende uiteenzetting door minister Hilde Crevits, vice-minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs

1. Toelichting bij de uitgavenbegroting Onderwijs 2017

1.1. Algemene situering: groeibegroting

Bij de aanvang van haar uiteenzetting brengt minister *Hilde Crevits* vooreerst de evolutie van de onderwijsbegroting tussen 2014 en 2017 onder de aandacht. Voor het komende begrotingsjaar bedraagt het bedrag dat wordt uitgetrokken voor onderwijs 11,3 miljard euro. Het moge duidelijk zijn dat het hier om een groeibegroting gaat. In 2017 stijgt het krediet voor onderwijs met 243 miljoen euro in vergelijking met de begroting 2016 en met meer dan een half miljard euro in vergelijking met de begroting 2015. Op twee jaar tijd is er dus sprake van een half miljard extra. Ze laat daarbij opmerken dat de indexprovisie voor het opvangen van de overschrijding van de spilindex in – vermoedelijk – augustus 2017, nog niet is opgenomen in de kredieten voor 2017. Het betreft hier zo'n 49 miljoen euro, die voorlopig nog bij het beleidsdomein Financiën en Begroting staan. Het bedrag in kwestie wordt pas overgemaakt aan Onderwijs, op het ogenblik dat de spilindex effectief overschreden wordt. Ook de kredieten 2017 voor asiel staan overigens nog apart op een provisie bij Financiën en Begroting, en zitten dus nog niet in de onderwijskredieten vervat. Het gaat hier over een bedrag van 10,2 miljoen euro, dat zal worden toegekend naar rato van het betreffende aantal leerlingen.

De onderwijsbegroting is een groeibegroting op het niveau van de budgetten, die zich vooral vertaalt in een groei in personeelsleden. Zo wordt er in 2017 ruimte gemaakt voor 1000 extra leerkrachten in het basis- en secundair onderwijs.

De minister preciseert verder dat het globale onderwijsbudget dat ze hier hanteert, enigszins afwijkt van het bedrag van 12,8 miljard euro dat Financiën en Begroting in de algemene toelichting bij de Vlaamse begroting heeft opgenomen. De verklaring hiervoor is te vinden in het feit dat er wijzigingen zijn in de voorstelling van de begroting. Het is immers de allereerste keer dat de instellingen voor hoger onderwijs volledig mee geconsolideerd zijn. Dat betekent dat er 1,5 miljard euro extra op de begroting Onderwijs komt, die echter geen budgetverhoging inhoudt.

Dat verschil van 1,5 miljard is te wijten aan eigen inkomsten van de betrokken instellingen en ook aan de toevoeging van de interne stromen die deze instellingen ontvangen van andere beleidsdomeinen dan Onderwijs. Om een goede vergelijking te kunnen maken met de voorgaande jaren, werd dan ook abstractie gemaakt van dit consolidatie-effect.

De minister vervolgt dat er op basis van een aantal impulsen in 2017 extra ruimte wordt gecreëerd voor onderwijs. Vooreerst komen er meer leraars voor de klas. Het gaat over 74,3 miljoen euro, exclusief de index. Meer bepaald gaat het over lonen en werkingsmiddelen in het lager- en het secundair onderwijs, over de effecten van de groeinorm in het volwassenenonderwijs en, last but not least, het openend-karakter van de studietoelagen. Als er extra vraag is naar studietoelagen (hetgeen alleen al door de automatisering een feit is), komen er met andere woorden ook extra middelen.

Daarnaast is er in vergelijking met vorig jaar ook 50 miljoen euro extra voor het hoger onderwijs. Dat bedrag omvat een aantal zaken. Met name vooreerst het groeipad voor de integratie van de academische hogeschoolopleidingen in de universiteiten. Dit is goed voor 15,1 miljoen euro. Ten tweede is er het opnieuw in werking treden van het kliksysteem. Goed voor 25,4 miljoen euro. En ten slotte is er ook een supplementair budget van 10 miljoen euro voor praktijkgericht wetenschappelijk onderzoek aan de hogescholen.

Een derde impuls heeft betrekking op een extra krediet voor de indexering van de verschillende looncomponenten. Het gaat hierbij over 170 miljoen euro, waar – zoals gezegd – de indexprovisie voor 2017 nog niet is inbegrepen. De facto moet er dus nog eens ongeveer 49 miljoen euro worden bijgeteld die, in afwachting van de effectieve overschrijding van de index, op een krediet bij Financiën en Begroting staat.

Daarnaast vestigt minister Crevits ook nog de aandacht op twee andere belangrijke stijgers. Eerstens wordt het investeringsbudget voor het nieuwe pps-programma van projectspecifieke DBFM – dat nog maar op 16 november 2016 werd goedgekeurd in de plenaire vergadering van het Vlaams Parlement – verhoogd met 100 miljoen euro, waardoor het nu 300 miljoen euro beloopt. Waarbij ze nog laat opmerken dat er met het lopende DBFM-programma Scholen van Morgen onder-tussen elke week twee nieuwe scholen worden geopend.

Een tweede extra zijn de 10,2 miljoen asielmiddelen die in 2017 worden uitgetrokken voor NT2 evenals de 50.000 euro voor leerlingenvervoer. Die bedragen zijn voorlopig nog ingeschreven op de asielprovisie binnen Financiën en Begroting, maar zullen in de loop van het jaar worden toegevoegd aan de onderwijskredieten.

De minister overloopt daarna per entiteit de belangrijkste elementen van de onderwijsbegroting voor 2017.

1.2. Departement Onderwijs en Vorming

Net als vorig jaar wordt hier opnieuw 50 miljoen euro nieuwe beleidsruimte voorzien voor onder meer capaciteitsuitbreiding in de scholenbouw. De middelen in kwestie staan voorlopig op een provisie onder het departement, in afwachting van hun herverdeling tussen AGION en het GO!.

Op het departement zijn verder ook de kredieten ingeschreven voor een aantal belangrijke beleidsinitiatieven rond onder meer: onderzoek en innovatie, internationalisering, transversale samenwerking, gelijke kansen en een reeks specifieke projecten onder het luik 'Andere beleidsthema's Onderwijs'. Dienaangaande belicht de minister de belangrijkste wijzigingen ten opzichte van de begroting 2016.

Wat onderzoek en innovatie betreft, wijst ze erop dat er een nieuw interuniversitair steunpunt is opgericht, SONO. Dit ontvangt op jaarbasis een bedrag van 1,5 miljoen euro. Het zal zich richten op beleidsgericht onderwijsonderzoek, in de periode 2016-2020.

Met betrekking tot de internationalisering worden extra middelen voorzien als volgende financiële stap op het budgettaire pad voor de integratie van de academische hogeschoolopleidingen in de universiteiten. Onder het departement wordt hiervoor supplementair 600.000 euro voorzien voor het stimuleren van de studentenmobiliteit, waardoor het totaalbudget voor internationalisering nu al 4,4 miljoen euro bedraagt.

Een derde punt betreft de transversale samenwerking. De 609.000 euro voorzien voor het Onderwijscentrum Brussel, worden overgeheveld van de Gemeenschapscommissie naar het beleidsdomein Kanselarij en Bestuur. De decretaale opdrachten blijven volledig behouden. Gelijktijdig worden ook de aanvullende werkingsmiddelen voor de netgebonden pedagogische begeleidingsdiensten – 690.000 euro – overgeheveld van het departement naar AgODi.

Voor wat gelijke kansen betreft, herinnert de minister eraan dat er bij de budgetcontrole 2016 discussie is geweest over de index met betrekking tot het synchroon internetonderwijs aan huis. Ingevolge het decretaal verankeren van dit ICT-systeem voor langdurig zieke kinderen, is nu ook de beslissing genomen om te voorzien in indexering van het beschikbare budget. De SIO-ondersteuning is dus van een facultatieve subsidie zonder index overgegaan naar een structurele component van het Vlaamse onderwijssysteem. In concreto betekent dit dat door de toekenning van de indexering aan het loongedeelte, hier 20.000 euro extra bijkomt in 2017. Het totaalbudget komt zo op 2,3 miljoen euro.

Voor wat de 'Andere beleidsthema's Onderwijs' op het departement betreft, wordt in 2017 de focus gelegd op het versterken van de lerarenopleidingen. Op basis van werkgroepen zal nieuwe regelgeving worden uitgewerkt en zullen er projecten ter ondersteuning van de transitie van die lerarenopleidingen van start gaan. Hiervoor wordt een budget van 2,2 miljoen euro voorzien.

1.3. Agentschap voor Onderwijsdiensten

Voor wat het Agentschap voor Onderwijsdiensten betreft, geeft de minister vooreerst mee dat ze bij de vergelijking tussen de begrotingen 2016 en 2017 abstractie maakt van het eenmalig krediet van 59 miljoen euro voor de aanrekening van de RSZ in het loonmodel. Dit is een eerder technisch verhaal, dat er in essentie op neer komt dat het over een ESR-neutraal gegeven gaat. Dezelfde technische redenering wordt overigens ook gevolgd in de algemene toelichting bij de Vlaamse begroting voor 2017.

Een eerste luik betreft de lonen en de werking van het basisonderwijs. In het basisonderwijs wordt er vooral extra geïnvesteerd op het niveau van de lonen. De evolutie van de middelen is sterk gelinkt aan factoren zoals de leerlingenevolutie. Uitgedrukt in vte stijgt het aantal leraars in het basisonderwijs met 872 extra eenheden en dit inclusief OKAN.

Daarnaast wordt nu ook het volledige jaarbudget van 1,2 miljoen euro voorzien voor de 30 leraars die erbij kwamen in het schooljaar 2016-2017 voor de anderstalige kleuters die zijn ingestapt na 1 februari 2016. Dat tweede telmoment heeft dus een effect van 30 eenheden met zich gebracht.

In het kader van de waarborgregeling van het M-decreet worden voor het schooljaar 2016-2017 181 vte's ingezet. Voor het schooljaar 2017-2018 blijft de regeling

uiteraard van kracht. Waarbij de minister preciseert dat het volledige effect ervan pas duidelijk zal zijn na het telmoment van 1 februari 2017.

De werkingsmiddelen in het basisonderwijs stijgen met 3,4 miljoen euro. Daarnaast wordt voor het schooljaar 2016-2017 ook de regeling van de 950 euro premie anderstalige kleuters verlengd. Vorig jaar ging het hierbij over 5 miljoen euro extra. Voor dit jaar is daar nog geen exact zicht op. Het telmoment was immers maar medio november, dus een paar dagen geleden. Mogelijk zal de minister de betreffende cijfers nog kunnen meedelen bij een eerstvolgende commissiebijeenkomst.

Een tweede luik betreft de lonen en de werking van het secundair onderwijs. Ook hier is er 22 miljoen euro meer budget beschikbaar. Dit dient gedeeltelijk voor bijkomende aanwervingen van leraars. De teller staat daar voorlopig op 121. De nieuwe regeling voor wat de vervolgschoolcoaches betreft, leidde in het schooljaar 2016-2017 tot 176 extra vervolgschoolcoaches. Meer bepaald werd het financieringsmechanisme voor de specifieke uren-leraar vervolgschoolcoaching herzien, omdat die worden ingezet om de overstap van het onthaaljaar naar het regulier onderwijs te vergemakkelijken. Door deze ingreep in de reglementering wordt vanaf 1 september 2016 rekening gehouden met het aantal leerlingen OKAN in het secundair onderwijs bij het bepalen van de omkadering vervolgschoolcoaches.

Voor 2017 wordt zo geraamd dat er 9,2 miljoen euro nodig zal zijn voor in totaal 213 vervolgschoolcoaches. Dat impliceert een budgetstijging van 5,2 miljoen euro. Voor de minister was dit hoe dan ook een noodzakelijke ingreep, om de integratie van anderstalige leerlingen te bespoedigen.

De werkingsmiddelen in het secundair onderwijs nemen licht toe, met iets minder dan 1 miljoen euro.

Een derde luik betreft de lonen en de werking van het deeltijds kunstonderwijs. Hier neemt het loonbudget toe met 2,4 miljoen euro. Uitgedrukt in vte betekent dit een stijging van 31 leraars.

Ten vierde zijn er de lonen en de werking van de centra voor leerlingenbegeleiding, waar de budgetten stijgen met 1,7 miljoen euro. Er zijn 16 bijkomende vte's, terwijl de werkingsmiddelen constant blijven.

1.3.1. Scholenbouw

Minister Crevits komt dan tot de scholenbouw, waarbij ze het zowel over AGION als het GO! zal hebben. In totaal bedragen de kredieten voor scholenbouw in het leerplichtonderwijs in 2017 352,4 miljoen euro. Daarnaast is er deze legislatuur ook 54 miljoen euro beschikbaar op het Vlaams Klimaatfonds, waarvan zeker 52 miljoen wordt vrijgemaakt voor investeringen in energiezuinige maatregelen. De minister wijst er dan ook op dat er nog nooit zoveel werd geïnvesteerd in scholenbouw. Alleen al het programma Scholen van Morgen zorgt momenteel, zoals hoger reeds gezegd, voor twee nieuwe scholen per week.

Er wordt ook opnieuw 50 miljoen euro toegekend om tegemoet te komen aan capaciteitsnoden, zeker in regio's die te kampen hebben met capaciteitsdruk. Dit bedrag staat voorlopig nog inschreven op een provisie omdat het nog moet verdeeld worden tussen het GO! en AGION.

Voor opleidings- en onderwijsinfrastructuur in het kader van het SALK staat een half miljoen euro ingeschreven.

Alles samen staat er op de initiële begroting voor 2017 dus voor 302 miljoen euro aan middelen voor scholenbouw ingeschreven bij AGION en het GO!.

Van de 246 miljoen euro aan scholenbouwmiddelen bij AGION, staat er 174,6 miljoen euro ingeschreven aan klassieke machtigingskredieten.

Daarnaast staat er nog 71,3 miljoen euro ingeschreven, waarvan 70,5 miljoen euro moet dienen voor het betalen van de vergoedingen in het kader van de DBFM Scholen van Morgen en ongeveer 0,8 miljoen euro moet dienen voor de reguliere huursubsidies.

Bij het GO! bedraagt de budgettaire ruimte voor investeringen in scholenbouw 56 miljoen euro. Hierin kunnen vier deelbudgetten onderscheiden worden. Voor grote infrastructuurwerken is er 36,1 miljoen euro voorzien. Voor de kleine infrastructuurwerken is er 12,5 miljoen euro. Het budget voor het eigenaarsonderhoud dat nodig is om het patrimonium in stand te houden bedraagt 7 miljoen euro. En ten slotte ontvangt het GO! ook 229.000 euro voor huursubsidies.

Met betrekking tot het Vlaams Klimaatplan herinnert minister Hilde Crevits eraan dat er reeds in 2016 enkele zaken werden aangekondigd. In de periode 2016-2019 wil men zeker 52 miljoen euro investeren. Dat betekent in concreto 32 miljoen euro voor het leerplichtonderwijs en 20 miljoen euro voor het hoger onderwijs. Van dat laatste bedrag was in 2016 al 8 miljoen euro beschikbaar. De middelen in kwestie bevinden zich nog binnen het Klimaatfonds, maar zullen via herverdeling worden toegevoegd aan de onderwijsbegroting.

1.4. Agentschap voor Hoger Onderwijs, Volwassenenonderwijs, Kwalificaties en Studietoelagen

Met betrekking tot AHOVOKS zal de minister achtereenvolgens toelichting geven bij het hoger onderwijs, het volwassenenonderwijs en de studietoelagen.

1.4.1. Hoger onderwijs

Zoals de minister in haar inleiding reeds liet opmerken, wordt er 50 miljoen euro toegevoegd aan de basisfinanciering van het hoger onderwijs. Dit extra budget is toe te schrijven aan een aantal supplementaire bedragen. Zo zorgt de toename van de opgenomen studiepunten in het hoger onderwijs voor een stijging van de werkingsmiddelen. Die kliks bedragen in totaal 25,4 miljoen euro.

Naast de 600.000 euro voor studentenmobiliteit, ingeschreven op het departement, wordt ook bij AHOVOKS een surplus van 14,5 miljoen euro ingeschreven in het kader van het groeipad voor de integratie van de academische hogeschoolopleidingen in de universiteiten. En binnen het groeipad Onderzoek en Ontwikkeling wordt 10 miljoen euro voorzien ten behoeve van praktijkgericht wetenschappelijk onderzoek. Dit laatste bedrag is exclusief bestemd voor de hogescholen.

Wat betreft investeringen in het hoger onderwijs, wordt er in de voorliggende ontwerpbegroting een bedrag van 138,4 miljoen euro voorzien.

De terbeschikkingstelling van de gebouwen UZ Gent wordt aangepast aan de netto actuele waarde, waardoor er een stijging is met 583.000 euro.

En ten slotte wordt met betrekking tot het UZ Gent ook de opname van het kapitaalsaldo en de opname van het rentedeel 2017 van de Belfiuslening ingeschreven op de begroting 2017. De omvang van de investeringen stijgt hierdoor met 48,4 miljoen euro. Deze cashinjectie, die eigenlijk een vervroegde terugbetaling behelst van een verplichting die rust op de Vlaamse Gemeenschap, moet het

universitair ziekenhuis helpen versneld een aantal noodzakelijke investeringen te doen.

1.4.2. Volwassenenonderwijs

De minister komt dan tot het luik volwassenenonderwijs. Voor wat de lonen betreft, wordt de impact van de groeinorm voor het schooljaar 2016-2017 geïntegreerd in het loonmodel. Dat komt neer op een extra budget van 4 miljoen euro, of 72 bijkomende vte's. Het effect van de groeinorm voor het daaropvolgende schooljaar 2017-2018, staat voorlopig op een provisie binnen de onderwijsbegroting. Het gaat daarbij over een bedrag van 1,3 miljoen euro.

Voor het toepassen van de decretale groeinorm in het kader van hbo5 (goed voor 3,5 miljoen euro, of 52 vte's) wordt voor het schooljaar 2016-2017 in het loonmodel 2 miljoen euro voorzien. Voor het schooljaar 2017-2018 wordt 1,5 miljoen euro ingeschreven op een provisie, naar analogie van de groeinorm 2017-2018.

Zoals hoger reeds vermeld, is er ook voor 2017 reeds 10,2 miljoen euro aan asielmiddelen voorzien.

Qua werking leidt de toepassing van de groeinorm op de werkingsmiddelen van de centra voor basiseducatie tot een stijging van 168.000 euro.

De in het kader van de asielcrisis eenmalig toegekende werkingsmiddelen worden uit de basis gehaald, maar op een algemene provisie zijn er wel opnieuw middelen voorzien voor NT2.

1.4.3. Studiefinanciering

Voor wat de studiefinanciering betreft, wijst minister Hilde Crevits erop dat de budgetten voor studietoelagen stijgen van 169 miljoen euro in 2016 naar 170 miljoen euro in 2017. Tevens benadrukt ze dat het hier om een openendfinanciering gaat. Bij de budgetcontrole zal dus worden nagegaan of dit bedrag volstaat. Mocht dat niet het geval zijn, dan komen er middelen bij.

1.5. Onderwijsinspectie

Voor wat de onderwijsinspectie betreft, kan de minister volstaan met een verwijzing naar de memorie van toelichting, die voor zich spreekt.

1.6. Conclusie

Ten slotte benadrukt de minister dat er in deze begrotingsronde geen nieuwe besparingen zitten voor Onderwijs. Een aantal besparingen die de voorbije twee jaar golden, zijn teruggedraaid. Maar een aantal reeds doorgevoerde besparingen blijven algemeen doorgetrokken op alle posten van de Vlaamse begroting. Daaronder valt ook het niet indexeren van de werkingsmiddelen. Dit uitgezonderd de kliks in het hoger onderwijs die, zoals hoger al vermeld, wel degelijk terugkeren vanaf 2017.

Ze weet dat hierover discussie kan bestaan, maar meent dat men dit toch ook in de macro-economische context moet bekijken. In zijn economisch budget van september 2016 heeft het Federaal Planbureau de economische groei voor 2017 herzien van 1,5 percent naar 1,2 percent. De economische context blijft dus bijzonder fragiel. Dit betekent ook dat de inkomsten trager dan verwacht stijgen, wat verantwoordt dat de Vlaamse Regering de niet indexering van de werkingsmiddelen aanhoudt.

Toch weerhoudt dat de Vlaamse Regering er niet van om in 2017 het onderwijsbudget met 243 miljoen euro te laten groeien in vergelijking met 2016. Het feit dat hier een dergelijke extra injectie wordt gegeven en dat ervoor gezorgd wordt dat er een goede balans is tussen het aanwerven van nieuw personeel en de investeringen in 'harde' infrastructuur, blijft te vaak onderbelicht.

2. Toelichting bij de beleidsbrief Onderwijs 2016-2017

Na de toelichting over de algemene uitgavenbegroting voor 2017, komt de minister tot haar beleidsbrief Onderwijs 2016-2017. Deze kadert binnen het Vlaamse regeerakkoord en binnen de initiële beleidsnota Onderwijs die ze twee jaar terug, in oktober 2014, in de commissie heeft voorgesteld. De editie 2016-2017 volgt opnieuw onveranderd de klassieke structuur van de strategische en operationele doelstellingen. Ook voor de verdere duur van de legislatuur zal deze opbouw worden gehandhaafd. Ze zal ook niet alle punten van de beleidsbrief overlopen, maar zal in haar uiteenzetting focussen op de punten die zij het belangrijkste acht.

2.1. Geen vluchtige onderwijskansen

Minister Crevits benadrukt dat de Vlaamse Regering bijzonder grote inspanningen levert om de uitdaging rond asiel en de integratie van jonge asielzoekers aan te pakken. In eerste instantie binnen de scholen, maar ook op het vlak van regelgeving is er heel wat werk verzet. Er kwam regelgeving die ervoor zorgde dat de verschillende beleidsinitiatieven geen 'losse flodders' waren. De minister denkt daarbij onder andere aan de premie voor de kleuters, de programmatie in het secundair onderwijs en de aanpassing in het systeem van vervolgcaches. Ter illustratie geeft ze ook enkele relevante cijfers: 30 percent meer OKAN in het basisonderwijs, bijna 60 percent meer in het secundair onderwijs en een aangroei die resulteerde in 300 extra leerkrachten (waarvan 98 in het basisonderwijs en 201 in het secundair onderwijs).

Omdat er ook in ons kleuteronderwijs een grote toestroom was, werd er een premie van 950 euro voorzien, die zeer gericht ingezet kan worden daar waar er instroom is van anderstalige nieuwkomers. Dit leidde tot 5 miljoen euro extra in 2015-2016. Deze maatregel wordt verlengd in 2016-2017. Zoals gezegd is de telling heel recent doorgegaan (met name op 14 november), waardoor heel weldra het bedrag gekend zal zijn. En ook het systeem van de vervolgcaches is volledig hervormd. Dit tot volle tevredenheid van de scholen die hiermee aan de slag kunnen.

2.2. Kleuteronderwijs

Voor wat het kleuteronderwijs betreft, wijst de minister op de goede cijfers qua kleuterparticipatie. Om die hoge participatiecijfers ook in de toekomst te verzekeren, is het nodig hier blijvend op in te zetten. Er is, zeker in de grootsteden, nog veel werk aan de winkel. De kleuters die niet ingeschreven zijn of onvoldoende aanwezig zijn, bevinden zich daar. Vandaar dat er – zoals de minister eerder in het parlement heeft aangekondigd en zoals ook vermeld in de beleidsbrief – een actieplan Kleuterparticipatie op het punt staat afgerond te worden in samenwerking met de lokale organisaties, steden en gemeenten en de LOP's, die hierin cruciale partners zijn voor de minister.

Zoals eveneens reeds aangekondigd in het parlement, is het bij deze oefening ook de bedoeling kritisch te gaan kijken naar de werkingsmiddelen van het kleuteronderwijs. Dienaangaande geeft de minister ter informatie nog mee dat van het totale budget basisonderwijs, ten belope van 457 miljoen euro, er 30 percent, of 138 miljoen euro, naar het kleuteronderwijs gaat. In het verleden werd de keuze gemaakt om het kleuteronderwijs minder werkingsmiddelen te geven dan het lager onderwijs, omdat men ervan uitging dat het aanbieden van onderwijs voor kleu-

ters goedkoper was. De oefening die momenteel gemaakt wordt en die allicht tot interessante inzichten zal leiden, gaat uit van de aanwezigheidsgraad van kleuters. Waar men er vroeger van uitging dat kleuters nogal eens afwezig waren, blijkt nu uit de – weliswaar nog ruwe – cijfers dat kleuters gemiddeld gezien tijdens een schooljaar 85,6 percent aanwezig zijn voor de driejarigen en dat dit oploopt tot 92,1 percent voor de vijfjarigen. In zoverre het verdere onderzoek de initiële cijfers bevestigt, is het voor de minister duidelijk dat dit de verantwoording van het verschil in werkingsmiddelen moeilijk te verdedigen zal maken. Hier zou zich dus een hefboom kunnen situeren om naar een veel grotere gelijkschakeling te kunnen gaan. Die oefening wil ze de komende maanden dan ook maken.

2.3. Versterken basisonderwijs

Zoals hier ook reeds gemeld, is het de bedoeling om een toekomstgerichte en legislatuuroverschrijdende visie uit te werken over het geheel van het basisonderwijs. De minister verwees hier eerder al naar in de plenaire vergadering, waar het ging over de gelijkschakeling van de werkingsmiddelen voor kleuter- en lager onderwijs. Ze ziet dit echter ook ruimer. In het Masterplan Secundair Onderwijs zijn ook al een aantal maatregelen inzake het basisonderwijs opgenomen. En parallel daarmee heeft ook de Vlor een oefening gedaan rond het basis- en kleuteronderwijs. Minister Crevits is het er volledig mee eens dat het tienpuntenplan van de Vlor en de reeds genomen maatregelen in het kader het Masterplan Secundair Onderwijs als basis moeten dienen voor een toekomstgericht strategisch kader voor het basisonderwijs. Dit alles zal vanzelfsprekend legislatuuroverschrijdend moeten zijn en zal mogelijks ook nopen tot het voorzien in een groeipad. Daarbij mag echter niet uit het oog worden verloren dat het basisonderwijs momenteel openend gefinancierd is, wat met zich brengt dat een toename van leerlingen ook leidt tot een toename aan middelen. Dat is dus ook een soort groeipad, dat het hoger onderwijs overigens niet heeft. Ook die oefening moet nu worden gemaakt.

2.4. Matrix secundair onderwijs

De minister gaat maar heel kort in op de matrix voor het secundair onderwijs, aangezien daarover nog maar op 16 november 2016 een actuele vraag werd gesteld in de plenaire vergadering van het Vlaams Parlement (*Actuele vragen* VI.Parl. 2016-17, nr. P9). Ze herbevestigt dat ze nog dit jaar de matrix tweede en derde graad wil afronden, die dan ook de basis vormt voor de eerste graad. De Vlor zal hierover vanzelfsprekend nog advies uitbrengen. De matrix in kwestie is opgebouwd vanuit het principe van een getrapte studiekeuze. Hij zal nog in 2016 worden afgewerkt, om met de uitrol te kunnen beginnen in 2017.

Het is evidentierwijze de bedoeling om deze timing ook effectief te halen. Daarenboven moge het – vanuit het logische verloop van een schoolloopbaan – ook duidelijk zijn dat er op 1 september 2018 wel degelijk van start wordt gegaan in het eerste middelbaar.

2.5. Hoger onderwijs

Sinds het begin van de legislatuur zijn er vier werven opgestart in het hoger onderwijs. De resultaten van de eerste werf (de kwaliteitszorg) vertalen zich op dit ogenblik al in de realiteit: de instellingsreviews lopen bij alle instellingen. Samen met de NVAO wordt hier de vinger aan de pols gehouden om een zeer sterk kwaliteitszorgsysteem uit te bouwen. Aan twee andere werven, oriëntering en flexibilisering, wordt naarstig verder gewerkt. Er zijn al maatregelen genomen (denk aan studievoortgangsbewaking) en instrumenten uitgewerkt (denk aan Columbus en de instaproef). Maar voor wat de minister betreft mag het studievoortgangsbeleid nog wat verder worden aangescherpt, met in 2017 zeker aandacht voor het leerkrediet en de gekoppelde financieringsaspecten. Ook het oriënteringsinstrument

wordt verder op punt gesteld. Hiervoor zijn extra budgetten voorzien. De minister verwijst dienaangaande naar wat ze hierover nog maar vorige week heeft gezegd naar aanleiding van vragen om uitleg in de commissie (*Vragen om uitleg* VI.Parl. 2016-17, nr. C60). Voor de geïnteresseerden geeft ze nog mee dat de website voor de Columbustest enkele dagen geleden effectief gelanceerd is. Het gaat hier over een volledig vernieuwde website www.onderwijskiezer.be/columbus. Op termijn zal deze verder worden geïntegreerd in een breder platform, waar ook de oriënteringsproef deel van zal uitmaken.

Het gevoeligste punt inzake hoger onderwijs blijft vooralsnog de rationalisatie, waarover nog geen plan kan worden voorgelegd. De situatie blijft derhalve voorlopig dan ook bevroren. Dit ligt met name gevoelig omdat het raakt aan de concurrentie binnen het hogeronderwijslandschap. De gesprekken daarover zijn lopende en de minister heeft aan de betrokkenen gevraagd om knopen door te hakken tegen de volgende vergadering die ze hierover zal hebben met de hogescholen en de universiteiten.

Behalve de vier genoemde werven zijn er bijkomend in het hoger onderwijs nog twee andere grote punten. Eerst en vooral is er de uitbouw van het hoger beroeps-onderwijs. Daarover bestaat een duidelijke conceptnota en het is de bedoeling om het vanaf 2019 volwaardig in te bedden in het hoger onderwijs. Daarnaast is er de – op 10 november 2016 naar aanleiding van vragen om uitleg over verpleegkunde op de niveaus 5 en 6 ook al aan bod gekomen (*Vragen om uitleg* VI.Parl. 2016-17, nr. C58) – kwestie van de zorgopleidingen. Momenteel legt de minister even de focus op het, insgelijks al aan bod gekomen, toelatingsexamen voor de opleidingen arts en tandarts. Op basis van de adviezen van de begeleidingscommissie en de Vlor wil ze naar een verder traject tot hervorming komen. Hiervoor is een zorgvuldige voorbereiding nodig die ook decretaal werk omvat. Voor 2017 blijven de zaken nog zoals ze zijn, maar voor 2018 zou het mogelijk moeten zijn om al een nieuwe formule te gebruiken. Minister Crevits wil daarbij ook niet enkel kijken naar de vorm van het examen, waarbij men zou kunnen denken aan een vergelijkende selectieproef, zoals die ook expliciet wordt voorgesteld door de begeleidingscommissie. Ze wil ook kijken naar de inhoud en de voorbereiding, waarbij er meer aandacht zou gaan naar cognitieve en sociale vaardigheden. Na de kennisproef zou er voor de geslaagden dan nog een soort van assessment volgen. Hoe dan ook is het de bedoeling om in de komende maanden hiervoor de krijtlijnen uit te zetten. Ook de vraag of er een apart examen voor artsen en tandartsen moet komen, zal mee worden bekeken.

2.6. Volwassenenonderwijs

2.6.1. Schaalvergroting in het volwassenenonderwijs

Het landschap van het volwassenenonderwijs is volop in beweging. Heel wat centra hebben plannen voor schaalvergroting, maar botsen op belemmeringen van de huidige regelgeving. Hoe absurd het ook moge zijn, maar de dertien bestaande werkingsgebieden verhinderen de CVO's momenteel bijvoorbeeld om doorgedreven fusies uit te voeren. Daarom zal worden voorgesteld die werkingsgebieden op te heffen. In die zin wordt er dus een eerste belangrijke stap richting schaalvergroting gezet.

Daaraan gekoppeld zullen in de toekomst de onderwijsbevoegdheden voor centra niet langer worden toegekend voor het hele centrum, maar per vestigingsplaats waar het centrum actief is. Hierdoor kan er tot een meer rationele en doelmatige programmatie worden gekomen. Ten slotte is het de bedoeling om die onderwijsbevoegdheid niet langer toe te kennen voor één opleiding, maar onmiddellijk voor een volledig studiegebied. Hierdoor wordt vermeden dat centra jaar na jaar, steeds opnieuw onderwijsbevoegdheid moeten aanvragen voor gelijkaardige oplei-

dingen. Dit betekent ook een belangrijke administratieve vereenvoudiging – een Tarramaatregel – die moet leiden tot meer duurzame programmaties.

De nieuwe programmatieprocedure treedt in werking vanaf 1 januari 2017. Het dossier ligt momenteel bij de Raad van State en zal weldra door de minister bij het parlement worden ingediend.

2.6.2. Rationalisatienorm

Een tweede stap richting schaalvergroting bestaat in het optrekken van de rationalisatienorm. Dit is een minimumnorm van lesuren cursist die CVO's moeten halen om financierbaar of subsidieerbaar te zijn. Op vandaag ligt de norm op 120.000 LuC, goed voor 97 CVO's.

Om de slagkracht en zichtbaarheid van het volwassenenonderwijs en de rationele aanwending van de middelen te verhogen is een substantiële schaalgrootte wenselijk. Volgens de minister moet dit de centra beter in staat stellen om maximaal te kunnen inspelen op de noden en behoeften. Hierdoor zullen centra in de toekomst nog beter een kwaliteitsvolle werking kunnen garanderen. De minister benadrukt dienaangaande nog dat ze zeker de intentie heeft om bij dit alles ook rekening te houden met de bevolkingsdichtheid van de betrokken gebieden. Dit zal gebeuren door te werken met een aantal parameters. Ze is ervan overtuigd dat zowel een betere rationalisatienorm als een aangepaste programmatieprocedure moeten leiden tot een beter en sterker volwassenenonderwijs in Vlaanderen.

2.7. Deeltijds kunstonderwijs

Voor wat het deeltijds kunstonderwijs betreft, deelt de minister mee dat momenteel de laatste hand gelegd wordt aan een helder en sober niveaudecreet. Momenteel gelden er in die sector nog bijzonder strenge minimumleerplannen. Een voorbeeld hiervan is dat iedereen in de les piano het Notenbuchlein für Anna Magdalena Bach moet leren spelen. Dat geen enkele andere componist goed genoeg zou zijn, lijkt de minister twijfelachtig. Maar er is in elk geval maar heel weinig vrijheid om iets anders te doen. Ze wil de einddoelen dan ook versoberen en meer ruimte geven aan de scholen. Tevens is het haar ambitie om de instapleeftijd voldoende jong te houden. Ze denkt daarbij in concreto aan een algemene instapleeftijd van 6 jaar. Dat is nu al mogelijk binnen de afdeling Beeldende Kunsten en Dans, maar niet binnen Muziek en Woord. Dit werd ook bevestigd door een enquête die een lid van deze commissie, Ann Brussee, heeft georganiseerd onder een 500-tal dko-gebruikers.

De samenwerking met het leerplichtonderwijs, de culturele actoren en de amateurkunsten zal ook in het vernieuwde dko blijvend aan bod komen.

Het is daarnaast ook de bedoeling om met het niveaudecreet de huidige programmatiestop af te schaffen en te vervangen door een degelijke programmatieregeling.

Het nieuwe decreet zou in werking moeten kunnen treden op 1 september 2018.

2.8. Gezondheidsplan

Er wordt de laatste hand gelegd aan een allesomvattend plan waarin beweging, sport, gezonde voeding, EHBO en sportinfrastructuur voorkomen. De redenen daarvoor (ongezond eetpatroon, ongezonde voeding, overgewicht, gebrek aan beweging enzovoort) zijn in de Commissie voor Onderwijs, en in andere commissies, eerder al omstandig aan bod gekomen.

2.9. Duaal leren

Voor wat het duaal leren betreft, geeft de beleidsbrief een stand van zaken over de toestand op heden en waar men naartoe wil evolueren. Gezien deze materie hier ook reeds meermaals aan bod is gekomen, gaat de minister er niet verder op in.

2.10. Specifieke onderwijsbehoeften

Met betrekking tot de specifieke onderwijsbehoeften zetten ook dit jaar de scholen zich in om kinderen met een beperking hun schoolloopbaan in het gewoon onderwijs te laten doorlopen. Ter illustratie hiervan geeft de minister daarop enkele cijfers. In het buitengewoon kleuteronderwijs zijn er op 1 oktober 2016 – en dat is toch opmerkelijk – 48 leerlingen meer ingeschreven dan op 1 oktober 2014. In het buitengewoon lager onderwijs zijn er 2947 leerlingen minder ingeschreven ten opzichte van 1 oktober 2014 en in het buitengewoon secundair onderwijs zijn er 469 leerlingen minder ingeschreven dan bij de start van het M-decreet.

Er wordt volop geïnvesteerd in zorg en ondersteuning. Meer bepaald wordt daar een bedrag van 326 miljoen euro aan besteed. Het gaat daarbij over interne zorg, de pedagogische begeleidingsdiensten en de CLB's. Het gaat hier dus niet enkel over de implementatie van het M-decreet, maar ook over gon en ion.

Er wordt 916,7 miljoen euro geïnvesteerd in het buitengewoon onderwijs. Het gaat dus nog altijd over een substantieel bedrag.

Nog dit werkjaar wil de minister ook een nieuw ondersteuningsmodel uitbouwen. Over het model daarvoor is er al heel veel overleg geweest met de sociale partners. De resultaten van de prewaarborgregeling zullen voor de minister richtinggevend zijn voor de hervorming van de gon- en ion-ondersteuning, zodat die ondersteuning ook effectief op de klasvloer – dat wil zeggen bij de leerlingen én de leerkrachten – terechtkomt. Hoe beter een leerkracht pedagogisch bekwaam is om om te gaan met diversiteit, hoe groter immers het effect op de kinderen. De sociale partners toetsen de krachtlijnen nu af met hun achterban en begin december zal duidelijk moeten worden hoe het veld zelf naar deze ondersteuning kijkt.

Daarnaast liggen ook een aantal rapporten klaar om besproken te worden. Zo onder andere het rapport van UNIA (het Interfederaal Gelijkekansencentrum) over de implementatie van het VN-verdrag over de rechten van personen met een handicap, het rapport van het Steunpunt voor Inclusie over de drempels waar ouders op botsen in hun zoektocht naar inclusief onderwijs, het rapport van de onderwijsinspectie over de verkenning die ze in 2016 hebben gedaan bij de CLB's en de resultaten van de prewaarborgregeling waarvan de conclusies, zoals gezegd, meegenomen worden in het nieuwe ondersteuningsmodel. Ook het zeer recente jaarverslag van de kinderrechtencommissaris, dat een passage bevat omtrent het M-decreet, hoort in dit rijtje thuis. Voor wat de evaluatie van het M-decreet betreft, benadrukt de minister dat ze hier, samen met de CLB's, zeer zorgvuldig tewerk zal gaan. De uitgangspunten van het M-decreet zijn zeer eerbaar, maar op het terrein blijven er op een aantal punten nog steeds spanningen bestaan. Sommige ouders zijn ongelukkig omdat ze met hun kind niet meer terechtkunnen in het buitengewoon onderwijs, terwijl andere ouders dan weer ongelukkig zijn dat ze niet op een adequate manier terechtkunnen in het gewoon onderwijs. Voor de minister primeert hoe dan ook het belang van het kind. Samen met de ouders moet er worden gezocht naar de beste plaats voor het kind. Goed overleg tussen CLB's, school, ouders en desgevallend ook het kind, is hierin van cruciaal belang. Daarnaast is het een betrachting van de minister om op de een of andere manier ook meer rekening te gaan houden met de draagkracht van de ouders. Wat theoretisch het beste is voor het kind, is niet noodzakelijk ook in de feiten de beste optie.

Nog met betrekking tot die evaluatie wil de minister overigens ook oog hebben voor de succesverhalen die er onmiskenbaar zijn. Inclusie kan – doordat kinderen samen gaan werken – immers tot een grote sprong voorwaarts leiden, zowel voor de kinderen met een beperking als voor de kinderen zonder beperking. Van het M-decreet gaat dus zeer zeker een positieve hefboomwerking uit.

2.11. Onderwijspersoneel

Rond het lerarenloopbaanpact wordt momenteel weer onderhandeld met de vakbonden. Die onderhandelingen hebben een aantal maanden stilgelegen, ten gevolge van de onduidelijkheid die gerezen was naar aanleiding van de pensioenmaatregelen die op federaal vlak werden genomen. Heel binnenkort komt er ook een Comité A bijeen om zich over de pensioenhervorming te buigen. Ondertussen zitten de werkgevers en de werknemers dus echter al weer samen om verder te onderhandelen over het loopbaanpact. Die onderhandelingen vormen op zich al een stap voorwaarts, maar de minister drukt de hoop uit dat er op relatief korte termijn nog verdere doorbraken gerealiseerd zullen kunnen worden.

2.12. Vermindering van de planlast

De vermindering van de planlast is voor de minister een permanent aandachtspunt, waarrond ook een aantal werkgroepen actief zijn. Op dit vlak vallen er ook al een aantal belangrijke realisaties te vermelden.

Ze vermeldt in dat verband de vereenvoudiging en automatisering van de aanvraag van de studietoelage en het afschaffen van de spoedtelling.

Samen met de onderwijsinspectie wordt er momenteel ook gewerkt aan de opmaak van een zogenaamde 'negatieve lijst'. Dat is een lijst van documenten die scholen uitdrukkelijk niet moeten aanbieden bij een doorlichting. Daar waar men in Nederland teams naar scholen stuurt om deze te helpen bij de aanpak van de planlastproblematiek, ziet minister Crevits hier, mutatis mutandis, een rol weggelegd voor de onderwijsinspectie. Ook zij kunnen scholen attenderen op alternatieve organisatiemodellen en op de irrelevantie van sommige gegevensgaring. Waarbij er overigens ook een link is met de verdere automatisering van allerhande processen in de school- en onderwijscontext.

2.13. Studietoelagen

Voor wat de studietoelagen betreft, maakt de minister gewag van spraakmakende cijfers. Zo is het aanvraagformulier van 8 pagina's gereduceerd tot 2 pagina's (één recto-versoblad dus). Voor dit schooljaar zou men ook 190.000 dossiers automatisch willen opstarten. Dat er jaar na jaar meer dossiers automatisch opgestart worden, maakt een verschil voor heel wat gezinnen, want niet iedereen vraagt de studietoelage aan of vraagt ze tijdig aan. Omdat niet iedereen erin slaagde het dossier goed samen te stellen, wordt de aanvraag ook gebruiksvriendelijker. De minister zal hier de komende jaren nog verder in investeren, aangezien de inspanningen duidelijk lonen.

Ze preciseert dat wie een van de vorige jaren al een automatisch gestart dossier had, een vooraf ingevuld aanvraagformulier krijgt toegestuurd dat enkel nog op zijn juistheid moet worden nagezien. Dat nazicht is nodig om eventuele zeer recente wijzigingen (bijvoorbeeld een gewijzigd rekeningnummer) nog te ondervangen. Een volledig geautomatiseerd systeem zou zo iets niet kunnen detecteren, waardoor er problemen zouden kunnen ontstaan.

Wie tot vorig jaar zelf een aanvraag indiende, krijgt eerst een brief met de melding dat er een automatisch dossier zal worden opgestart. Wie dat liever niet heeft, of wie nog een recente wijziging wil melden, kan dan binnen de dertig dagen reageren.

2.14. Scholenbouw

Voor wat de scholenbouwproblematiek betreft, kan de minister meedelen dat begin december de honderdste DBFM-school officieel wordt opgeleverd en dat er in 2017 nog eens 80 dergelijke scholenbouwprojecten zullen worden opgeleverd (met inbegrip van de 17 inbreidingsprojecten die voortspruiten uit de verlaging van de btw).

De extra capaciteitsmiddelen zijn nu op middellange termijn toegekend. Het gaat over 150 miljoen euro om nieuwe bijkomende schoolcapaciteit te realiseren. De minister benadrukt daarbij dat de inzet van die capaciteitsmiddelen en de in de voorbije jaren toegekende projecten zeer nauwgezet worden bijgehouden. Het is in dit soort van urgente aangelegenheden immers niet normaal dat sommige dossiers maar blijven aanslepen. Er zijn projecten die ondertussen al 5 jaar geleden zijn toegekend, terwijl de middelen nog altijd niet gebruikt zijn. Volgens de minister verdient het aanbeveling om project per project eens te gaan herbekijken of de middelen onderhand niet moeten worden geheroriënteerd.

De nieuwe projectspecifieke DBFM voor scholenbouw, die op 20 oktober 2016 werd goedgekeurd in de commissie, is ook opnieuw goed voor 300 miljoen euro (zie *Parl. St. VI.Parl. 2016-17, nr. 893/3*).

De minister kijkt ook uit naar de ingediende projectaanvragen om huursubsidies te ontvangen. Eind december moeten de eerste aanvragen binnen zijn bij AGION. Dit instrument zou de schoolbesturen in staat moeten stellen om flexibel en tijdelijk extra schoolcapaciteit te realiseren door bestaande gebouwen of nieuwbouw te huren voor een welbepaalde periode. Dit kan met name zeer nuttig zijn om de, zeker voor de allerkleinsten erg belangrijke, schoolnabijheid te realiseren.

En daarnaast zijn er ook nog de – hoger reeds vermelde – klimaatmiddelen die zullen worden ingezet.

Afsluitend herhaalt de minister dat ze hier slechts een zeer algemeen overzicht van de belangrijkste punten uit de beleidsbrief heeft gegeven. De beleidsbrief zelf is vanzelfsprekend veel omvattender. Uit dit overzicht zou alleszins moeten blijken dat er stap voor stap uitvoering wordt gegeven aan de beleidsnota Onderwijs 2014-2019.

II. Bespreking

1. Vragen en opmerkingen van de leden

1.1. Tussenkomsst van Jan Durnez

Onder verwijzing naar enkele cijfers die zijn opgenomen in de door de minister gebruikte powerpointpresentatie vraagt *Jan Durnez* hoe de minister aan een globale groei van ongeveer 5 percent komt, terwijl hijzelf maar een verschil van een goede 50 miljoen euro telt. Hij wil ook weten of er inderdaad, zoals aangekondigd, tegen het einde van het jaar een plan van aanpak komt tot gelijkschakeling van de middelen in kleuter- en lager onderwijs. Het kleuteronderwijs van vandaag is immers in niets meer te vergelijken met de 'bewaarschool' van vroeger.

1.2. Tussenkomsst van Caroline Gennez

Caroline Gennez herinnert aan de belofte van de minister-president tijdens diens Septemberverklaring dat er na de initiële daling van de onderwijsmiddelen gedurende de afgelopen jaren, vanaf dit jaar opnieuw volop geïnvesteerd zou worden. Er zou geld bijkomen voor iedereen. Haar fractie haalde, samen met het hele onderwijsveld, opgelucht adem. De hoop dat de besparingen zouden teruggedraaid worden, werd nog versterkt door uitspraken van de minister zelf binnen en buiten het parlement. Deze hoop bleek echter van korte duur.

De voorliggende begrotingsdocumenten onthullen immers een minder vrolijke werkelijkheid. Dat er meer geld dan ooit naar onderwijs gaat, ligt eerder aan het feit dat er nog nooit zoveel leerlingen waren. Op zich zijn die vergroening en de openendfinanciering van het onderwijs een goede zaak, erkent het lid, maar van de in totaal 46 miljoen euro aan extra middelen die de minister inzet voor bijkomende leerlingen, neemt zij vervolgens 18 miljoen euro weer terug door de werkingsmiddelen niet te indexeren. De besparing wordt wel degelijk voortgezet, concludeert zij: bij elke vijf extra leerlingen krijgen scholen in wezen slechts geld voor drie. De praktijk van de niet-indexering zorgt ervoor dat kleuter-, lager en secundair onderwijs respectievelijk 3, 6 en 9 miljoen euro minder krijgen. Bovendien gaat de niet-indexering voor secundair en hoger onderwijs door tot 2019, wat voor het leerplichtonderwijs over de hele legislatuur een besparing van 70 miljoen euro oplevert.

Ook de Vlor vindt dat besparingsparcours fout en wijst er bovendien op dat de niet-indexering cumulatief is, waardoor het bespaarde bedrag elk jaar groeit. De raad stelt dat de nieuwe besparingen verder ingrijpen op de kernopdracht van het onderwijs, namelijk kwaliteitsvol onderwijs geven aan alle lerenden.

De eerder genoemde besparing loopt voor het secundair onderwijs op tot 43 miljoen euro in de hele legislatuur. In het licht van de ambitie om dat onderwijsniveau te hervormen, wat hopelijk op termijn ruimte biedt voor extra investeringen, gewaagt het lid van een recept voor mislukking. De kar wordt voor het paard gespannen. Dat scholen zich genoodzaakt zullen zien een deel van de factuur door te schuiven naar de ouders noemt zij onwenselijk. De invoering van een maximumfactuur op dat onderwijsniveau ontbreekt in zowel beleidsbrief als begroting. In dat verband informeert ze of er effectief begonnen is met de beloofde meting van de kosten aan de hand van de studiekostenmonitor.

Ze verwijst in dat opzicht naar de werkzaamheden van de vzw SOS Schulden op School en beveelt de minister de lectuur aan van de brochure die de KAJ voorstelde op de Dag van de Kosteloze School. Deze bevat pakkende getuigenissen van jongeren en hun ouders over onbetaalbare schoolfacturen en hun impact op gezinnen. Ze leest er bij wijze van voorbeeld een voor. Dergelijke, aangrijpende toestanden kunnen worden opgevangen door de maximumfactuur effectief in te voeren op basis van een transparant kostenbeleid.

In het basisonderwijs maakt de minister echter nog perfidere keuzes. Het klopt dat dit onderwijsniveau enigszins wordt ontzien doordat de niet-indexering beperkt blijft tot 1 jaar, maar zij loopt in 2017 toch op tot 9 miljoen euro. Deze bijkomende besparing ondergraaft de maximumfactuur, waarvan iedereen nochtans erkent dat zij een essentiële, sociale maatregel is. De overheid heeft zich in ruil immers borg gesteld om zelf aan de scholen voldoende werkingsmiddelen te bieden. Als ze dat niet waarmaakt, raken scholen gefrustreerd en zoeken ze uitwegen om de maximumfactuur te omzeilen, waarschuwt het lid. Zo gaan leerkrachten steeds vaker zelf materiaal aankopen, wat de spreker een onaanvaardbaar gevolg van het besparingsbeleid noemt.

Wat nog het meest tegen de borst stuit, is de besparing in het kleuteronderwijs. De minister steunde naar eigen zeggen nochtans het voorstel om het gelijk te schakelen met het lager onderwijs. In de beleidsbrief en in de begroting is er echter geen spoor terug te vinden van het beloofde plan. In plaats daarvan wordt er zelfs 3 miljoen euro extra bespaard door niet-indexering. Intenties en aankondigingen zijn niet genoeg. De kloof tussen het kleuteronderwijs en het basisonderwijs moet worden gedicht met extra middelen. Het lid concludeert dat wat voorligt, allerminst een toekomstgerichte groeibegroting is.

Wat de verlaging van de administratieve planlast betreft, die de minister in het begin van de legislatuur beloofde als gedeeltelijke compensatie voor de macro-economisch onvermijdelijke besparingen, is sp.a tevreden met de vereenvoudiging van het formulier voor levensbeschouwelijke vakken (die haar fractie mee voorstelde) en het akkoord over auteursrechten. Verder is de oogst echter karig. Hoeveel procent van de besparingen denkt de minister te hebben gecompenseerd met de tot op heden genomen planlastmaatregelen? Komt er nog een grote sprong en zo ja, wanneer? Zou de minister niet beter werken met uniforme leerplannen in de plaats van een negatieve lijst?

Gelukkig heeft de minister wel iets uit de brand gesleept voor de scholenbouw. Mag het lid uit de vermindering met 30,5 miljoen euro van de machtiging aan AGION voor reguliere scholenbouw, ter compensatie van de inhaaloperatie Scholen van Morgen, afleiden dat die laatste eigenlijk een broekzak-vestzakoperatie is? Volgens haar was een daling van de reguliere middelen evenwel nooit de bedoeling van de DBFM-constructie. Worden de middelen (5,7 miljoen euro) die vrijkomen door de btw-verlaging, allemaal geïnvesteerd in nieuwe projecten? Waar is dat zichtbaar in de begroting? Haar fractie, die de btw-verlaging steunt, vindt alvast dat ze niet naar de algemene middelen mogen gaan maar geijkt moeten blijven als infrastructuurmiddelen voor onderwijs. In dat verband wil ze tot slot nog weten waarom de ESR-correctie voor Scholen van Morgen gebaseerd is op de planning van januari 2016. Zijn er dan geen actuelere gegevens beschikbaar? De noden blijven hoe dan ook zeer hoog en dit zowel voor wat betreft nieuwbouw als renovatie van bestaande gebouwen.

Wat de opvang van vluchtelingen betreft, neemt de sp.a positieve signalen waar in de begroting. Zo is het aanhouden van de oorspronkelijk eenmalige inspanningen voor anderstalige kleuters en opvolgcoaches een goede zaak. Haar fractie vraagt wel een duidelijk overzicht van de exacte cijfers. Hoeveel vluchtelingen stroomden in tijdens het vorige en tijdens dit schooljaar? Welke impact verwacht men op langere termijn? Hoe werden de middelen voor het huren van tijdelijke modulaire units concreet besteed? Wat gebeurt er bij stopzetting met die units en met de eventueel resterende middelen?

Terwijl de aanpak van de vluchtelingen crisis in het leerplichtonderwijs getuigt van gezond verstand, heeft de sp.a wel vragen over het volwassenenonderwijs. Hoewel de instroom zeker niet uitsluitend hooggeschoolden betreft, trekt de minister toch 18,6 miljoen euro minder uit voor inburgeringsbeleid, taal en diploma-erkenning. Nochtans is onderwijs een belangrijke springplank naar integratie. Het lid vraagt dan ook uitleg. Zijn er volgens de minister geen inspanningen meer nodig in het volwassenenonderwijs voor deze doelgroep van kort- en laaggeschoolde vluchtelingen?

Bij de voortzetting van het besparingspad in de overheidsadministratie (departementen en agentschappen), waarschuwt het lid voor snijden om te snijden. Kan de minister een overzicht geven van de impact tot op heden, uitgedrukt in vte? Binnen welke diensten en domeinen werd de besparing gerealiseerd? Hoe wordt zij opgevangen in de werking?

De sp.a-fractie is blij met de aankondiging van de bijkomende 15 vte bij de CLB's, maar die toename compenseert allerm minst het verlies van 54 banen door de besparing van 2 percent aan het begin van de legislatuur. Het saldo blijft negatief, terwijl de werklast substantieel toenam, onder meer door het M-decreet. Wat is de uitkomst van het overleg met de minister van Welzijn over de overname van een aantal taken door CAW of andere welzijnsorganisaties? Wat betekent de toevoeging van de gon/ion-middelen en het afwijkingbudget voor autismespectrumstoornissen aan het Waarborgfonds concreet voor de toekomst van gon/ion? Is dit een budgettaire voorafname op de inhoudelijke vernieuwing? Laat zij nu reeds zien dat de waarborgregeling de inhoudelijke leidraad wordt van de toekomstige invulling? Wat is de stand van zaken in de ontwikkeling van het nieuwe kader? Wanneer zullen de evaluatierapporten over het M-decreet, de prewaarborgregeling en de handelingsgerichte diagnostische praktijk precies vrijgegeven worden?

Na de overheveling van de Brusselse middelen naar het OCB, blijft voor de strijd tegen schooluitval in Vlaanderen slechts een beperkt budget van 385.000 euro over, in weerwil van de steile ambities van de minister op dit vlak. Hoeveel lokale netwerken schooluitval zijn al opgestart? Wie is erbij betrokken? Hoe worden ze financieel ondersteund voor eigen acties, met name in het licht van de ontkleuring van de middelen voor lokaal, flankerend onderwijsbeleid? Het lid vraagt ook een overzicht van de werkzaamheden van de Vlaamse spijbelambtenaar en diens plannen voor het komende jaar.

Voor het nieuwe Steunpunt voor Onderwijsonderzoek wordt 1,5 miljoen euro uitgetrokken. In het licht van de besparing op onderzoek en innovatie van 6 miljoen euro in 2014 naar 5,2 miljoen euro vandaag, had het lid graag vernomen of de minister alsnog een groeipad op het oog heeft.

Wat de nieuwe leerweg duaal leren betreft, vraagt ze of ze iets moet zoeken achter het consequente gebruik van de benaming 'duaal leren en werken'. Moeten niet snel lessen worden getrokken uit de opstart van eerste projecten, die niet van een leien dakje liep? Het lid vraagt naar concrete invulling en timing van de evaluatie. Wanneer mag het rapport worden verwacht? Van welke kinderziektes heeft Syntra last bij de uitrol? Zijn die ondertussen verholpen? Acht de minister Syntra in staat om deze bijkomende groep van twintig opleidingen te ondersteunen? Zijn effectief twintig aanbieders van stageplaatsen bereid om in het traject te stappen? Hoeveel zijn er dan al in totaal? Betekent het ontbreken van een datum in de beleidsbrief dat de minister afziet van haar eerdere voornemen om het hele stelsel in te voeren op 1 september 2017, wat door velen onrealistisch werd geacht.

Ten aanzien van het lerarenberoep en zijn aantrekkelijkheid zijn de uitdagingen gigantisch. Zo becijferde haar fractie in een conceptnota dat 59.000 nieuwe leraren nodig zijn tegen 2030. Waar gaat het bedrag van 2,2 miljoen euro waarmee de minister de lerarenopleiding wil versterken, precies naartoe? Hoe wil ze, na de inkanteling van de CVO-opleidingen, de zijinstroom in de hogescholen garanderen, terwijl die zelf flexibele trajecten onmogelijk achten zonder bijkomende middelen? Houdt zij rekening met de financiële consequenties van onder meer de noodzakelijke samenwerking tussen hogescholen en universiteiten in het nieuwe model en de verandering van statuut van cursisten naar studenten? De beleidsbrief blijft zeer vaag over doelstellingen en timing van het loopbaanpact. Mevrouw Gennez peilt naar de stand van zaken, in het licht van de groeiende onrust in de sector, mee ten gevolge van de federale pensioenplannen.

Het lid besluit dat de hoge verwachtingen niet zijn ingelost en heeft twijfels over de levensvatbaarheid van een en ander. De minister voert een politiek van slaan en zalven, maar na de harde klappen geeft ze minder terug dan ze genomen heeft. Dat is een spijtige zaak. Ze wacht de antwoorden af maar vreest dat haar fractie de begroting uiteindelijk niet zal kunnen goedkeuren.

1.3. Tussenkoms van Ann Brussel

Ann Brussel informeert met betrekking tot het hoger onderwijs naar de stappen die de minister al gezet heeft inzake het transparanter maken van het financieringsbeleid en in de aanpak van het leerkrediet, waarvan de Vlor vindt dat het te complex is en te weinig bijdraagt tot de studievoortgang, al beseft zij hoe moeilijk het is om – op een afgestemde manier – zowel in financiering als leerkrediet in te grijpen.

Wat het dko betreft, is ze blij dat het door het veld gewenste niveaudecreet met een duidelijk maar niet te stringent kader, er na bijna een decennium van wachten eindelijk ook komt. Veel van de bijna 600 respondenten van haar eigen bevraging pleiten om de instapleeftijd te verlagen tot zes jaar. Voor muziek mag dat van haar zelfs nog vroeger, men kan immers niet vroeg genoeg beginnen met het ontwikkelen van de fijne motoriek. En daarom is zijzelf altijd voorstander geweest van de Suzukimethode. Daar bestaan al goede voorbeelden van in de praktijk maar ze hebben financiële ondersteuning nodig. Het lid is zich bewust dat dit niet evident is, maar vindt dit wel een belangrijk punt voor een regio met culturele ambitie. Haar fractie is verder zeer blij met de samenwerking met cultuurminister Sven Gatz. Kan er ook met het beleidsdomein Cultuur samengewerkt worden in het kader van het educatieve project 't Zal WELzijn? Het lid vraagt meer informatie over de rationalisatie en de invulling van blinde vlekken in het aanbod.

Inzake de verbetering van de competenties Nederlands en vreemde talen ondersteunt haar fractie de verlaging van de taalinitiatieleeftijd. Zij vraagt ook dat de nascholing meer aandacht aan dit onderwerp zou besteden, evenals aan de ondersteuning van de leerkracht in het aanleren van Nederlands als vreemde taal. Het lid is dan ook tevreden dat de beleidsbrief de specifieke didactiek die voor dat laatste nodig is, erkent. Kan de minister bevestigen dat ze dit als prioriteit ziet in de nascholing en de lerarenopleiding?

Hoe moet ze de opmerking van de minister over de vreemdetalenregeling in het hoger onderwijs begrijpen? Is er mogelijkheid tot versoepeling van de regelgeving in het kader van de internationalisering?

Wat is de timing in de voorbereiding van het ontwerp van decreet Elders Verworven Competenties, dat de minister samen met de minister van Werk bij het parlement wil indienen?

Daarop peilt ze, in het kader van de studiekeuzebegeleiding, naar het verloop van het overleg met het hoger onderwijs over de uitbreiding van de proeven naar andere opleidingen tegen 2018. Worden deze voor of na de inschrijving afgenomen? Waarom herneemt de beleidsbrief niet wat in het regeerakkoord staat, namelijk dat ze verplicht maar niet bindend zijn? Het lid pleit voor consequent gebruik van dezelfde terminologie. Een toelatingsproef is geen ijkings- of instaptoets. Duidelijkheid is wenselijk.

In het onderdeel Ondersteuning van lerenden versterken staan goede maatregelen, maar in het kader van transversaal beleid ontbreekt een visie op gender(identiteit en -stereotypering) en diversiteit. Onderwijs heeft nochtans een belangrijke rol te spelen in het doorvoeren van een mentaliteitswijziging, waarbij ze herinnert aan de hoge zelfmoordcijfers bij jonge holebi's en transgenders. Ze is alvast blij met de blijvende steun aan Çavaria maar wil wel weten welke de andere, concrete plannen zijn. Ze informeert ook naar de samenwerking met het beleidsdomein Gelijke Kansen in de studiebegeleiding, meer bepaald de aanpak van het tekort aan meisjes in STEM-richtingen.

Welke projecten gaan vanaf januari 2017 van start ter ondersteuning van de transitie in de lerarenopleiding? Ze vraagt in dat verband naar de relatie met de werkgroepen en hun rapporten, waarvan sommige dan nog maar pas klaar zullen zijn of zelfs nog niet.

Haar fractie kijkt enorm uit naar de bevindingen van de werkgroepen die het loopbaanpact voorbereiden. Ze hoopt dat alle partners om de tafel met een zeer open geest meedenken en beseffen dat veranderingen nodig zijn. Belangrijke maatregelen als aanvangsbegeleiding en professionalisering kosten geld en zullen daarom tot gevolg hebben dat op andere punten inspanningen moeten worden geleverd. Men mag niet verwachten dat alles kan worden geregeld met tonnen extra geld van buitenaf. Als denkwegen suggereert ze planlastvermindering en beter teamwerk. De specifieke aandacht voor de ondersteuning van de professionalisering van directeurs gedurende de hele loopbaan vindt ze erg belangrijk. Kan de minister daar meer concrete informatie over geven?

Ze dankt de minister voor haar aandacht voor het dossier van het conservatorium in Brussel. Ze hoopt dit jaar nog op belangrijke stappen vooruit, want naarmate de tijd verstrijkt, wordt de renovatie steeds duurder.

Wat de kwaliteitszorg in het hoger onderwijs betreft, lijken de data voor de oplevering van de rapporten van de instellingsreviews de timing van het nieuwe NVAO-ontwerp krap te maken. Als men deze niet haalt, riskeert men in 2019 terug te vallen op het oude systeem van accreditatie. Zij dringt erop aan dit goed in het oog te houden gezien het belang van het punt. Wat moet zij zich voorstellen bij de reflectiedag over het onderzoek naar de indicatoren voor de effecten van transfers van de professionaliseringsinitiatieven?

Haar fractie is tevreden met de verhoging in artikel 32 van het ontwerp van programmadecreet (wettelijke en conventionele werkgeversbijdrage van de universiteiten), al had het, zoals ook de SERV zegt, nog wat meer mogen zijn dan 1 miljoen euro.

1.4. Tussenkoms van Koen Daniëls

Koen Daniëls pleit voor nuance in het beoordelen van de begroting in de plaats van slogans. Natuurlijk mag er altijd meer geld naar onderwijs gaan, dat vindt iedereen, maar ook in andere commissies wordt gepleit voor belangrijke zaken als wegen, welzijn of wetenschapsbeleid. Van de critici heeft hij nog geen alternatief gehoord.

Het lid is het ermee eens dat in de managementsamenvatting de leerkrachten en directies op de eerste plaats worden gezet. Tot wat hebben al de acties van verschillende participanten aan de bevordering van de kleuterparticipatie uiteindelijk geleid? Hij pleit ervoor dat de gevalideerde toetsen, gezien de onderwijsjijd die erin geïnvesteerd wordt, niet alleen gebruikt worden voor de interne kwaliteitstoetsing van scholen maar ook voor de beoordeling van leerlingen. Informatiedoorstroming tussen basis- en secundair onderwijs is een goede zaak, in beide richtingen. Wat bedoelt de minister in dat verband met 'relevante informatie over de leerling'? Wat is het verschil tussen de bijzondere leermeesters Wetenschap, Frans en Muzische Vorming en leergebiedexperts?

Zijn fractie dankt de minister voor de inzet van extra middelen in het hoger onderwijs (onder andere de 25,4 miljoen euro voortvloeiend uit het opnieuw in werking treden van het kliksysteem), maar als er nog een keer middelen vrijkomen, moeten die in eerste instantie naar het kleuteronderwijs gaan. Dat er vanaf 2018 opnieuw geïndexeerd wordt in het basisonderwijs, is alvast goed.

Hoe moet men de curriculumdossiers in het secundair onderwijs juist zien? Vervangen zij de leerplannen? Wat kunnen zij nog veranderen aan de eindtermen en de basisgeletterdheid? Het lid onderstreept het belang van duidelijkheid. Er blijven ook vragen open over de tijdige verwerking in handboeken en opleidingen.

Wanneer start de aanpassing van het financieringssysteem in het hoger onderwijs? Zijn fractie is voorstander van het behoud van het leerkrediet, dat echter wel moet worden bijgestuurd. Oriëntering en bewaking van de studievoortgang zijn immers tamelijk vrijblijvend, tenzij men ervoor opteert die bindend te maken. Als men dat laatste niet doet en tegelijk het leerkrediet verlaat, blijft niets over om aan te zetten tot bijsturing.

Daarop vraagt hij naar de nieuwe visitatie van de pedagogische begeleidingsdiensten. Wat is er gewijzigd tegenover het rapport van 2012? Welke concrete stappen zijn er gezet als antwoord op de kritiek van de leerkrachten dat ze er weinig aan hebben in de klas? Is daaraan gewerkt?

Op het vlak van duaal leren moet men voorzichtig omgaan met de timing van de volledige uitrol. Vanop het terrein komen uiteenlopende signalen. Sommigen pleiten voor snelle evaluatie en brede invoering, anderen temporiseren. De spreker vermeldt het voorbeeld van de chemische procestechnieken, waar een gemeenschappelijke cursus over de netten heen tot grote tevredenheid van alle stagebedrijven werkt. Hij waarschuwt wel dat men de vele, zeer goede en interessante Syntra-opleidingen, die lijden onder een zienderogen dalende instroom, niet mag laten opdrogen. Er zijn werkpunten aan die weg, maar hij moet blijven bestaan want hij levert wel degelijk resultaten op.

Bij de actualisering van de beroepskwalificaties waarschuwt hij om de al te persoonlijke touch en te hoge inschaling te vermijden. Verder is hij erg tevreden dat de minister met haar federale collega voor Volksgezondheid de problemen rond stages en leren op de werkplek gaat aankaarten. Uit eigen ervaring weet hij dat momenteel nog heel wat fout loopt met de informatie in de databanken, als die sowieso al gebruikt wordt.

Elders verworven competenties spelen feitelijk een verschillende rol naargelang ze bijdragen tot een eerste of bijkomende kwalificatie. Het halen van een tweede diploma lijkt hem op dit moment al te ondergeschikt en daarom vraagt hij er aandacht voor, met name in het licht van langer werken. Door hun dagdagelijkse omgang met regelgeving zouden parlementsleden, bijvoorbeeld, een bijkomende juridische kwalificatie moeten kunnen krijgen.

Wat STEM betreft, wijst hij erop dat dit een containerbegrip aan het worden is, waar steeds meer wordt ingestopt. Het wordt als een soort etiket gebruikt voor reclamadoeleinden maar garandeert geen kwaliteit. Hij werpt daarbij de vraag op of ook de vrije programmering van die richtingen in het secundair onderwijs niet enigszins moet worden afgeremd.

Wie zijn juist de partners van de school die de minister in de klas wil halen om ondernemingszin en ondernemerschap te bevorderen? Dat kan overigens ook door zijnstroom aan te moedigen, merkt hij op. Ook belangrijk hierbij is dat elke werknemer leert meedenken in het bedrijf.

Hij sluit zich aan bij het pleidooi voor duidelijkheid in de terminologie over oriëntatie en de proeven in dat verband. Aan Columbus moet men altijd toevoegen dat het om een oriënteringsproef gaat. Het regeerakkoord spreekt niet over instapproef maar over niet-bindende toelatingsproef. Het lid roept op die woorden op die manier te gebruiken. Een belangrijke vraag is welke cesuur men legt bij de toegang

tot de lerarenopleiding? Hanteert men daarvoor de huidige instroom of wil men die juist opkrikken?

De eerder genoemde samenvoeging van de budgetten voor gon/ion en leerlingen met autismespectrumstoornissen met het Waarborgfonds lijkt hem een riskante zaak. Nu worden die middelen specifiek ingezet, terwijl vrije aanwending niet garandeert dat ze ten goede komen aan de leerlingen die ze nodig hebben.

Hoe worden de schoolleiders en met name directeurs meegenomen in de voorbereiding van het loopbaanpact? Wie geeft hun opleidingen?

Met welke middelen geeft de minister de nodige stimuli voor bijvoorbeeld bestuurlijke optimalisatie? Waar komen ze vandaan? Als het nieuwe zijn, moeten ze volgens het lid in de eerste plaats naar het kleuteronderwijs georiënteerd worden, zoals hij eerder bepleitte. Welke zijn trouwens die stimuli?

De spreker breekt ook een lans voor de Se-n-Se-opleidingen, die zich geprangd voelen tussen hoger onderwijs en hbo5, en weinig aan bod komen in de beleidsbrief. Zij mogen niet worden vergeten, het zijn immers belangrijke opleidingen in het kader van het zalmpincipe.

De samenwerking met Brussel op het vlak van schooluitval is een goede zaak, maar verder zou de minister best een specifiek Vlaams beleid voeren en zich niet te veel spiegelen aan het Brusselse. Vlaanderen is immers goed bezig.

Heel weinig schooldirecteurs en -besturen gaan, zelfs na manifeste vaststelling van disfunctioneren, over tot ontslag van een leerkracht, vanwege de juridische moeilijkheid. In feite is die juridische complexiteit niet zo hoog maar worden er veel vormfouten gemaakt. Kan de minister daar niet eens met de Tarra-kam doorgaan om de nu al te formalistische procedure zelf te verhelderen?

Het lid is een grote fan van de bundeling van informatie in Discimus, MijnOnderwijs, de Databank Hoger Onderwijs 2.0 en dataloop. Zijn fractie ondersteunt het maximale gebruik van die instrumenten.

Wat het Masterplan Scholenbouw betreft, is het zeer goed dat de minister uitvoering geeft aan het regeerakkoord. Ook zijn fractie staat enigszins sceptisch ten aanzien van DBFM, maar het zou niet wijs zijn om het niet te doen. Hetzelfde geldt voor de piste van de pensioenfondsen. Ook de aanwending van Klimaatfondsmiddelen noemt het lid zeer goed. Vraag blijft wel wat de effectieve kosten van passief-scholen zijn.

Tot slot neemt hij aan dat de minister de boodschappen over de instroom in de Diergeneeskunde, die zij goed begrepen zegt te hebben, nog meeneemt.

Daarop gaat het lid nog in op de begroting. Voor welke beleidsprioriteiten wordt het bedrag van 546.000 euro in het kader van de professionalisering van de leerkracht precies ingezet? Waarom worden er wel middelen ingeschreven voor de professionalisering van schoolbesturen en niet voor die van directies? Hoe gaat deze gebeuren? Welke studieopdrachten krijgt het Steunpunt voor Onderwijsonderzoek?

Wat is het doel van de 266.000 euro die wordt uitgetrokken voor vzw Connectief? Moet niet in middelen worden voorzien om jongeren op het einde van hun arbeidsmarktgerichte opleiding in tso of bso te laten aanvoelen dat gaan werken een volwaardige keuze is, en niet alleen een tweede keuze als men niet verder wil studeren?

Hoe worden de middelen voor de ondersteuning van de lerarenopleiding juist ingezet? Wat is de band met de drie prioriteiten vakkennis, vakdidactische vaardigheden en klasmanagement? Het extra budget van 104.000 euro voor de ondersteuning van NARIC uit 2016 wordt niet aangehouden in 2017. Betekent dit dat ondertussen alle dossiers afgehandeld zijn?

Met betrekking tot de interne stromen hoger onderwijs vraagt hij hoeveel de toelagen aan de universitaire associaties bedragen.

1.5. Tussenkost van Jos De Meyer

Jos De Meyer noemt continuïteit en ambitie de belangrijkste kenmerken van de beleidsbrief. Veel elementen klinken steeds bekender en vertrouwd in de oren. De grondvisie is dat een dynamisch, krachtig en efficiënt onderwijsbeleid tot stand komt in nauw overleg met alle betrokken partijen. Er wordt naar minstens vijftien te nemen decretaal initiatieven verwezen, nog afgezien van het loopbaanpact en de hervorming van het inschrijvingsrecht. Wie dan zegt dat de beleidsbrief niet ambitieus is, heeft hem niet helemaal gelezen, concludeert de spreker. De bedoeling wordt schitterend samengevat in de laatste alinea van de management-samenvatting, die hij voorleest. De minister mag erop rekenen dat zijn fractie haar bondgenoot zal zijn.

Daarop herhaalt hij enkele indrukwekkende cijfers uit de begroting. In 2017 komt er 243 miljoen euro bij, 1000 extra leraren in basis- en secundair onderwijs, 50 miljoen euro in het hoger onderwijs, 170 miljoen euro voor de index, een structurele stijging van 100 miljoen euro voor de schoolinfrastructuur, naast 32 miljoen euro uit het Klimaatfonds. Het lid vraagt wel meer duidelijkheid over de gebrekkige aansluiting tussen de bedragen in de algemene toelichting en de begrotingstabel, waarover het Rekenhof zijn bezorgdheid uit in zijn verslag (*Parl.St.* VI.Parl. 2016-17, nr. 16/1, p. 44).

Zelf is hij bezorgd over artikel 46 van het ontwerp van programmadecreet dat gaat over de indexering van de werkingsmiddelen. Hij heeft begrepen dat voor het gedeelte buiten de lonen de niet-indexering in 2017 voortgezet wordt en daarna niet meer voor het basisonderwijs maar nog wel voor de andere onderwijsniveaus. Is de niet-indexering van het onderdeel lonen van de werkingsmiddelen uitsluitend een gevolg van de federale maatregelen uit 2016 of ook van bijkomende, Vlaamse initiatieven? Schoolbesturen maken zich zorgen over de niet-indexering van de werkingsmiddelen. Een strenge winter alleen al kan de kosten voor verwarming doen oplopen. Hij informeert ook naar het tijdschap voor de inhaalbeweging in het kleuteronderwijs. VRIND 2016 stelt dat Vlaanderen meer uitgeeft per leerling of student dan een gemiddeld EU-land, behalve voor kleuteronderwijs. Anderzijds bestaat nergens in Europa, behalve in Frankrijk, een zo uitgebreid kleuteronderwijs als in Vlaanderen, nuanceert hij.

Vervolgens suggereert hij aan de minister om zich te laten inspireren door de Nederlandse Operatie Regels Ruimen van staatssecretaris Sander Dekker. Een andere vraag is hoe men de evolutie naar sociale ongelijkheid door permanent betaalde bijlessen kan vermijden. Is het anderzijds verstandig dat sommige scholen hun leraren op deontologische gronden verbieden om dergelijke, betaalde lessen te geven? Wat beveelt de minister zelf aan op dit punt? Wijst de groeiende bijles-industrie niet op een toenemend aantal leerlingen dat een verkeerde studiekeuze maakte? Welke oplossing ziet de minister?

Tot slot merkt hij op dat in de toelichtingen bij de algemene uitgavenbegroting bij subsidies in het kader van het gelijkekansenbeleid naar samenwerking met minister Lieten wordt verwezen (zie *Parl.St.* VI.Parl. 2016-17, nr. 15/1, p. 320).

Hoe moet hij dat interpreteren? Hij wil ook weten of de minister geraadpleegd werd door de initiatiefnemers van het Pietenpact.

1.6. Tussenkost van Steve Vandenberghe

Steve Vandenberghe vindt wat voorligt zowel financieel als inhoudelijk teleurstellend. De belofte van de minister om de noden van het basisonderwijs te lenigen zodra er financiële ruimte was, bleek ijdel. De financiële ongelijkheden tussen kleuter- en lager onderwijs en tussen basis- en secundair onderwijs, die velen tegen de borst stuiten, worden niet op korte termijn aangepakt. Van het basisonderwijs wordt integendeel nogmaals 9 miljoen euro afgenomen in wat de regering zelf een investeringsbegroting noemt. Dat kan het lid echt niet begrijpen. Wat zijn de scholen met extra geld voor extra leerlingen als de extra kosten niet worden gecompenseerd? De sp.a-fractie roept op de besparingen in het onderwijs te stoppen en in de plaats te investeren, zeker bij de allerkleinsten. Die investering zal zichzelf dubbel en dik terugbetalen.

Wanneer komt er een ruimer en meer evenwichtig kader in het basisonderwijs, zodat directies eindelijk de ruimte krijgen om hun school echt te leiden? Op dit moment heeft nog steeds een op zes directeurs een lesopdracht. In het basisonderwijs worden zij dagelijks geconfronteerd met een gebrek aan administratieve ondersteuning. In kleinere scholen hebben ze een lager loon en hebben ze vaker te maken met burn-out. Er is nog altijd geen decreetale regeling voor coördinerende directies in basisscholen. Hoewel iedereen erkent dat het beleidsvoerend vermogen cruciaal is, zijn de bedragen voor professionalisering en vorming ontgoochelend laag, terwijl het organiseren van opleidingen juist duurder wordt. Het lid vraagt een overzicht van alle professionaliseringsinitiatieven en de impact van de bevriezing van de middelen daarop. Hij kijkt uit naar de omvattende visie die de minister beloofde maar hoopt vooral dat die niet zonder budgettaire implicaties zal zijn. Ook naar de uitkomst van het loopbaanpact kijkt hij uit, in het bijzonder wat het thema schoolleider betreft, dat op verzoek van de sociale partners werd toegevoegd. Welke elementen worden concreet besproken? Het lid vraagt ook aandacht voor degelijke opleiding en nascholing van directeurs, met een voldoende groot budget, evenals voor de werkzekerheid van (jonge) leerkrachten en de werkdruk.

Intensievere samenwerking tussen officiële onderwijsverstrekkers ligt hem na aan het hart. Hij is er evenwel niet van overtuigd dat de conceptnota over bestuurlijke optimalisatie van de minister (*Parl.St.* VI.Parl. 2015-16, nr. 808/1) bijdraagt tot een sterker officieel onderwijs. Welke elementen ervan hebben volgens de minister zelf een positieve impact op de werking van het GO! en op de genoemde samenwerking?

Het schonk hem enig plezier dat de minister een idee van hem oppikte, namelijk de inschakeling van ervaringsdeskundigen Armoede. Tegen wanneer mag men het rapport en de concrete voorstellen verwachten? Tot slot doet de toekomst- en legislatuuroverschrijdende horizon van de minister hem vrezen dat ze niet zal doen wat nodig is, namelijk resultaten boeken die snel op de werkvloer voelbaar zijn.

1.7. Tussenkost van Jo De Ro

De fractie van *Jo De Ro* is uitermate tevreden dat in het voorontwerp van Onderwijsdecreet XXVII al de eerste punten zitten van de hervorming van het secundair onderwijs en dat het aantal halve dagen voor de bepaling van voldoende aanwezigheid van kleuters opgetrokken wordt, ook al volstaat dat op zich niet. Er zijn nog andere dingen nodig, samen met een plan op middellange termijn om tot een gelijke financiering te komen. Een daarvan, naast ingeschreven zijn en voldoende aanwezigheid, is 's morgens op tijd komen, met name voor het kringgesprek. Dat talige moment is in het bijzonder van belang voor anderstalige kleuters.

Hij vraagt de minister om een signaal te geven dat op tijd komen belangrijk is en om dat op te volgen. Het is tijd om dat in kaart te brengen en cijfermateriaal te verzamelen.

Daarop vraagt hij een stand van zaken in de uitrol van de bijzondere leermeesters in het basisonderwijs. Hoeveel zijn er al? Hoe verloopt de groei? Welke inspanningen worden op dat vlak gedaan in opleiding en nascholing? Welke voorstellen van de onderwijskoepels over de modernisering van het secundair onderwijs lijken de minister een verbetering ten opzichte van wat de regering op het einde van het vorige schooljaar 2015-2016 besliste?

De stijging van het aantal bezoeken van de website www.cultuurkuur.be met bijna 80% en het aantal ritten bij dynamoOPWEG met 165 percent spreekt boekdelen. Hoeveel middelen gaan naar de 21 proefprojecten binnen dko? Wat leren ze en hoelang lopen ze al? Staat die regeling open voor nieuwe kandidaten?

Wanneer wordt het advies van de Vlor over meertaligheid als realiteit op school en van de inspectie over CLIL opgeleverd? Zijn bij duaal leren alle plaatsen voor 2016-2017 effectief ingevuld? Hoe staat de uitbreiding in het daaropvolgende schooljaar ervoor? De koppeling van de databanken van Onderwijs en Welzijn in de strijd tegen schooluitval is belangrijk. De kinderrechtencommissaris pleit er in zijn door het lid zeer gewaardeerde advies voor lokale partners automatisch toegang te geven tot geanonimiseerde cijfers (Samen tegen Schooluitval, advies 2015-2016/7, zie bijlage 3 van *Parl.St.* VI.Parl 2015-16, nr. 620/2).

In de uitrol van het beleid voor leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften is het engagement van de minister tot een grondige evaluatie van het M-decreet heel belangrijk. Zijn de gon/ion-middelen en het afwijkingsbudget gon/autisme-spectrumstoornissen al samengevoegd of moet dat nog gebeuren? Welke andere financieringsstromen komen daarbij nog in beeld? Hoe wordt dat voorbereid? Hij informeert ook naar het uitvoeringsbesluit over de werkingsmiddelen uit het buitengewoon onderwijs die naar speciale leermiddelen gaan, en de middelen die de scholen uit het buitengewoon onderwijs kunnen inzetten voor de ondersteuning van de waarborgteams. Wat is het totale budget en hoe wordt het verdeeld over die twee?

Verder stelt hij vast dat de website www.kostenbeheersing.be nog niet actief is. Zijn er recente cijfers over lage digitale geletterdheid? Is de evolutie goed? Zijn fractie onderschrijft de aandacht voor vaardigheden als coderen en programmeren maar waarschuwt tegelijk dat men niet exclusief daarop mag focussen omdat zij aan snel voortschrijdende automatisering onderhevig zijn. Overlegt de minister met Vlaams minister Muyters over de snelle wettelijke regeling van PWA'ers als begeleider van leerlingenvervoer dan wel om de ingangsdatum met een jaar uit te stellen tot 2018? Wat is op komst en tegen wanneer? Verschuiven door het effect van het M-decreet opnieuw middelen van de busbegeleiding zelf naar het opleidingsbudget voor begeleiders?

Wat personeel betreft, betoonde tijdens de hoorzitting een aantal vertegenwoordigers van de hogescholen weinig respect voor het werk dat de afgelopen decennia is geleverd door de CVO's. Hoe verliepen de daaropvolgende gesprekken achter de schermen? Zijn fractie blijft bezorgd. Als men alle vakleerkrachten met een D-cursus of GPB wegneemt, houdt men er immers niet veel over.

Aangezien er nog wat tijd nodig is om de hervorming van het inschrijvingsbeleid te voltooien, dringt het veld in regio's met veel anderstalige kinderen erop aan dat alvast het leerlingenkenmerk thuistaal niet-Nederlands meegeteld wordt als indicator voor de dubbele contingertering.

Aan welke stimuli voor de bestuurlijke optimalisatie denkt de minister? Het is stiller geworden over de internaten. Zijn de problemen opgelost? Wat de werkingsmiddelen betreft, dringt hij erop aan dat de commissie voldoende tijd uittrekt voor het debat over het financieringssysteem in het leerplichtonderwijs.

Het eindadvies van de Taskforce Onderwijs Vlaamse Rand is een zeer sterk stuk, maar welke afspraken zijn gemaakt over de opvolging? Daarop informeert hij naar de samenwerking met de minister van Onderwijs van de Franse Gemeenschap, Marie-Martine Schyns, over Brussel en de faciliteitengemeenten. De erkenning van Halle, Dilbeek en Vilvoorde als centrumregio noemt hij zeer positief, al blijft het wel een feit dat hun niet-erkenning als centrumstad met zich meebrengt dat bijvoorbeeld hun CLB's minder geld krijgen.

Sinds 2009 zijn 150.000 salarisbrieven uitgespaard door wie vrijwillig koos voor een elektronische versie. Dat lijkt op het eerste gezicht veel maar is eigenlijk weinig in verhouding tot het aantal personeelsleden en voorbije maanden. Moet het parlement er niet voor zorgen dat de elektronische verzending de regel wordt? Hij ondersteunt de aanpassing van Discimus op het vlak van de monitoring van preventieve schorsing en tucht, maar ook te laat komen moet een code krijgen. Zou er ook geen spoor moeten komen voor doktersbriefjes, in samenwerking met de federale minister van Volksgezondheid?

De aandacht voor de versterking van de website onderwijs.vlaanderen.be is terecht maar waarom wordt er tegelijk nog zoveel geïnvesteerd in andere als www.agodi.be? Dat de papieren versie van Klasse al meer dan 16.000 abonnees heeft, vindt het lid prima. Het snel ter beschikking stellen van dossiers zoals over radicalisering wordt op het terrein sterk gewaardeerd. Hij betreurt wel dat de downloadbare, korte inhoud van Klasse voor Ouders in de negen meest gesproken vreemde talen weggevallen is.

Wordt, wat het Masterplan Scholenbouw betreft, de evaluatie van de vorige DBFM alleen in de Commissie voor alternatieve financiering van overheidsinvesteringen voorgelegd en besproken? Of komt er een gemeenschappelijke zitting met de Commissie voor Onderwijs? Over multifunctioneel gebruik van nieuwe infrastructuur voor vakantiecampen ontvangt hij het alarmerende bericht dat organisatoren door schoolbesturen worden doorgestuurd naar de nv Scholen van Morgen. Kunnen AGION en de administratie niet als tussenpersoon optreden? Hoeveel kandidaten voor huursubsidies dienden zich aan? Hoe kwam de minister tot de verdeling van de middelen uit het Klimaatfonds over leerplicht- en hoger onderwijs? Dat laatste lijkt hem naar verhouding van het aantal vestigingsplaatsen nogal veel te krijgen.

De dubbele financiering van kinderdagverblijven van het GO! die door Kind en Gezin worden overgenomen, dooft op middellange termijn terecht uit, maar anderszinds wordt het GO! elders ondergefinancierd, met name doordat men in 2008 bij de hertekening van de financiering vergat werkingsmiddelen vast te leggen voor de internaten buitengewoon onderwijs en tehuizen van het GO! Kunnen de eerstgenoemde middelen die vrijkomen, niet gebruikt worden om dat recht te zetten?

Daarop vraagt hij of het budget van het belangrijke Kenniscentrum Onderwijs en Vorming toeneemt. Waarvoor wordt de resterende capaciteit van de infrastructuur voor vluchtelingen gebruikt? Verder suggereert hij een werkbezoek aan het Onderwijscentrum Brussel. Wat doet de Koning Boudewijnstichting precies met de middelen voor burgerschapseducatie? Werkt zij daarin samen met de onderwijskoepels? Wordt het parlement daarin betrokken of pas als het product afgewerkt is? Vervolgens vraagt hij de garantie dat het ingekantelde budget voor startbanen daarnaartoe blijft gaan.

Hij feliciteert de minister dat het beloofde groeipad voor de SES-middelen effectief wordt gehonoreerd, maar om hoeveel euro gaat het precies? Betreft de verwijzing op pagina 55 in de toelichting per programma (*Parl.St.* VI.Parl. 2016-17, nr. 13/2-F) naar Voorrang Brussel Beleid het bekende VBB of gaat het om iets nieuws?

Worden de vijf geradicaliseerde jongeren die het onderwijsnetwerk van islamexperten heeft weten te deradicaliseren, verder opgevolgd? Door wie? Wat gebeurt met de acht jongeren bij wie de aanpak niet gewerkt heeft? Worden zij repressief aangepakt of zitten ze nog op school? Wat hoopt de minister te bereiken met de ronde tafel met haar Nederlandse collega's? Wanneer vindt zij plaats?

Ze verwees in haar reactie op de recentste Education and Training Monitor van de Europese Commissie naar het toekennen van extra middelen en hulp aan de CLB's voor het bereiken van meer gelijke onderwijskansen. Kan zij dat concretiseren? Hoe verlopen in het algemeen de contacten tussen haar kabinet en de gemeenschappen van allochtone origine, waarvan de achterstand steeds weer genoemd worden in dergelijke rapporten? Worden partnerschappen opgezet opdat zij de rol van de ouders versterken?

Het lid besluit dat er in moeilijke omstandigheden wel degelijk sprake is van een groeibegroting en niet van een structurele neergang zoals in de omringende landen.

1.8. Tussenkoms van Kathleen Krekels

De fractie van *Kathleen Krekels* is heel tevreden met de middelen die worden ingezet voor synchroon internetonderwijs en de bespreekbaarheid van het (trans)genderthema. Hoeveel middelen worden ingezet voor de ondersteuning en continuering van het LARS, voor de opstartfinanciering van Islamitische theologie en godsdienstwetenschappen, en voor burgerschapseducatie? Hoe luidt, wat dat laatste betreft, de precieze opdracht van de Koning Boudewijnstichting? Wat is de relatie met de samenwerking over dit punt tussen Khalid Benhaddou (coördinator van het onderwijsnetwerk van islamexperten tegendiscours) en het katholiek en gemeenschapsonderwijs? Waar precies in de begroting zitten de vele, lopende acties betreffende deradicalisering?

Het lid accepteert de bevriezing van de gon-middelen maar vraagt wel om een evaluatie in het perspectief van volgend schooljaar 2017-2018. Er dreigen hier en daar immers tekorten. Zij vraagt ook verduidelijking bij het feit dat enerzijds voor volgend schooljaar geen daling van het aantal leerlingen in het buitengewoon onderwijs wordt doorgerekend, op grond waarvan de begroting niet in een extra waarborg voorziet, maar dat dit anderzijds bij de telling van februari 2017 wel herbekeken wordt. Komt er dan een eventuele budgetwijziging? Haar fractie vindt het budget voor de vervolgcoaches zeer positief in het licht van hun cruciale rol.

Bij de maatregelen om het lager onderwijs naar waarde te schatten in een tijd waarin om macro-economische redenen de middelen niet altijd mee kunnen evolueren, onderstreept zij dat naast vaardigheden en algemene ontwikkeling het aanleren van concrete vakkeninhoud belangrijk blijft. Een stap vooruit is de implementatie van de gevalideerde toets, die het getuigschrift van verschillende scholen gelijkender maakt, naast haar belang voor de uitbouw van een goed kwaliteitsbeleid. Eveneens belangrijk is dat alle leerlingen een getuigschrift krijgen, ook zij die naar de B-stroom gaan. Verder zijn initiatieven nodig om onze reputatie op het vlak van moderne, vreemde talen alle eer aan te doen. Zijn van de projecten die de minister tijdens het volgende schooljaar plant op het vlak van differentiatie, al voorstellen bekend? Hoe worden scholen erop voorbereid?

Wanneer worden de resultaten bekendgemaakt van de onderzoeken over flexibele leertrajecten en inzet en ontwikkeling van competenties van leerkrachten in de

laatste jaren van het lager onderwijs? Wanneer vindt de studiedag plaats? Welke onderwijsactoren worden betrokken in de informatiedoorstroming tussen lager en secundair onderwijs? Zal zij via een digitale gegevensbank gebeuren? Het lid vindt het erg belangrijk dat zowel van bijzondere leermeesters als leergebied-experts wordt gesproken. Wanneer mag men concrete maatregelen op dat vlak verwachten? Zij begrijpt dat het wegnemen van de discrepantie in de financiering van kleuter- en lager onderwijs de zittingsperiode zal overschrijden, maar wil wel al weten welke stappen nog tijdens deze zittingsperiode kunnen worden gezet.

Ziet de minister de opwaardering van tso en bso alleen in het kader van het masterplan of neemt ze ook andere maatregelen? Zo ja, welke? Het lid waardeert de samenwerking tussen kunstonderwijs en cultuuractoren en het aangekondigde niveaudecreet. Door de nieuwe telling in dko krijgen sommige scholen minder omkadering dan vroeger, waardoor ze een deel van hun werking moeilijker of in de toekomst zelfs niet meer kunnen garanderen. Het veld vraagt daar aandacht voor. Daarbij komt dat soms deskundigheid met inclusief onderwijs verloren gaat bij de vervanging van een leerkracht, bijvoorbeeld bij detachering. Overweegt de minister een tegemoetkoming om deze expertise te beschermen? Er bestaat al een vruchtbare wisselwerking tussen academies en leerplichtonderwijs, lokale actoren en amateurkunst op kleine schaal. Als men haar op grotere schaal wil stimuleren, moet men wel realistisch zijn in het licht van het beperkte budget.

Verder is het belangrijk dat de dialoog tussen de levensbeschouwingen opgestart wordt. Burgerschapsvorming zal aan de orde komen in het debat over de eindtermen.

Ze begrijpt dat de verplichte taalscreening SALTO geschrapt is voor anderstalige nieuwkomers maar dergelijke screening blijft wel heel belangrijk, ook voor Nederlandstalige kinderen met onvoldoende taalbeheersing of voor anderstalige kinderen na een jaar, om na te gaan of zij bekwaam zijn Nederlandstalig leerplichtonderwijs aan te vatten. Op welke manier zorgt de minister ervoor dat naast de screening instrumenten als taaltrajecten, -baden en extra lessen goed ondersteund worden? Bij het aanmoedigen van de initiatie in vreemde talen vanaf de kleuterklas moet men goed opletten voor kinderen die nog Nederlands moeten leren, opdat het taalaanbod niet te veel wordt.

Daarop vraagt ze naar de evaluatie van de innovatieve bouwprojecten in 30 tso- en bso-scholen en van de STEM-bijbscholing door de pedagogische begeleidingsdienst in meer dan honderd basisscholen. De oprichting van een STEM-portaal is uiteraard positief, maar tot welke actoren richt het zich? Opnieuw 30 scholen motiveren voor projecten energie en klimaat is zeker een goede zaak, net als de begeleiding van 85 bijkomende tso- en bso-scholen in de richting van een STEM-beleid. Ze wil wel vernemen waaruit die precies bestaat. Hoe worden ze geselecteerd? Met welke maatregelen volgt de minister op dat de STEM-vlag de lading blijft dekken?

Verder hamert ze erop dat leerbegeleiding zichtbaar moet blijven en zo dicht mogelijk bij de leerling gebeurt. Wat specifieke onderwijsbehoeften betreft, apprecieert haar fractie de realisaties van het M-decreet, maar zij is zich bewust dat nog heel wat op het programma staat. Wat stelde de stuurgroep gon/ion vast en welke prioriteiten formuleerde hij? Zij informeert ook naar de verdere timing in het licht van de volledige uitrol op 1 september 2017. Hoezeer haar fractie ook waardeert dat de prewaarborgregeling substantiëler werd, betreurt ze toch dat dit nog niet netoverschrijdend kon en pleit ze ervoor dat zo snel mogelijk te realiseren. Hoe krijgen scholen die niet van extra werkingsmiddelen kunnen genieten, de garantie dat ze via gon of ion verder ondersteund kunnen worden? Werden bij de start van de waarborgregeling in het secundair onderwijs goede praktijken uit het basisonderwijs overgenomen of laat men het zelf zijn weg zoeken? Haar fractie bepleit dat men na de genoemde samenvoeging van het gon/ion-budget toch vanuit het kind

blijft vertrekken, ook al mogen de middelen soepeler ingezet worden voor leraren of schoolbegeleiding. Het lid is er gerust in dat de minister dit goed zal opvolgen. Haar vragen over de Vlaamse Bemiddelingscommissie zal Kathleen Krekels schriftelijk indienen.

Het lid pleit ervoor dat de acties in het kader van Tarra voelbaar zijn op de onderwijsvloer. Welke concrete ingrepen staan op stapel? Zou het in dat verband niet beter zijn dat de inspectie een lijst uitbrengt van documenten die wel moeten worden voorgelegd? Dat lijkt haar overzichtelijker dan een met wat niet hoeft. Wanneer mag men de aanbevelingen en conclusies uit het OBPWO-onderzoek over OKAN verwachten? Kan de minister al een zicht geven op de voornaamste?

1.9. Tussenkost van Ingeborg De Meulemeester

Ingeborg De Meulemeester vraagt hoe de bijkomende middelen voor studentenmobiliteit, die zij positief vindt, worden aangewend. Hoeveel gaat naar het stimuleren ervan? Hoe wordt het bedrag voor de strijd tegen schooluitval besteed? Door de aanpassing van de studievoortgangsbewaking in het hoger onderwijs kunnen instellingen sneller en strenger optreden. Haar fractie pleit voor een omvattende maatregel die de nefaste gevolgen van de flexibilisering, met name op de verlenging van de studieduur en het studierendement, indijkt. Ze wil ook studiehopping vermijden door systemen beter af te stemmen. Heeft de minister al zicht op de effecten van haar aanpassing?

Hoe wil zij scholen, leerkrachten en leerlingen sensibiliseren en motiveren om effectief gebruik te maken van de twee applicaties voor EHBO, die zij begin oktober lanceerde? In het kader van de hervorming van de bachelor- en hbo5-opleiding Verpleegkunde wenst het lid snel inzicht in de invulling van de contractstages, ook al starten die pas in 2019-2020. Wie zal instaan voor de vergoeding? Daarop informeert ze naar de timing van de koppeling van de databanken secundair en hoger onderwijs, wat onder meer van belang is om zicht te krijgen op de doorstroming van hbo5 naar bachelor.

De N-VA-fractie vindt de opvolging van de effecten van het M-decreet erg belangrijk. Wanneer wordt het eindrapport over de evaluatie van de uitvoering van de prewaarborgregeling vrijgegeven? Welke conclusies trekt de minister? Hoe beoordeelt zij de communicatie over het decreet aan de ouders? Zijn zij en de leerkrachten voldoende op de hoogte van de oogmerken? Overlegde zij reeds met Vlaams minister Vandeuren over een nieuw systeem voor de vrijstelling van de leerplicht? Wat is de stand van zaken in dit dossier? Zelf vindt zij dat die vrijstelling zoveel mogelijk moet worden vermeden tenzij ze hoognodig is. Elke jongere heeft immers recht op ontwikkeling en het onderwijs leert kinderen meedraaien in de samenleving.

Kan de minister in afwachting van het nieuwe ondersteuningsmodel voor het hoger onderwijs aangeven welke studenten thans gon-ondersteuning vragen? Welke andere criteria zullen in de toekomst worden gehanteerd? Zijn scholen voldoende op de hoogte van het aanbod in de competentiebegeleiding, aangezien zij – en niet de ouders – de enige zijn die haar kunnen aanvragen? Hoe evalueert zij het beschikbare ondersteuningsaanbod?

Het is positief dat de aanvraag van school- en studietoelagen sterk vereenvoudigd is en reeds half geautomatiseerd. Het lid zou graag de voortzetting van dat laatste zien. Belangrijk is wel dat alle gegevens voorhanden zijn. Buitenlanders moeten bewijzen dat ze werken met een contract. Misbruik moet streng worden aangepakt om te waarborgen dat het geld naar de juiste gezinnen gaat. Ze vraagt zich bezorgd af of alles wel voldoende gecontroleerd wordt.

Verder vraagt ze uitleg bij het aangekondigde nieuwe kader voor leerlingenvervoer. Botst de minister op moeilijkheden? Hoe wil zij soelaas brengen op het vlak van efficiëntie en kwaliteit?

1.10. Tussenkomsst van Tine Soens

Tine Soens informeert naar de stand van zaken in de ontwikkeling van een online tool voor de evaluatie van de kwaliteit van internationale partnerschappen in het hoger onderwijs. Wat is de timing om tot een transparanter financieringssysteem te komen? Wat is de timing voor de evaluatie van het leerkrediet en zijn impact op studievoortgang en -financiering?

De aandacht voor een beleid tegen grensoverschrijdend gedrag is zeer positief. Ze verwijst ook naar haar vraag om uitleg hierover (*Vragen om uitleg* VI.Parl. 2016-17, nr. C3). Wat is er verder gebeurd met de Vlor-aanbevelingen over het toelatingsexamen arts-tandarts, die de minister zou onderzoeken, en wat zijn de verdere plannen? De beleidsbrief heeft het meermaals over toelatingsproeven, evenwel zonder ze niet-bindend te noemen. Is dat laatste nog steeds het standpunt van de regering? Aan welke andere opleidingen denkt men om dergelijke proeven te organiseren?

Betekent de aankondiging van een nieuw ondersteuningsmodel in het hoger onderwijs dat de huidige gon-regeling wordt afgeschaft? Wat is de timing? Wat is de timing voor de evaluatie van de interne allocatiemodellen van de universiteiten?

Het is positief maar ook niet meer dan logisch dat het kliksysteem in het hoger onderwijs opnieuw wordt toegepast. Een extra investering kan men dat niet noemen.

Klopt het dat de toename van 600.000 euro bij studentenmobiliteit specifiek naar mobiliteitsbeurzen gaat? Kan de minister een overzicht bezorgen van het budget dat voor die laatste wordt uitgetrokken? Is de toename van het SIHO-budget met 2000 euro een gevolg van indexering? Het budget uit 2016 voor twee bijkomende dossierbehandelaars bij NARIC verdwijnt opnieuw, terwijl de beleidsbrief zelf een sterke stijging van het aantal erkenningsaanvragen van buitenlandse diploma's meldt. Ook de achterstand bij het Vluchtelingencommissariaat doet niet meteen een afname bij NARIC verwachten. Hoe rijmt de minister begroting en beleidsbrief? Waarom wordt op pagina 71 een bedrag van 309.000 euro overgeheveld naar een ander artikel voor de financiering van de regularisatie van DAC? Worden de studietoelagen dit jaar geïndexeerd?

De ontvangsten van UZ Gent in de bijlage van de begroting (in totaal 24.926.000 euro) stemmen volgens het Rekenhof niet overeen met de deelbedragen in betreffende artikel in de begroting zelf, die 85 miljoen euro VEK belopen. Het lid vraagt toelichting.

Vlor en werknemersorganisaties stellen vast dat de besparing op de werkingsmiddelen behouden blijft. De memorie van toelichting stelt misleidend dat het actuele krediet wordt geïndexeerd, terwijl het gaat om het krediet waarop is bespaard sinds 2015.

Hoe kan de minister zien dat de middelen uit het Klimaatfonds inderdaad voor klimaatmaatregelen worden ingezet? Volgens de werknemersorganisaties is de machtiging te uitgebreid voor een goed beheer van het fonds. Ook hierbij vraagt het lid meer toelichting.

1.11. Tussenkost van Paul Cordy

Paul Cordy vindt dat men, naast de terechte vraag om uniformiteit in de regelgeving omtrent studievoortgang, ook oog moet hebben voor de inspanningen die instellingen zelf leveren op het vlak van didactiek en studiebegeleiding. Daarop informeert hij naar de stand van zaken in de ontwikkeling van een Vlaams academisch bibliografisch bestand. Wordt ook in het hoger onderwijs in acties voorzien ter bevordering van ondernemingszin en ondernemerschap? Wanneer is de hervorming van het financieringsmodel voor het hoger onderwijs gepland? Aan welke maatregelen denkt men nu al om het complexe systeem transparanter te maken? Kan de minister haar plannen ter vernieuwing van ICT-infrastructuur toelichten? Plant zij naast een raamovereenkomst bijkomende initiatieven?

Voor vragen naar studieopdrachten en onderzoeken die niet in het Steunpunt voor beleidsgericht Onderwijsonderzoek worden opgenomen wordt een bedrag van ruim 1 miljoen euro ingeschreven (FB0-1FHE2AB-WT – werking en toelagen – onderzoek en innovatie). Over welke studieopdrachten en onderzoeken gaat het? Hoe ziet de minister de besteding van 121.000 euro aan nieuwe onderwijsmedia? Welke Vlaamse middelen worden uitgetrokken voor het onderzoek naar de implementatie van het Erasmus+ project GOAL? Over welke tijdspanne gaat het? Wanneer mag men de eerste beleidsacties verwachten? Welke middelen worden ingezet voor het wegwerken van knelpunten in de studiekeuzebegeleiding? Hoeveel bedraagt de toelage voor het praktijkgericht wetenschappelijk onderzoek aan de hogescholen en die voor aanvullende onderzoeksmiddelen aan zowel universiteiten als hogescholen?

Tot slot vraagt hij ruimte voor een breed, maatschappelijk debat over de bijlessen, waarvan hij alvast vindt dat het fenomeen geen uitbreiding mag nemen, aangezien ze nu al financiële en andere druk uitoefenen op studenten en hun gezinnen.

1.12. Tussenkost van Vera Celis

Vera Celis vraagt toelichting bij het aangekondigde actieplan om de kinderen te bereiken die nog onvoldoende participeren aan het kleuteronderwijs, dat verder bijzonder goede cijfers kan voorleggen. Hoe wenst zij partners te betrekken en met name de ouders? Welke strategie en welke concrete maatregelen werden uitgewerkt in het gezamenlijke kader met andere beleidsdomeinen?

Het loopbaanpact is een van de belangrijkste werven van deze legislatuur. Een krachtig personeelsbeleid is noodzakelijk en vereist een transparante rechtspositieregeling. Het Rekenhof beveelt een grondige, juridisch-technische revisie van de huidige rechtspositieregeling aan, die door veel schoolbesturen omschreven wordt als detaillistisch en onleesbaar. Het rapport noemt met name de reëffectatie, de talrijke koninklijke besluiten die nog uit de jaren zeventig dateren, en de kwetsbare positie van startende leerkrachten, van wie rechten en plichten nauwelijks omschreven zijn. Het huidige evaluatiesysteem is log, moeilijk haalbaar en formalistisch. De verlofmogelijkheden zijn weinig doorzichtig. Het aantal overlegorganen is contraproductief. De huidige prestatienoemers weerspiegelen de reële opdracht niet goed. Is de minister al tegemoetgekomen aan de suggesties van het Rekenhof, bijvoorbeeld om de verlofstelsels te vereenvoudigen?

Welke aanpassing aan het professionaliseringsbeleid wenst zij juist door te voeren om het collectief leren te versterken? Wat bedoelt zij precies met dat laatste? Hoe kan het nascholingsrepertorium ten volle ten dienste van lerarenteams staan?

Welke projecten ter ondersteuning van de transitie in de lerarenopleiding gaan van start? Wat zijn inzet, omvang en doel? Het lid kijkt uit naar de uitbouw van het centrale systeem voor stageregistratie. Wat is de stand van zaken in het verdere

overleg dat de minister daarover aankondigde? Werd al afgesproken hoe het systeem eruit moet zien en wat het uiteindelijke doel ervan is? Vervolgens vraagt het lid aandacht om het pesten tussen leerlingen verder op te volgen en zo nodig initiatief te nemen, maar zeker ook het pesten tussen leerkrachten en directies.

Hoe kijkt de minister aan tegen de bezorgdheid van de sector over de timing van de hervorming van het hoger beroepsonderwijs? Hoe ondersteunt zij centra en hogescholen om tijdig klaar te zijn tegen 2019? Hoe bewaakt zij de eigenheid van hbo5-opleidingen in de transitie van de laagdrempelige centra naar de hogeschool? Hoe zal zij het profiel van die opleidingen bij zowel werkgevers als bij leerlingen in het secundair onderwijs beter bekend maken? Hoe pakt zij de gelijktrekking van het statuut van de hbo5-studenten en hun toegang tot de studievoorzieningen in het hoger onderwijs aan? Wat zijn de implicaties voor leerkrachten in de centra, die vaak ook een deelopdracht in het volwassenenonderwijs hebben?

Het volwassenenonderwijs staat voor bijzonder veel uitdagingen. Cruciaal is de verdere versterking van zijn slagkracht. De centra moeten de instrumenten krijgen om hun taken op het vlak van tweedekansonderwijs, geletterdheid en levenslang leren maximaal uit te voeren. Door de hervorming van lerarenopleiding en hoger beroepsonderwijs verandert hun positie binnen het onderwijspectrum, met name omdat hbo5 en de specifieke lerarenopleiding tot nu toe een wezenlijk onderdeel van hun aanbod uitmaakten. Hoe worden zij begeleid om deze transitie mogelijk te maken en zich te herpositioneren op de opleidingsmarkt? Wat zijn de personeelsgevolgen? Welke verduidelijkingen bracht de minister in haar voorontwerp van spoeddecreet aan op advies van de Vlor en OVSG? Op welke pijlers wordt het nieuwe financieringssysteem gebouwd? Wat is de timing? Welke strategie volgt zij om de gewenste rationalisatie en schaalvergroting te verwezenlijken?

Tot slot stemt het Vera Celis tevreden dat de hervorming van dko eindelijk vorm krijgt. Op welke manier en volgens welke principes werken de ontwikkelingscommissies aan nieuwe eindtermen? Wie zit erin? Wat is hun visie en referentiekader? Wat zijn de concrete programmatie- en rationalisatieplannen van de minister? Op welke principes zijn ze gebaseerd? Wat betekent dit voor de huidige programmatiestop? Welke maatregelen komen er om schaalvergroting en samenwerking te stimuleren? Werden al knopen doorgehakt met betrekking tot de opleidingsstructuur? Komt er effectief een vijfde domein media?

1.13. Tussenkoms van Elisabeth Meuleman

Elisabeth Meuleman attendeert de minister erop dat de tweede helft van de legislatuur is begonnen. Er ligt veel werk op de plank en er is veel beloofd, thans is het moment van de oplevering aangebroken.

De eerste werf wordt gevormd door de broodnodige investeringen in onderwijs. Wat voorligt is geen groeibegroting, onderstreept het lid. Het aantal leerlingen groeide aan, maar de financiering volgde niet. Dat is overduidelijk in het hoger onderwijs, maar ook in het leerplichtonderwijs wordt al jaren niet meer geïndexeerd. Behalve in het basisonderwijs loopt de cumulatieve niet-indexering gewoon door, hoewel het veld continu herhaalt dat de rek eruit is. Zij wijst op de kosten van onderhoud om verouderd patrimonium op peil te houden, de stijgende energiekosten, leerkrachten die pedagogisch materiaal zelf aankopen, de vele mosselsoupers en kaartenverkoop, en de directeurs van kleine, landelijke schooltjes die er onderdoor gaan omdat het allemaal te veel wordt. Ze dringt er dan ook op aan de besparingen te stoppen en in de plaats extra te investeren op alle niveaus.

Niemand betwist het belang van het kleuteronderwijs. Meerderheidspartijen maken er een speerpunt van. Het volstaat echter niet om repressief op te treden als ouders onvoldoende participeren. Daar staat een verantwoordelijkheid van de overheid

tegenover. Zij moet voor voldoende plaatsen en personeel zorgen. In Vlaanderen is de ratio 16 kleuters voor 1 vte, terwijl dat in het Europa-21 gemiddeld 12,9/1 is en in de naaste buurlanden zelfs 10/1. Evengoed moeten de werkingsmiddelen worden gelijkgeschakeld. De minister verklaarde zich kamerbreed gesteund om een plan in die richting uit te werken, maar leden van de meerderheid zeggen twee weken later al dat dit pas kan zodra middelen vrijkomen. Wellicht hangt het dus af van besparingen op andere onderwijsniveaus, vermoedt het lid, bijvoorbeeld door de hervorming van het secundair onderwijs en de invoering van de matrix. Zelf dringt ze erop aan dergelijke koppeling los te laten, temeer omdat het niet zo vlot lijkt te lopen met die matrix. Ze vult nog aan dat ook de voor- en naschoolse opvang nog niet bijster goed geregeld is. De afschaffing van het PWA-systeem, waarvan ze weliswaar erkent dat het niet ideaal was, creëert een bijkomend probleem, dat dringend moet worden opgelost.

De tweede werf is het loopbaanpact. Om te beginnen hoeft de minister volgens haar niet te wachten tot de federale pensioendiscussie beslecht is. Absoluut prioritair in wat Vlaanderen al kan doen, is de ondersteuning van beginnende leerkrachten. Dat men alles zal kunnen oplossen door inkanteling van alle opleidingen in het hoger onderwijs, is een illusie. Er is integendeel veel meer nodig, waarbij ze de aanvangsbegeleiding noemt, evenals de verdere professionalisering. Zij geeft het betaalde en intensief begeleide stagejaar in Schotland als voorbeeld van wat ook Vlaanderen nodig heeft. De spreker kijkt dan ook halsreikend uit naar het loopbaandebat.

Ten derde wordt de opwaardering van tso en bso naar voren geschoven als speerpunt. Wie in de beleidsbrief maatregelen zoekt om die onderwijsvormen te versterken blijft evenwel op zijn honger. De minister belooft duaal leren verder te ontwikkelen, maar dat is absoluut onvoldoende en eigenlijk een ander verhaal. De evolutie gaat niet de goede kant op. Zo ondermijnen nieuwe STEM-richtingen in het aso bestaande, sterke richtingen in het tso. Ook de vervroegde tracking in het basisonderwijs en de invoering in de eerste graad van de drie beheersingsniveaus zijn geen goede ideeën.

Vierde werf die vooruitgeschoven wordt is het Inschrijvingsdecreet. In haar vorige beleidsbrief liet de minister dat nog over aan het parlement en bepleitte ze vereenvoudiging, vrije schoolkeuze, sociale mix en gelijke kansen. De laatste twee worden in wat voorligt, niet langer vermeld als doelstellingen van een doelmatig inschrijvingsdecreet, wat zeer verontrustend is. Zij dringt er dan ook op aan de beleidsbrief op dat punt te amenderen.

Vijfde werf is het M-decreet en het definitieve ondersteuningsmodel. Alle informatie is ondertussen voorhanden, heel wat evaluaties hebben plaatsgevonden. Het lid zegt haar medewerking toe aan de uitwerking, die voldoende ondersteuning biedt zowel op niveau van leerling als klas. Resterende werven zijn bestuurlijke optimalisatie en de CLB-hervorming.

Wat de beleidsbrief zelf betreft, heeft een lid een vraag over de geactualiseerde eindtermen, waarover de minister binnen een maand een resolutie van het parlement verwacht. Erg belangrijk is dat naar een breed draagvlak gestreefd wordt. Minimumdoelstellingen mogen niet ideologisch zijn. Maximale neutraliteit is nodig. Het komt er dan ook op aan alle partijen te betrekken. De oppositie wil daaraan meewerken, verzekert ze. Zowel de inhoudelijke als de structurele discussie moet in het parlement worden gevoerd, bepleit het lid, dat dan ook betreurt dat het in feite slechts een bijrol krijgt. De administratie is immers al bezig met de ontwikkeling van referentiekaders en de minister zelf werkt methode en procedure uit. Als op voorhand al zoveel is vastgelegd, wordt het moeilijker voor haar fractie om zich in het debat in te schrijven. Dat is nochtans nog niet afgerond, want bijvoorbeeld over het gelijktijdige voornemen van de minister om de eindtermen te reduceren

en concreet te maken, wat volgens haar contradictorisch is, valt nog heel wat te zeggen. Ze vraagt dan ook om het parlement voldoende tijd te geven om met iets goeds te komen, zonder dat vooraf al te veel is bepaald.

De minister verklaarde deze ochtend dat ze de middelen opnieuw zal alloceren als blijkt dat de realisatiegraad op het vlak van capaciteit op een bepaalde plaats niet omhoog gaat. Hoe ziet zij dat concreet?

Wat het gezondheidsbeleid betreft, moeten voor haar fractie schoolmaaltijden niet alleen gezonder en duurzamer worden maar zijn ze ook een hefboom in de armoedebestrijding. Ze hoopt dan ook dat haar refterrevolutieplan ter harte wordt genomen en dat een gezamenlijke resolutie mogelijk blijkt.

Burgerschapsvorming komt herhaaldelijk en systematisch aan bod in de beleidsbrief, maar er wordt niet langer gesproken over een vak Levensbeschouwing of LEF. Dat is jammer. Zij hoopt dat dit alsnog kan aangepast worden in het kader van de discussie over de eindtermen.

Wat het hoger onderwijs betreft, wijst ze op het fenomeen dat het voor vrouwen bijzonder moeilijk wordt naarmate men hoger opklimt. De gender bias is er nog steeds gigantisch. Het zou goed zijn mocht de minister ook daaraan kunnen werken in 2017.

Tot slot roept het lid de minister op echt werk te maken van haar missie om het sociale gelaat van de regering te zijn. Het trof haar dat in Schotland alle partijen assertief gelijke kansen naar voren schuiven, inclusief de nationalist. Tegen 2020 wil men de sociale onderwijskloof dichten. Men zoekt telkens weer creatieve oplossingen om nadelige startposities goed te maken in het algemeen gedeelde streven naar 'equity', uitgaande van de OESO-resultaten. Waarom kan niet iets gelijksoortigs in Vlaanderen? Kan iemand haar zeggen wie daar nadeel zou bij ondervinden? Er zijn integendeel alleen maar voordelen. Het zou fantastisch zijn mocht de minister tot een dergelijk pact kunnen komen met alle partijen, vakbonden, ouderkoepels en onderwijsverstrekkers. Als de minister naast dat gelijkkekansenspact ook nog een diversiteitspact realiseert, mag ze heel veel pluimen op haar hoed steken van de spreker.

1.14. Tussenkomen van Kathleen Helsen

Kathleen Helsen wijst erop dat men er niet mag van uitgaan dat een openend-financiering vanzelfsprekend is. Dat is niet zo. Elke euro die er in dat kader bijkomt, is dus wel degelijk groei. Er zijn immers veel andere sectoren waar dergelijke toename niet vanzelfsprekend is. Zij pleit ervoor om dat ook aan het onderwijsveld te communiceren, zeker in moeilijke tijden. Tweede positieve punt is het kliksysteem in het hoger onderwijs. Derde is het aanhouden van de lijn om extra te investeren in scholenbouw, niet eenmalig, maar jaar na jaar en tot slot groeien ook de SES-middelen in de begroting.

Kathleen Helsen hoopt dat in een komende begroting stappen kunnen worden gezet in de betere financiering van het kleuteronderwijs. Wat het volwassenen-onderwijs betreft, wil ze weten waarom de extra projectmiddelen in het kader van de capaciteitsuitbreiding ten gevolge van de resultaatsverbintenis voor Nederlands taalniveau A2 niet structureel worden, zoals destijds afgesproken, maar projectmiddelen blijven. Het is immers niet vanzelfsprekend om kwaliteit te blijven leveren met alleen projectmiddelen.

Wat de beleidsbrief betreft, vraagt ze om oog te hebben voor de kwaliteit van het geleverde werk. Als het parlement nieuwe kaders goedkeurt, moeten die duurzaam zijn en op lange termijn werken. Zij geeft er de voorkeur aan om grondig

te werken. Dat betekent dat tijdens de voorbereiding goed moet worden overlegd met de sector, dat doordacht en zorgvuldig wordt gewerkt, en dat effectiviteit een centrale positie krijgt. Die laatste eis geldt ook voor budgettering. Meer geld levert niet noodzakelijk betere resultaten op. Het onderwijs moet kijken hoe het met de middelen die het heeft, een grotere effectiviteit kan realiseren. Ook in Schotland heeft men hervormd met minder middelen, merkt ze nog op.

Voor de participatie aan het kleuteronderwijs zijn gerichte maatregelen nodig, omdat men er rekening mee moet houden dat kinderen opgroeien in verschillende contexten. Op welke manier wil de minister de deelname verhogen? De spreker peilt naar de evaluatie van de samenwerking op dat punt met de Huizen van het Kind en met socioculturele organisaties? Waarom wordt geen andere benadering van de scholen onderzocht?

Wat het lager onderwijs betreft, acht Kathleen Helsen flexibele leertrajecten belangrijk, evenals het getuigschrift voor zowel A- als B-stroom. Hoelang lopen de projecten gericht op differentiatie? Wat houdt het actieplan Basisonderwijs meer in dan wat al in het voorontwerp van Onderwijsdecreet XXVII staat?

Heeft de nieuwe financiering van het hoger onderwijs nog andere doelstellingen dan transparantie en synergie met wetenschapsbeleid? Houdt de minister in haar streven naar schaalvergroting in het volwassenenonderwijs voldoende rekening met de grote diversiteit en uiteenlopende mobiliteit in Vlaanderen? Voldoet een instelling aan de schaalvergroting in het volwassenenonderwijs door samen te werken of te fuseren met het leerplichtonderwijs?

Specifieke, didactische competenties Nederlands als vreemde taal bijbrengen is inderdaad belangrijk in de lerarenopleiding maar wat met de veel grotere groep die al professioneel actief is?

Het is positief dat de projecten leren en werken opgestart werden en dat voldoende tijd wordt uitgetrokken voor evaluatie en bijsturing. Kan de minister daarover meer uitleg geven, in het bijzonder over de evaluatie van het leren op de werkvloer zelf? Zijn de knelpunten in de warme overdracht school-arbeidsmarkt voldoende in kaart gebracht om er een verbetering op te baseren?

Hoe wordt het effect van de acties tegen schooluitval opgevolgd? Wat is het mogelijke effect van cultuureducatie op welbevinden op school? Hoe wordt dat geïmplementeerd en professioneel ondersteund?

Moeten de scholen zich in de consultatie over de onderwijsnoden van leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften beperken tot de verschillende in de nota aangeboden modellen of mogen zij een nieuw model voorstellen waarvan ze de waarde in de praktijk kunnen aantonen? Als voorbeeld van dat laatste geeft ze de positieve ervaring met financiële en multidisciplinaire krachtenbundeling in de Antwerpse regio. Positief is verder dat de minister een contextuele benadering in het kader van het M-decreet belangrijk noemde. Men mag het denken immers niet beperken tot het onderwijskader. Kinderen groeien ook daarbuiten op. Als voorbeeld hiervan geeft ze de samenwerking tussen basiseducatie en basisonderwijs in Turnhout, die tot betere leerprestaties leidt.

Ook zij vindt het belangrijk dat men in de hervorming van de lerarenopleiding en de professionalisering ter inspiratie kijkt naar goede, buitenlandse voorbeelden zoals de Schotse, naast Teach First in Engeland en Teach for Belgium in Brussel. Ook het inzetten van de prioritaire nascholing op collectief leren is heel belangrijk. Zij merkt op dat de vernieuwing van de eindtermen in Schotland ook een professionaliseringstraject was.

Tot slot vraagt ze wanneer het SONO-onderzoek over de effectmeting van de financiering op basis van leerlingenkenmerken klaar is.

2. Antwoorden van de minister en replieken inzake de uitgavenbegroting 2017

2.1. Antwoorden van de minister

2.1.1. Algemeen/Groeibegroting/Niet-indexering werkingsmiddelen

Hilde Crevits begint haar repliek met de antwoorden op de vragen over de begroting. Algemeen onderstreept zij dat de onderwijsbegroting in budgettaire moeilijke tijden voor het tweede jaar op rij stijgt. In 2017 geeft Vlaanderen 243 miljoen euro meer uit aan onderwijs. De stijging sinds 2015 bedraagt 534 miljoen euro. Ook het personeel neemt toe: 1000 leraren in het leerplichtonderwijs, 120 in andere sectoren. Het stijgende budget is niet zo normaal als sommigen beweren maar te danken aan een ingenieus systeem waarin elk kind middelen en lerarenuren genereert. Dat er volgend jaar 1000 leraren bijkomen, komt doordat de regering onderwijs als prioriteit blijft zien. Eens te meer is onderwijs de grootste post in de Vlaamse begroting.

Dat het kliksysteem effectief is teruggekeerd in het hoger onderwijs kan men evenmin zomaar normaal noemen, want het betekent extra uitgaven. Dat er in het schooljaar 2016-2017 opnieuw een premie is voor anderstalige kleuters van minder dan vijf jaar, is omdat de regering vindt dat ze die middelen moet vrijmaken om ook de allerjongsten de best mogelijke taalstart te geven. De minister wijst het discours af dat elke investering als vanzelfsprekend beschouwt en elke besparing als een drama, al ontkent zij niet dat er besparingen zijn. Die afspraak werd gemaakt bij de regeringsvorming en wordt ook in 2017 gehonoreerd in alle beleidsdomeinen.

Een daarvan is het niet indexeren van de werkingsmiddelen tot 2019, dat is vastgelegd in het generieke artikel 46 van het ontwerp van programmadecreet. Voor Onderwijs is het onderscheid van belang tussen de componenten loon en niet-loon. Sinds de start van de zittingsperiode 2014-2019 wordt de niet-indexering van die laatste toegepast in alle beleidsdomeinen. Het genoemde artikel zet de bestaande maatregel voort tot 2019. Er wordt wel bepaald dat de indexering voor het basisonderwijs terugkeert vanaf 2018, als enige uitzondering binnen de hele Vlaamse overheid. Afgezien daarvan stijgen de werkingskredieten met 3,4 miljoen euro in het basisonderwijs en 0,7 miljoen euro in secundair onderwijs.

Ook voor de component loon vindt in 2017 geen indexering plaats. Dat is evenwel geen Vlaamse maatregel maar een effect van de federale indexsprong in 2015. Het indexmechanisme kent in Onderwijs immers een vertraagde doorwerking: men vergelijkt het prijsniveau van het jaar x-1 met dat in januari van het jaar x-2. In 2017 gaat het om 2016 ten opzichte van januari 2015. Door de federale indexsprong in 2015 bleef de loonbasis in 2016 gelijk, wat met een jaar vertraging in onderwijs doorwerkt. Het was dus helemaal niet de bedoeling om met een indexsprong budgettaire ruimte te creëren voor scholen ten koste van het personeel, wel om de competitiviteit van onze economie te versterken.

Vervolgens merkt ze op dat niemand van de commissieleden op het kostenverlagende effect wees van de federale taxshift voor scholen, namelijk door de verlaagde RSZ-bijdrage voor contractuele personeelsleden die in dienst zijn genomen met werkingsmiddelen. De administratie schat dat die besparing tussen 5 en 10 miljoen euro per jaar bedraagt. De minister kan wel geen cijfers per school geven omdat die niet apart worden bijgehouden. Ook het doorwerken van de verlaagde btw voor scholenbouw zal de scholen 13 miljoen euro ruimte bieden voor extra investe-

ringen in 2017. De basis die in aanmerking komt voor de verlaging van 21 percent naar 6 percent werd immers zo breed mogelijk gedefinieerd.

Internationale vergelijking bevestigt dat Vlaanderen veel investeert in onderwijs. Terwijl het vaak genoemde Schotland 5509 euro per leerling inzet in het lager onderwijs, is dat in Vlaanderen 10.018 euro. Voor het secundair onderwijs gaat het om respectievelijk 9480 en 11.988 euro. De minister vindt het niet aangenaam dat Onderwijs de broeksriem enigszins moet aanhalen, maar daar staat een hoge totale investering tegenover, maatregelen die zuurstof creëren en het feit dat deze regering niet de eerste is die ingrijpt in Onderwijs.

De toelichting ging voor de berekening van de stijging van de onderwijsbegroting uit van het totale bedrag uit de begrotingsdocumenten van de begrotingscontrole 2016. Men moet echter in het achterhoofd houden dat de middelen voor de aanpassing van de loonkredieten die het systeem van de indexprovisie volgen, nog niet ingeschreven waren op de begrotingskredieten 2016. Dat betekent dat men nog 82 miljoen euro moet bijtellen. In de onderwijsbegroting 2017 zelf zijn de middelen om de indexoverschrijding in 2016 op te vangen, wel ingeschreven, maar in de gepresenteerde tabel dus nog niet. De kredieten voor 2016 bedragen 11,018 miljard euro in de begroting 2016 en 11,1 miljard euro inclusief de latere indexverdeling, vat ze samen.

In de memorie van toelichting wordt de vergelijking gemaakt met de begrotingskredieten uit de begrotingscontrole 2016. Met alle bijstellingen samen komt men bijkomend aan 325 miljoen euro, waarvan 74,3 miljoen euro voor reële stijging door de inzet van meer leraren, 50,5 miljoen euro voor het hoger onderwijs, 170,3 miljoen euro voor de indexering (exclusief de genoemde spilindex) en 48,9 miljoen euro voor investeringen in UZ Gent via de overname van de lening. Om de budgetstijging fair te berekenen, trekt de minister daar het bedrag van 82 miljoen euro voor indexering af, wat uiteindelijk een stijging van 243 miljoen euro oplevert. Het genoemde bedrag van 50,5 miljoen euro wordt niet gehypothekeerd door minder index toe te kennen, want het gaat om een reëel bedrag, verzekert ze. Voor de indexering van de basisfinanciering in het hoger onderwijs is immers nog eens in 18 miljoen euro voorzien.

De minister spreekt andermaal tegen dat zij geen geld zou uittrekken om goed onderwijs te verstrekken aan de bijkomende kinderen. Elk bijkomend kind genereert wel degelijk werkings- en personeelsmiddelen.

Wat de opmerking van het Rekenhof over de gebrekkige aansluiting van de algemene toelichting en de begrotingstabel betreft, verduidelijkt de minister dat in de algemene toelichting van de begroting de bijstellingen van de administratieve begroting voor alle beleidsdomeinen worden opgedeeld in reële bijstellingen, index- en ESR-correcties. Het cijfer van 72,9 miljoen euro betreft enkel de reële bijstelling van de lonen, exclusief index- en ESR-correcties, terwijl dat van 135,8 miljoen euro, waar het Rekenhof naar verwijst, het totaal van de drie betreft. Met het oog op transparantie heeft de minister vanaf dit jaar een overzichtstabel met loon- en begrotingsartikelen opgenomen in de toelichting bij de administratieve begroting van Onderwijs. Ook bij de bespreking per begrotingsartikel is een tabel gevoegd waarin het totaal van de bijstellingen zowel met als zonder ESR-correctie opgenomen is. De index staat in het sjabloon van de memorie van toelichting apart vermeld. Door die werkwijze is er tot op de euro volledige overeenstemming met de algemene toelichting.

2.1.2. Gelijkschakeling kleuteronderwijs – lager onderwijs

De gefaseerde gelijkschakeling van de werkingsmiddelen van het kleuteronderwijs met het lager onderwijs maakt voor de minister deel uit van het ruimere, strategische en legislatuuroverschrijdende plan voor het basisonderwijs, waarin ook wordt ingegaan op de leerling-leerkrachtratio. Maar het gaat nu over de voorliggende begroting en zij heeft nooit beloofd dat de volledige gelijkschakeling in 2017 een feit zou zijn, wel dat ze het genoemde plan zou uitwerken.

2.1.3. Apparaat Ministerie van Onderwijs en Vorming

De oefening om de personeelsbesparing te verdelen over de verschillende entiteiten van het beleidsdomein is door het managementcomité uitgevoerd. Er is rekening gehouden met de draagkracht van de verschillende entiteiten, waarbij de MOD als aparte entiteit wordt beschouwd vanwege de band met de dienstverleningscentra. De besparing tegen 2019 beloopt 32 vte in het departement, 12 bij de MOD, 42 bij AgODi, 31 bij AHOVOKS, 1 bij de inspectie, 3 bij AGION en 2 bij de Vlor, wat het totaal op 123 brengt. Elke leidend ambtenaar maakt thans zijn oefening, rekening houdend met het kerntakenplan van zijn entiteit.

De stijging op het artikel over de werkingsmiddelen voor de personeelsleden van het Vlaams Ministerie van Onderwijs en Vorming is geen gevolg van een verhoging van de middelen voor het kenniscentrum, maar van de beslissing van het voorzitterscollege op 21 april 2016 om de kredieten ICT-trekkingsrechten, die vroeger centraal beheerd werden in het Facilitair Bedrijf, over te hevelen naar de entiteiten.

– Vluchtelingendossier

Voor de berekening van de stijging van het aantal leerlingen ten gevolge van het vluchtelingendossier neemt de minister als variabele het aantal anderstalige nieuwkomers, al is zij zich bewust dat de groep daarmee slechts bij benadering omschreven wordt. Elke nieuwe, anderstalige kleuter wordt gelijk meegeteld. In het basisonderwijs werden voor 2368 anderstalige nieuwkomers van vijf jaar en ouder aanvullende lestijden aangevraagd in 2014-2015. In het volgende schooljaar was dat aantal 4111. Daarnaast waren er 912 anderstalige nieuwkomers van minder dan vijf jaar op 1 februari 2016. In het voltijds secundair onderwijs bedroeg het aantal anderstalige nieuwkomers 2923 in 2014-2015 en 4696 in 2015-2016. Voor het lopende schooljaar zijn de cijfers nog partieel. In elk geval rechtvaardigt de substantiële stijging extra middelen.

In totaal ontving zij tien aanvragen om subsidiëring voor de huur van modulaire units in het kader van de asiel- en vluchtelingencrisis. Hetzelfde aantal werd ontvankelijk verklaard en positief beoordeeld door de ambtelijke commissie. In twee dossiers besliste de aanvrager (uit het GO!) de units uiteindelijk toch niet te plaatsen vanwege de wijzigende impact van de stroom vluchtelingen en asielzoekers. Van het totale budget van ruim 1.151.750 euro is al 209.804 euro aangewend en vastgelegd in 2016. Het resterende saldo kan dit jaar worden aangewend voor de verdere subsidiëring van de huur van modulaire units. De units in de scholen in de gemeenten Lint, Kortrijk, Beveren, Lier, Belsele, Brussel, Anderlecht en Kortrijk kunnen blijven staan in 2016-2017. Alleen voor de units in Ravels is beslist de subsidiëring stop te zetten, omdat het collectieve opvangcentrum in die gemeente gesloten is. Om AGION en GO! toe te laten de goedgekeurde en effectief vastgelegde subsidiebedragen uit te betalen, ligt het dossier voor advies voor bij de Inspectie van Financiën om de bedragen te herverdelen ten bate van AGION en GO!.

De bijkomende financiering in het kader van de vluchtelingencrisis wordt verlengd. In het programmadecreet wordt voor 2017 een bedrag van 9,8 miljoen euro inge-

schreven om de continuïteit van het aanbod NT2 te garanderen. Een vervolg op de opgestarte trajecten blijkt noodzakelijk doordat de gemiddelde duur van de opleiding twee jaar bedraagt. De minister voorziet ook opnieuw in een verdubbeling van de middelen voor NT2-trajecten in de universitaire talentcentra en voor het inrichten van een zomeraanbod NT2 bij de CVO's met een budget van 0,4 miljoen euro. In totaal gaat het dus om 10,2 miljoen euro bijkomende middelen.

Voor NARIC wordt in het begrotingsjaar 2017 op dit ogenblik niet voorzien in extra middelen. Wel worden alle dossiers afgewerkt, maar dat moet gebeuren binnen de normale apparaatskredieten, wat de minister mogelijk acht. Mochten er problemen ontstaan, zal ze uiteraard ingrijpen.

– *Schoolinfrastructuur*

Sinds 2006 wordt een pak middelen ingeschreven in de begroting voor het DBFM-programma. Omdat de projecten niet meteen als paddenstoelen uit de grond schoten, werd beslist die middelen tijdelijk toe te voegen aan de reguliere machtigingskredieten voor scholenbouw. Op het moment dat het DBFM-programma concreet wordt uitgevoerd en de DBFM-scholen effectief worden gebouwd, worden de middelen om de beschikbaarheidsvergoedingen te betalen aan de private partner overgezet naar de kredieten voor DBFM. De basiskredieten (reguliere middelen) blijven daarbij onaangetast. Dit werd zo afgesproken in de voorgaande legislaturen. Binnenkort wordt trouwens de honderdste DBFM-school opgeleverd, merkt ze op, wat goed nieuws is.

De verlaging van het btw-tarief voor scholenbouw van 21 percent naar 6 percent heeft ruimte vrijgemaakt voor 160 miljoen euro aan bijkomende investeringen in het huidige DBFM-programma 'Scholen van Morgen', goed voor 17 extra DBFM-scholen, waarvoor het voortraject reeds loopt. Het voordeel van de btw-verlaging wordt dus effectief gebruikt voor nieuwe schoolinfrastructuurprojecten. Er is voorzien in de recuperatie van de budgetten die vrijkomen doordat reeds tegen 21 percent vastgelegde schoolbouwprojecten nu slechts tegen 6 percent dienen betaald te worden. Het recuperatiemechanisme bij de reguliere middelen werkt gedurende drie jaar (2016, 2017 en 2018), zowel bij AGION als bij het GO!. Het gaat om 10,6 miljoen euro per begrotingsjaar van 2016 tot en met 2018. In totaal gaat het om 31,8 miljoen euro die extra geïnvesteerd kan worden over die drie jaar. Het bedrag van 10,6 miljoen euro dat wordt doorgetrokken in 2017, is uiteraard niet zichtbaar in de begroting 2017 en wordt dus ook niet meer specifiek vermeld in de toelichting. In 2018 wordt een en ander geëvalueerd met het oog op eventuele voortzetting in 2019 en 2020.

De cijfers voor de uitgaven van AGION voor het DBFM-programma Scholen van Morgen zijn steeds gebaseerd op ramingen. Ze worden geactualiseerd bij de begrotingsaanpassing 2017 op basis van de nieuwe ramingen en planning van de DBFM-vennootschap. De planning waarop de begroting 2017 is gebaseerd is die van augustus 2016, die zelf weer gebaseerd is op aannamen van 30 juni. Tweemaal per jaar wordt door DBFM Scholen van Morgen een financiële 'forecast' opgesteld, in augustus op basis van aannamen per 30 juni, en in februari op basis van aannamen per 31 december. Er werd dus gewerkt op basis van het meest recente vooruitzicht. De eerstvolgende vindt plaats in februari 2017 en kan meegenomen worden bij de budgetcontrole 2017.

Ook in 2017 wordt er een krediet ingezet specifiek voor capaciteitsnoden. Daarvoor is 50 miljoen euro beschikbaar aan machtigingskredieten.

De vraag naar de onderhoudskosten van passiefscholen en de specifieke kosten die daarmee verband houden, vindt ze logisch. Het is echter niet evident voor de administratie om die elementen onmiddellijk in hun totaliteit op te lijsten. Binnen de

reguliere financiering van scholenbouw worden immers in eerste instantie de bouwkosten gesubsidieerd, behalve in het DBFM-programma, waar ook de onderhoudscomponent wordt gesubsidieerd. Enige tijd terug verscheen het eerste evaluatierapport over het proefproject van de passiefscholen. Begin volgend jaar verschijnt een tweede evaluatierapport over de passiefscholen, die tegen dan iets langer in gebruik zijn, waardoor men zicht zal hebben op de werkelijke energiekosten en onderhoudskosten over een voldoende lange tijd. Zij belooft transparantie over de keuzes die op grond daarvan gemaakt zullen worden.

De middelen voor Onderwijs uit het Klimaatfonds bedragen in totaal 54 miljoen euro. Ze herhaalt dat het om gekleurde middelen gaat, die niet zomaar voor eender wat ingezet mogen worden. Ze zijn bedoeld om klimaatinvesteringen en -initiatieven te financieren en moeten CO₂-reductie realiseren, met de focus op energie-efficiëntie-investeringen in gebouwen. Er is 20 miljoen euro voor investeringen in gebouwen van het hoger onderwijs en 32 miljoen euro voor investeringen in gebouwen van het leerplichtonderwijs, naast 2 miljoen euro voor educatie en sensibilisering. Ondertussen zijn twee rondetafels Klimaat en Onderwijs georganiseerd. Uit de vele positieve reacties en voorstellen zijn nu elf concrete klimaatmaatregelen gedistilleerd, die nu verder worden uitgewerkt. De minister wil op de Vlaamse Klimaat- en Energietop op 1 december 2016 tot officiële validering van die maatregelen overgaan. Ter verantwoording is er regelmatig overleg met en rapportage aan de betrokken diensten, onder andere het Departement Leefmilieu, Natuur en Energie.

2.1.4. Departement Onderwijs en Vorming

– Busbegeleiding

Ondanks een daling van het aantal leerlingen is er geen daling in het budget busbegeleiding. De daling van het aantal leerlingen dat gebruikmaakt van het collectief leerlingenvervoer heeft niet geleid tot een daling van het aantal ritten noch van de ritduurtijd binnen de organisatie van het leerlingenvervoer. Zij is het eens dat professionalisering de aangewezen weg is als er toch middelen vrijkomen. In uitvoering van cao X zal in elk geval gewerkt worden aan de verbetering van het statuut van de busbegeleider. Het competentieprofiel van de busbegeleider is een element dat aan bod kan komen. Zij wijst ook op de pilootprojecten in het licht van de reorganisatie van het huidige systeem, dat volgens de minister niet goed is.

– Professionalisering

De Vlaamse Regering stelt ten behoeve van de personeelsleden van het onderwijs beleidsprioriteiten vast voor nascholingsinitiatieven die noodzakelijk zijn om de implementatie van de hervormingen te ondersteunen en om behoeften te dekken die ontstaan door marktdeficiënties. Dat initiatief vindt zijn rechtsgrond in het decreet van 8 mei 2009 betreffende de kwaliteit van onderwijs. Er is in een budget van 546.000 euro voorzien. Tijdens de schooljaren 2015-2016 en 2016-2017 worden vijf projecten rond het thema M-decreet gesubsidieerd waarin scholen een professionaliseringstraject kunnen volgen.

Er wordt ook in een budget voorzien ter bevordering van het beleidsvoerend vermogen. De professionalisering van schoolbesturen van het gesubsidieerd onderwijs is een van de vele thema's van de beleidsnota. Zowel het schoolbestuur als de directeur moeten een visie op kwaliteitsvol onderwijs kunnen koppelen aan leiderschap en professioneel werkgeverschap. De onderwijsschoolbesturen van het gesubsidieerd onderwijs kunnen mits een goedgekeurde subsidieaanvraag, voor hun schoolbesturen vorming organiseren binnen dat kader. Doel is een goede methodiek te vinden. Daarnaast worden ook nog middelen toegekend voor professionalisering in het kader van een aantal beleidsdossiers. Als voorbeelden noemt

ze het aanvullend professionaliseringsaanbod rond STEM en de ondersteuning van de scholengemeenschappen. De pedagogische begeleidingsdiensten hebben de uitdrukkelijke opdracht om scholen, schoolleiders en leraren te ondersteunen en te professionaliseren.

Niettegenstaande de bevrozing van de bedragen voor professionalisering heeft de minister de middelen voor beleidsvoerend vermogen, namelijk de vorming van schoolbesturen, eenmalig kunnen verhogen. De niet-indexering van de middelen heeft geen grote impact aangezien de meest kwaliteitsvolle projecten in aanmerking komen voor financiering.

– *Onderzoek en innovatie*

Het steunpunt SONO is gestart op 1 juli 2016 als consortium van onderzoekers met een opdracht voor vier jaar op het vlak van wetenschappelijk onderzoek en kennisoverdracht. Voor de eerste cyclus werden drie thematische onderzoekslijnen vastgelegd: de lerende; de leraar en de school als organisatie; de organisatie van het onderwijs. Voor meer informatie verwijst ze naar de website <http://www.onderwijs.vlaanderen.be/onderzoek>.

Het bedrag van 1 miljoen euro voor wetenschappelijk onderzoek buiten de steunpunten is bedoeld om tegemoet te komen aan behoeften aan wetenschappelijk onderzoek die niet vervuld kunnen worden via de reeds opgezette kanalen en die op dat moment nog niet bekend waren. Concreet kan de gevraagde evaluatie van het decreet Rechtspositie met deze middelen als een onderzoeksproject gefinancierd worden. Maar ze kunnen zeker ook beschikbaar gehouden worden om nieuwe vragen om onderzoek te beantwoorden in de loop van het jaar.

Er is in 121.000 euro aan middelen voorzien op de basisallocatie voor allerlei subsidies nieuwe onderwijsmedia. Die gaan integraal naar het Vlaams Instituut voor Archivering voor de ontsluiting van digitaal archiefmateriaal op het platform Het Archief voor Onderwijs. Er zijn dus geen 321.000 euro aan middelen beschikbaar. Wel is nog 192.000 euro ter beschikking voor stimulering en ondersteuning van ICT in het onderwijs. Daarmee worden kleinere ICT-projecten gefinancierd die te maken hebben met digitale leermiddelen, ICT-vorming, ondersteuning van het Kenniscentrum Mediawijs en sensibiliseringsprojecten.

– *Internationalisering*

Wat internationalisering betreft, hebben de middelen voor studentenmobiliteit van een bepaald begrotingsjaar grotendeels betrekking op het academiejaar dat erop volgt. Concreet moet het budget van 2.167.168 euro in de begroting 2016 gezien worden in het kader van de mobiliteit die zal plaatsvinden in het academiejaar 2017-2018. In de begroting 2017 wordt daar bovenop nu nog eens 600.000 euro extra uitgetrokken voor extra studentenmobiliteit in het academiejaar 2018-2019. Die opstap maakt deel uit van het groeipad dat goedgekeurd werd door de Vlaamse Regering op 16 juli 2010 in het kader van het maatschappelijk debat over de mogelijke integratie van de academiserende opleidingen van de hogescholen in de universiteiten. Bij de goedkeuring van het actieplan Mobiliteit op 6 september 2013 werd dit groeipad nog eens bevestigd door de regering.

Het budget wordt grotendeels gespendeerd aan beurzen voor studentenmobiliteit via verschillende mobiliteitsprogramma's met elk hun eigenheid. Daarnaast gaat een klein onderdeel naar ondersteuning van de mobiliteit of bijvoorbeeld naar leerstoelen voor docenten. Enkele acties betreffen het organiseren van 'summer schools' en gezamenlijke opleidingen die onrechtstreeks ook bijdragen aan het stimuleren van studentenmobiliteit. Naast die acties zijn er ook promotiecampagnes om de mobiliteit te stimuleren binnen Vlaanderen en is er ook de jaarlijkse cofinanciering

door Vlaanderen van Erasmus+. Daarvoor is in een subsidie van 500.000 euro voorzien aan de vzw Epos voor Erasmus studentenmobiliteit. Er is ook in een subsidie voorzien van 217.000 euro voor Erasmus Belgica, uitwisselingen tussen de lerarenopleidingen in de drie Belgische gemeenschappen, en Buurklassen. In totaal kan men dus stellen dat er met het groeipad van 600.000 euro in 2017 bijna 3,5 miljoen Vlaamse middelen naar internationale studentenmobiliteit gaan.

– *Arbeidsmarkt*

De vzw Connectief krijgt een projectsubsidie voor het voortzetten van drie welomlijnde projecten, die niet samenvallen met initiatieven van het Beroepenhuis. Waar het Beroepenhuis inzet op bekendmaking van technische beroepen, gaat het bij Connectief over het direct ondersteunen van technische scholen voor zeer gerichte projecten zoals Diagnose Car. In samenwerking met Febiac en de autoconstructeurs en -importeurs worden moderne wagens en diagnoseapparatuur ter beschikking gesteld van de secundaire scholen. Met een vloot van 40 voertuigen met diagnoseapparatuur bedient Diagnose Car jaarlijks alle Vlaamse secundaire scholen met autotechnieken gedurende een half schooljaar. Ook CVO's gelieerd aan de technische scholen kunnen hun cursisten laten oefenen op die wagens. Boeiend en rendabel, oordeelt de minister.

Een ander project is COFEP, een oefenfirma volgens de methode 'learning by doing'. Leerlingen werken in virtuele leerbedrijven en worden geconfronteerd met verschillende taken. Daarnaast doen ze ook live aan- en verkopen op echte beurzen voor oefenfirma's in binnen- en buitenland. Er is ook het project ACTA waarin scholen met een Se-n-Se-richting chemische procestechnieken zich richten tot de chemische nijverheid. Om veiligheidsredenen mogen leerlingen pas stage doen in een bedrijf als ze reeds voldoende zicht hebben op de praktijk. Aangezien die kennis moeilijk te verwerven is in een schoollabo kunnen scholen met hun leerlingen deelnemen aan het aanbod van ACTA.

Het budget wordt als volgt verdeeld: COFEP krijgt 130.000 euro, ACTA 64.000 euro en Diagnose Car 71.000 euro. Samen is dat 265.000 euro, waar door de indexatie nog 1000 euro bij kwam, wat de subsidie voor 2017 op 266.000 euro brengt. Het Beroepenhuis voorziet in een interactieve tentoonstelling, waarvoor het jaarlijks 90.000 euro krijgt.

De vraag werd gesteld of er middelen moeten voorzien worden in onderwijs om jongeren op het einde van een tso- of bso-studie te laten aanvoelen dat gaan werken een volwaardige keuze is. De minister antwoordt dat bso-richtingen altijd arbeidsmarktgericht zijn. Heel wat tso-richtingen zijn dat in een aantal opzichten ook. Zij trekken leerlingen aan wiens doelstelling het is om na de middelbare school zo snel mogelijk naar die arbeidsmarkt te gaan. Een aantal heeft ooit op basis van zijn interesse voor een arbeidsmarktgerichte studierichting gekozen en weet wat zijn einddoel zal zijn. Anderzijds weten diensten en bedrijven dat ze een bepaald profiel willen aantrekken. Extra middelen vragen om 'te laten aanvoelen dat werken een volwaardige keuze is', staat haaks op de manier waarop zij tso en bso wil opwaarderen. Belangrijker voor haar is de inhoud, de positionering van studierichtingen in de voorbereiding op arbeidsmarkt of verder studeren.

– *Transversale samenwerking*

In het kader van de uitrol van de conceptnota 'Samen tegen Schooluitval', voorzag de minister bij de start van dit schooljaar in een budget voor de opstart van netwerken Samen tegen Schooluitval. Het gaat over een netwerk per provincie en een voor het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest. Daarvoor werden zes fulltime medewerkers aangesteld in zes penvoerende CLB's: vzw Provincie Antwerpen voor de provincie Antwerpen, vzw Triptiek voor het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest, vzw VLCB

Limburg voor de provincie Limburg, vzw TOPunt voor provincie Oost-Vlaanderen, vzw VCLB Leuven voor de provincie Vlaams-Brabant en CLB GO! Mandel en Leie voor de provincie West-Vlaanderen.

Op welk vlak verschillen de netwerken Samen tegen Schooluitval van de netwerken Leerrecht? Welnu, in die laatste ligt de focus op de doelgroep leerplichtige jongeren, waarbij het primaire doel is om het leren en de ontwikkeling van jongeren die vastgelopen zijn, opnieuw in beweging te krijgen. Samen tegen Schooluitval heeft een ruimere doelgroep: zowel leerplichtige als niet-leerplichtige jongeren die het onderwijs vroegtijdig verlaten of dreigen te verlaten. Ze vertrekken van een preventieve insteek, dicht bij het zorgbeleid van de school. De minister acht het van evident belang dat beide de handen in elkaar slaan vanwege de overlap.

– *Gelijke Kansen*

Bij Gelijke Kansen is de budgetverhoging voor SIHO inderdaad het gevolg van de indexering.

– *Levenslang leren*

Binnen levenslang leren bedragen de totale kosten van het ERASMUS+ GOAL-project 782.424,66 euro voor de drie Vlaamse partners (het Departement Onderwijs & Vorming, De Stap in Gent en De Leerwinkel in provincie West-Vlaanderen) over drie jaren (vanaf februari 2015 tot en met januari 2018). Daarvan wordt 25 percent gecofinancierd met Vlaamse middelen uit de basisallocatie voor levenslang leren. De totale cofinanciering wordt gespreid over de drie projectjaren. Tot op vandaag werd een totaal van 141.412,97 euro gecofinancierd met de Vlaamse middelen (waarvan 88.086,27 euro in 2015 en 53.326,70 euro in 2016 tot dusver). Er rest dus nog 54.193,20 euro aan cofinanciering, waarvan vermoedelijk nog 45.000 euro in 2016 wordt besteed en 9.193,19 euro in 2017.

Naast het recurrente werk dat school en CLB leveren op het vlak van studiekeuzebegeleiding, zet de minister ook in op meer specifieke acties. Er gaat 200.000 euro naar de VLUHR voor de verdere ontwikkeling van de Columbusproef in het kader van de meerjarenovereenkomst die daarvoor in opmaak is, en 47.000 euro voor andere initiatieven studie- en beroepskeuzebegeleiding waaronder hosting en de update van het Columbusplatform en de bijhorende website. Tot slot in dit verband wordt ook de detachering van 1 voltijdse medewerker voor onderwijskiezer.be voortgezet.

– *Andere beleidsthema's*

Het bedrag van 2,2 miljoen euro voor de lerarenopleiding gaat naar de ontwikkeling van de verplichte, niet-bindende instaproef, de ontwikkeling van een Vlaanderenbreed stageregistratiesysteem, het project Grote kinderen Kleine kansen (waarin alle lerarenopleidingen kleuteronderwijs in Vlaanderen zich engageerden om diversiteit en armoede geïntegreerd op te nemen in hun curriculum en in te zetten op armoedevaardig personeel), en de transitieprojecten in de lerarenopleidingen die focussen op inhoud en kwaliteit, professionalisering en governance. Ook in 2017 zullen de middelen beschikbaar voor de hervorming van de lerarenopleidingen maximaal ingezet worden voor het realiseren van sterkere en meer kwaliteitsvolle lerarenopleidingen. Begin 2017 verstrekt de minister meer uitleg, omdat de werkgroepen nu nog aan de slag zijn.

Voor het Leerlingen Activiteiten en Registratie Systeem LARS is in het schooljaar 2016-2017 in 50.000 euro voorzien. In de regelgeving is immers opgenomen dat de Vlaamse Regering binnen de beschikbare kredieten jaarlijks een forfaitaire

subsidie toekent. Voor de opstartfinanciering van Islamitische theologie en godsdienstwetenschappen werd in 155.000 euro voorzien.

De jaarlijkse subsidie aan de Koning Boudewijnstichting van 104.000 euro kadert in de jarenlange samenwerking rond burgerschapsvorming. De middelen worden gebruikt voor de vergoeding van de loonkosten van de gedetacheerde leerkrachten op de educatieve dienst. De stichting rapporteert daar jaarlijks zeer minutieus over.

Wat radicalisering betreft, trekt de minister 137.000 euro uit voor het netwerk van islamexperten. In 2015 was dat nog 20.000 euro en in 2016 ging het om 99.000 euro. Het project slaat aan volgens de minister. Ook de vzw Arktos doet schitterend werk in het project Connect, dat 90.000 euro kreeg in 2016. Als de financiën het toelaten zou ze er in de toekomst meer willen in investeren. De vraag kan worden gesteld wat allemaal onder de noemer radicalisering valt. Hoort de engagementsverklaring ter opvolging van de concrete actielijnen en ter financiële ondersteuning van het actieplan 'Levensbeschouwelijk vak islamitische godsdienst' van de EMB daaronder? In elk geval wordt een extra inspecteur-adviseur islamitisch godsdienstonderwijs aangetrokken.

2.1.5. AgODi

Op de vraag naar een hoogte van de waarborgregeling kan ze nog niet antwoorden. De telling van 1 februari 2017 moet worden afgewacht om te weten wat de evolutie is. Bovendien moet ook rekening worden gehouden met de demografische evolutie in het basisonderwijs en secundair onderwijs om de telling van respectievelijk 1 februari 2014 en 1 februari 2015 af te zetten tegen de leerlingenaantallen in 2017.

De middelen uit de kinderdagverblijven vloeien niet weg uit Onderwijs, onderstreept de minister nogmaals. In 2017 wil ze vooral investeren in doventolken, waaraan een groot tekort bestaat, maar er moet ook een oplossing worden gevonden voor het ontbreken van werkingsmiddelen voor de internaten van het buitengewoon onderwijs in het GO!, dat ze als een oud en dringend probleem erkent. Ze sprak er recent nog over met het GO! en is het dossier grondig aan het bekijken. Ook zij maakten de link naar de middelen die hier vrijkomen.

Wat de bandbreedte van de werkingsmiddelen betreft, gaat van het globale werkingsbudget een percentage naar de middelen die verdeeld worden op basis van leerlingenkenmerken (opleidingsniveau van de moeder, het krijgen van een schooltoelage, taal en buurt). Voor begrotingsjaar 2017 bedraagt het percentage voor het basisonderwijs 14,9375%, een stijging van 0,1875% zoals voorgeschreven in het decreet basisonderwijs. Voor het secundair onderwijs is dat 10,625%, een stijging van 0,125% zoals voorgeschreven in de Codex Secundair Onderwijs. Deze percentages betekenen voor het gewoon basisonderwijs 68,287 miljoen euro en voor het gewoon secundair onderwijs 43,441 miljoen euro.

De minister zegt dat SONO het nieuwe onderzoeksinstituut is dat het beleid opvolgt en wetenschappelijk onderzoek verricht. Ze doen ook de evaluatie van de effectmeting van de financiering op basis van leerlingenkenmerken. Ze weet niet wanneer dat klaar is.

Wat VBB betreft, worden de middelen ter waarde van 609.000 euro van het Onderwijscentrum Brussel overgeheveld naar het beleidsdomein Kanselarij en Bestuur. De opdrachten blijven wel behouden. Het budget dient onder meer om het taalvaardigheidsonderwijs van het Nederlands in het tweetalige gebied Brussel-Hoofdstad te verbreden en te verdiepen ten aanzien van het leerplichtonderwijs. Gelijktijdig worden ook de aanvullende werkingsmiddelen (609.000 euro) voor de netgebonden pedagogische begeleidingsdiensten overgeheveld van het depar-

tement naar AgODi. Die middelen moeten ingezet worden om onder andere de competentieontwikkeling te ondersteunen in het kader van de implementatie van het decreet.

Ze blijft achter de bevrozing van de gon-middelen staan en komt daar bij de bespreking van de beleidsbrief op terug. Het is in elk geval de bedoeling de gon-regeling te herbekijken.

Wat dko betreft, is de minister het eens met het pleidooi voor een vruchtbare samenwerking tussen academies en leerplichtonderwijs, maar die hoeft niet met een wit blad te starten. Vandaag zijn er al tijdelijke projecten muzische vorming waarbij een dko-leerkracht in de klas basisonderwijs komt in het kader van de lessen muzische vorming. Tegelijkertijd gaat de leerkracht basisonderwijs naar de academie om er bijscholing te krijgen. Daarnaast zijn er ook de tijdelijke projecten kunstinitiatie. Voor beide voorziet ze in 42 vte, naast 109.000 euro aan werkingsmiddelen voor het tijdelijk project kunstinitiatie. Het is de bedoeling dat bij de hervorming van het decreet de middelen die voor deze samenwerkingen uitgetrokken worden, behouden blijven. Wel is het de ambitie om meer academies en meer leerplichtscholen te betrekken. Momenteel bekijkt ze de operationalisering daarvan. Zij is ook een groot voorstander van de samenwerking met het leerplichtonderwijs.

Inzake de startbaanprojecten, blijven de middelen JoJo/VeVe waarin Onderwijs voorziet (5 miljoen euro), op peil in 2017. Ze worden voorbehouden voor werkervaring van jongeren, en ingezet in en voor onderwijs. Er moet wel bekeken worden welke aanpassingen de hervorming van het luik tewerkstelling naar tijdelijke werkervaring vergt binnen Onderwijs. De middelen verdwijnen echter niet, onderstreept ze nogmaals.

2.1.6. AHOVOKS

De universitaire associaties ontvangen in begrotingsjaar 2017 een bedrag van 547.000 euro. Ze ontvangen elk 109.400 euro. In 2016 was dat 108.200 euro. Binnen de basisfinanciering werd op een onderliggende basisallocatie een budgetruimte gevonden van 309.000 euro, die toelaat om een budgetnood bij de DAC's op te lossen.

Tine Soens stelde een vraag inzake de ontvangsten van het UZ Gent. Een gelijkaardige vraag werd door het Rekenhof gesteld. Het investeringsfonds (in totaal 57.336.000 euro) ten behoeve van het UZ Gent wordt nooit (ook de vorige jaren niet) meegenomen in de begroting van het UZ Gent aangezien het investeringsfonds niet mee wordt geconsolideerd. In de uitgavenbegroting 2017 zitten de investeringsmiddelen vervat onder begrotingsartikel FD0-1FGE2AI-WT. Per basisallocatie staan volgende bedragen vermeld: 24.027.000 euro op 1FG211 UZ Gent – terbeschikkingstelling van gebouwen; 57.336.000 euro op 1FG213 UZ Gent – investeringsfonds; en 899.000 euro op 1FG248 UZ Gent – wetenschappelijke en technische uitrusting en installatie van zware medische apparatuur.

De middelen voor praktijkgericht wetenschappelijk onderzoek gaan naar alle hogescholen in Vlaanderen. De minister laat een overzicht bij het verslag voegen.

Wat het volwassenenonderwijs betreft, zijn de middelen voor de verhoogde taalvereiste NT2 opnieuw in de begroting Onderwijs opgenomen. Zij deelt de bezorgdheid en is het eens dat een projectmatige toekenning van de middelen voor de verhoogde taalvereiste NT2 de werking van de CVO's en CBE's niet vergemakkelijkt. Dat er met deze projectmiddelen geen kwaliteit geleverd zou worden, onderschrijft ze dan weer absoluut niet. De centra organiseren zich ondanks deze context goed om garant te staan voor kwaliteitsvolle opleidingstrajecten NT2. Dat wordt ook

zeer nauwgezet opgevolgd in samenwerking met de agentschappen. Bij de begrotingscontrole 2017 zal men een zeer accuraat beeld hebben van de behoeften. Ze belooft met het oog op het schooljaar 2017-2018 het volledige plaatje samen te stellen.

Wat de studietoelagen betreft, wordt in het programmadecreet 2017 voor studiefinanciering een uitzondering op de bevrozing van de indexering van subsidies opgenomen. De toelagebedragen en inkomstengrenzen worden voor de aanvang van het school- of academiejaar 2017-2018 geïndexeerd, verzekert ze.

2.2. Replieken

Jos De Meyer vraagt of hij goed begrepen heeft dat de klimaatmiddelen zowel voor bestaande als nieuwe infrastructuur kunnen worden gebruikt. Slaat de aangekondigde indexering vanaf 2018 van de werkmiddelen in het basisonderwijs alleen op het loongedeelte of op het geheel? Welk basisbedrag wordt bij de berekening als uitgangspunt genomen?

Jo De Ro vindt het belangrijk dat de minister zich engageert om in 2018 de middelen die in Brussel vrijkomen uit de dubbele financiering van kinderdagverblijven, in te zetten voor de werkmiddelen van de internaten buitengewoon onderwijs van het GO! Zal het kenniscentrum in 2017 zonder bijkomende middelen op de extra vragen kunnen ingaan, zoals die over informatiedeling, eenmalig opvragen en de betere ondersteuning van inrichtende machten en directies.

Koen Daniëls is niet zo zeker dat de genoemde financiering van de kinderdagverblijven dubbel is. Zijn fractie maakt zich zorgen over de Nederlandstalige kinderdagverblijven in Brussel. Het is niet wenselijk dat die onder budgettaire druk plaatsen moet afstoten. Hij suggereert dat de minister met de minister van Welzijn bekijkt hoe het tekort kan worden aangepakt dan wel extra capaciteit kan worden gecreëerd. Verder waardeert hij dat de hernieuwde indexering van de werkmiddelen in het basisonderwijs vanaf 2018 nogmaals is bevestigd. Hij neemt aan dat de gebruikelijke indexcode van onderwijs van toepassing is. Hij informeert vervolgens naar de nascholingsmiddelen voor directies en schoolbesturen. Zijn er, naast de geweldige projecten van Diagnose Car, nog opties om in te gaan op de vraag van technische en beroepsscholen naar middelen uit een pot die alleen kan worden gebruikt voor de aankoop van didactische uitrusting, zoals de rechtstreeks inzetbare projecten van vzw Connectief?

Kathleen Helsen heeft niet gezegd dat geen kwaliteitsvol werk wordt geleverd in het volwassenenonderwijs maar wel dat organisaties aangeven dat het moeilijk is om kwaliteit te blijven bieden in onzekere omstandigheden. Werken met een jaarlijks herverdelingsmechanisme is lastiger voor een duurzaam personeels- en professionaliseringsbeleid dan organieke middelen, maar ook voor het aangaan van langdurige verbintenissen op het vlak van infrastructuur.

Koen Daniëls wil weten waar het bedrag van 2,2 miljoen euro voor lerarenopleiding ingezet wordt.

Hilde Crevits legt hem uit dat de projecten nog maar pas ingediend zijn.

Koen Daniëls blijft de bevrozing van de gon-middelen raar vinden. Scholen krijgen als reactie op hun aanvraag te horen dat ze op zijn. Had de minister ze niet juist moeten verruimen?

2.3. Antwoorden van de minister

Minister *Hilde Crevits* bevestigt dat de klimaatmiddelen zowel in bestaande als nieuwe gebouwen kunnen geïnvesteerd worden. De eerste genieten zelfs haar voorkeur, omdat daar de grootste winst kan geboekt worden. De werkmiddelen voor het basisonderwijs worden gewoon opnieuw geïndexeerd. Zij bevestigt dat het kenniscentrum met de bestaande middelen moet werken. Het heeft een plan opgemaakt maar zal prioriteiten moeten stellen. De minister heeft het centrum om een realistische begroting gevraagd. Er is geen extra nascholingsbudget voor directies maar dat zit wel binnen het budget pedagogische begeleiding. In het kader van de loopbaangesprekken nemen de directies een eigen positie in. Ze kan zich voorstellen dat projectmatig werken in het volwassenonderwijs moeilijker is voor de genoemde organisaties maar er zijn nog wat obstakels voor inkanteling, al is het wel de bedoeling dat die uiteindelijk gebeurt. De minister erkent dat kwaliteitsvol werk wordt geleverd.

Wat de technische scholen betreft, staat in de conceptnota Bestuurlijke Optimalisatie een passage over een extra infrastructuurbudget voor scholen die zich organiseren als domein- of campusschool maar daar staan nog geen middelen tegenover, al zijn daar in de toekomst misschien wel mogelijkheden. De vragen van de scholen zijn haar bekend. Diagnose Car heeft het grote voordeel dat de bedrijven mee investeren. Met een rechtstreekse subsidielij naar de scholen heeft men diezelfde meerwaarde niet noodzakelijk.

Wat gon betreft, wijst ze erop dat de aanvragen 1 oktober als deadline hadden. Vorig jaar heeft ze met de rest, middelen vrijgemaakt voor nieuwe doelgroepen. Ze belooft de vinger aan de pols te houden. Als de pot niet zou volstaan, zou ze onmiddellijk de bevrozing opheffen, verzekert ze. De regering wil op gon niet besparen.

De internaten van het GO! vormen een heel gevoelig dossier. Zij kent de noden op het vlak van kinderopvang. Zij kunnen subsidies aanvragen bij Kind en Gezin of Onderwijs en Vorming. Dat laatste staat in voor de loonkosten van 252 personeelsleden, die goed waren voor 191 vte in 2014. Ook de eerste zijn gebaseerd op loonkosten. Vergelijking leerde dat 190 vte in beide lijsten voorkomen. Veel duidelijker kan het niet. Dat is iets anders dan de behoefte aan extra plaatsen, onderstreept ze. Zelf is ze voorstander van een geleidelijke verzachting. Het dossier wordt verder onderzocht met het oog op een doordachte beslissing.

Koen Daniëls waarschuwt dat Onderwijs en Welzijn moeten vermijden dat, door bij internaten en kinderdagverblijven iets niet meer te doen, een hiaat ontstaat in de opvangcapaciteit. Hij pleit voor goede contacten tussen beide. Hij erkent wel dat dubbele subsidiëring goed moet worden nagegaan.

Er moet worden geprobeerd om gelijkaardige zaken als Diagnose Car op te zetten en te faciliteren in technische en beroepsscholen. Hij denkt dat de RTC's er nog meer kunnen op inzetten om dergelijke projecten in de scholen zelf te krijgen in de plaats van dat zij er zelf naartoe moeten gaan.

Wat gon betreft, wijst hij op een zichzelf voedend probleem. Als in een bepaald net de gon-uren op zijn, worden geen gon-attesten meer geschreven en lijkt het dat er geen extra vraag meer is.

Hilde Crevits heeft gon niet bevroren omdat ze dat zo graag wou maar omdat er een probleem was. Als het tijdelijk blijkt te zijn, zoals zij hoopt, en er opnieuw een budget nodig is, zal zij in elk geval het parlement vragen de bevrozing ongedaan te maken. Die vormt geen rem maar een beschermende maatregel.

Jo De Ro hoorde soortgelijke, verontrustende berichten als de heer Daniëls, maar dan uit Welzijn, waar het apparaat evenmin de vraag van ouders volgt. Als men inclusief onderwijs wil, moeten kinderen een beroep kunnen doen op een persoonlijkassistentiebudget om naar een gewone school te gaan, maar sinds de invoering van het M-decreet hebben slechts enkele kinderen met grote zorgen dat gekregen. Het is duidelijk dat het M-decreet Onderwijs overschrijdt. Het komt erop aan dat Vlaanderen leerlingen en ouders beter ondersteunt, door de inspanningen van Onderwijs en Welzijn goed af te stemmen.

Het probleem ligt *Hilde Crevits* na aan het hart. Zij heeft inmiddels beslist in het voorjaar een conferentie te organiseren. De diverse evaluaties van het M-decreet leveren interessante zaken op. Het VN-verdrag werd grondig geanalyseerd, maar er lijkt een bijkomende tekst op komst te zijn waarin geen buitengewoon onderwijs meer bestaat. Zij hoopt dat de conferentie een aantal krachtlijnen voor de toekomst zal opleveren.

3. Antwoorden van de minister en replieken inzake de beleidsbrief Onderwijs 2016-2017

3.1. Strategisch doel 1: Talenten van elke lerende ten volle ontwikkelen

Minister *Hilde Crevits* waardeert dat de meeste vragen betrekking hadden op strategisch doel 1: Talenten van elke lerende ten volle ontwikkelen. De commissie legt terecht de klemtoon op het waarom van onderwijs.

3.1.1. Alle kinderen stevige fundamenten geven door een sterk basisonderwijs

Wat kleuterparticipatie vanaf drie jaar betreft, leiden de reeds bestaande acties van de vele participanten er mee toe dat de participatie zo hoog is. Het specifieke effect van elke actie apart is moeilijk in te schatten. Haar administratie heeft een inventaris gemaakt van de bestaande instrumenten en acties ter bevordering van kleuterparticipatie. Hefbomen en drempels zijn nu bekend. Het eindrapport Kleuterparticipatie zal een analyse bevatten van het huidige kleuterparticipatiebeleid in Vlaanderen en een aantal conclusies en aanbevelingen. Dat rapport vormt de basis voor een actieplan Kleuterparticipatie dat meer gerichte maatregelen bevat om de kleine groep die niet of minder participeert naar school te krijgen. Het actieplan zal ook aandachtspunten voor scholen en leerkrachten bevatten.

Het gezamenlijke kader werd uitgewerkt door een beleidsdomeinoverschrijdende werkgroep, bestaande uit medewerkers van het Departement Onderwijs, Kind en Gezin, het Agentschap voor Onderwijsdiensten, het Agentschap Binnenlands Bestuur, de UGent en het expertisecentrum Vernieuwing in de Basisvoorzieningen voor Jonge Kinderen. Kind en Gezin stuurde dit aan. Het doel van het nieuwe kader is het bevorderen van de overgang tussen thuis, opvang en onderwijs. Er wordt gewerkt in vier domeinen: structurele continuïteit, waarbij voorzieningen (gezinsondersteuning, kinderopvang en kleuterschool) en administraties nauw gaan samenwerken; pedagogische continuïteit en continuïteit van het curriculum; professionele continuïteit; en het versterken van continuïteit met thuis, buurt en gemeenschap. Vanuit dit kader zal de werkgroep concrete acties ontwikkelen die moeten bijdragen aan de kwaliteit van de transitie tussen thuis, kinderopvang en kleuteronderwijs.

Het is evident dat het optrekken van het aantal dagen aanwezigheid op zich niet genoeg is. Het is een van de vele maatregelen die aanvullend zijn bij de andere (begeleidings-)maatregelen. Kleuterparticipatie heeft twee onderdelen: ingeschreven zijn en voldoende aanwezig zijn. Dat tweede betekent ook (leren) op tijd komen. Het is inderdaad een cruciale vaardigheid die ouders moeten leren inpassen in hun gezinsritueel wanneer kinderen naar school gaan. Specifiek in Brussel is er

al een campagne 'Vroege vogels', die ouders stimuleert om hun kinderen elke dag op tijd naar school te brengen. De VGC stelt daarvoor materiaal ter beschikking. Er worden op lokaal niveau dus wel degelijk initiatieven genomen, stelt de minister vast.

De informatieterugstroom naar het basisonderwijs is een actie die momenteel geconcretiseerd wordt in uitvoering van de conceptnota Secundair Onderwijs. Daarin staat als een van de maatregelen het verbeteren van de informatiedoorstroming tussen basisonderwijs en secundair onderwijs. Met de onderwijsverstrekkers bekijkt de minister hoe de informatieoverdracht van basis- naar secundair onderwijs vandaag gebeurt en wat de verbeterpunten zijn. Om de terugstroom van secundair naar basis vorm te geven, zal ze nog dit schooljaar via Mijn Onderwijs volgende statistieken beschikbaar stellen aan de basisscholen: naar welke secundaire scholen stroomden mijn leerlingen door; welke attesten behaalden mijn leerlingen in het eerste jaar van het secundair onderwijs en buso OV4; hoeveel jaar deden mijn leerlingen erover om een getuigschrift van de eerste graad te behalen. Ze preciseert dat het hier om een automatische gegevensoverdracht zal gaan.

Een bijzondere leermeester beschouwt zij als een apart ambt. In een besluit van de Vlaamse Regering zal ze de ambten leermeester Frans, leermeester Wetenschappen en Techniek en leermeester Muzische Vorming invoeren. Het ontwerpbesluit is in de tweede helft van november naar de Inspectie van Financiën vertrokken. Naast de aparte ambten van leermeester kan men zich binnen het bestaande ambt van onderwijzer natuurlijk ook specialiseren binnen een leergebied. Daarvoor gebruikt men de term 'leergebiedenexpert'. Het kan in alle leergebieden. De minister is het eens met de band die de commissie legt met de lerarenopleiding.

Wat de studiedag en de resultaten van het onderzoek naar flexibele trajecten betreft, antwoordt de minister dat, waar binnen het hoger onderwijs flexibilisering een zeer belangrijk gegeven is en er soms zelfs sprake is van te veel flexibilisering, dit binnen het leerplichtonderwijs eigenlijk net omgekeerd is. In het onderzoek naar flexibele leerwegen van de KU Leuven met Bieke De Fraine als promotor-coördinator, ging men op zoek naar de randvoorwaarden, de goede voorbeelden en de effecten van dergelijke flexibilisering, zowel voor leerling, leerkracht als school. Op 20 oktober 2016 had de studiedag over flexibele leerwegen plaats. Daar werd ook voor het eerst een inspiratieboek verspreid, dat zowel voor basis- als secundair onderwijs werkt. De gids toont de mogelijkheden rond interne differentiatie, waarbij men soepel leert inspelen op verschillen tussen leerlingen in de klas, maar ook externe differentiatie zoals werken met graadklassen, en specifieke doelgroepenwerking. Hij geeft ook succes- en risicofactoren aan.

Wat het actieplan Basisonderwijs betreft, gaf de minister al aan dat in de conceptnota Secundair Onderwijs ook een aantal maatregelen ingeschreven staan die betrekking hebben op het basisonderwijs. Een aantal is al meegenomen in Onderwijsdecreet XXVII, maar basisonderwijs is veel rijker en ruimer dan enkel die maatregelen, hoe relevant ze ook zijn. Daarom wil ze een toekomstgericht en legislatuuroverschrijdend actieplan, dat budgettair en inhoudelijk het basisonderwijs versterkt. De acties die ze in Onderwijsdecreet XXVII uitwerkt, zullen daarin worden geïntegreerd.

De leerling-leerkrachtratio is inderdaad een gebruikelijke maatstaf in vergelijkende, internationale rapporten. De indicator geeft het aantal leerlingen per leerkracht aan. Deze ratio is echter niet onmiddellijk te begrijpen als de gemiddelde klasgrootte. In het kleuteronderwijs zijn er bijvoorbeeld ook kinderverzorgers, die niet in de ratio zijn opgenomen en toch de kleuterleiders bijstaan in hun opdracht. Deze hulppersoneelsleden vallen niet onder de definitie die de OESO hanteert. Volgens de recentste editie van Education at a Glance 2016 (over het schooljaar 2013-2014), scoren van de buurlanden alleen Luxemburg (11) en Duitsland (10) beter

dan Vlaanderen (15). De minister waarschuwt dan ook voor overhaaste conclusies wat de grootte van de klassen betreft.

Op de vraag over de projecten Differentiatie reageert de minister met de bedenking dat het goed is om de honger te voelen dat de maatregelen in de conceptnota ook effectief in uitvoering zullen gaan. Met betrekking tot die projecten Differentiatie vermeldt de conceptnota Modernisering Eerste Graad dat ze opstarten in het schooljaar 2017-2018. Er wordt geen looptijd voor deze projecten meegegeven. Dit aspect zal worden bekeken in de eerste helft van 2017, samen met de pedagogische begeleidingsdiensten

– *Replieken*

Jo De Ro brengt hulde aan de Gentse schepen van Onderwijs Elke Decruynaere die het project van haar voorgangers voortzet om met brugfiguren de zwakste ouders te bereiken om kinderen (sneller) naar school te krijgen. Dergelijke expertise, die op het niveau van de gemeenten ruim aanwezig is, moet instromen in het actieplan, meent hij. Hij onderschrijft de lovende woorden van de minister over de communicatie-inspanningen van de VGC. Hij herinnert er ook aan dat in het Jaar van de Kleuter (2007-2008) heel wat communicatiemethodiek en -materiaal ontwikkeld is, dat misschien kan worden opgefrist, net zoals er in Klasse heel wat expertise zit. Hij roept op dat niet te vergeten.

Ann Brusseel hoopt dat het actieplan Kleuterparticipatie ook voldoende aandacht heeft voor de component zorg. Die zorg bepaalt immers in niet geringe mate mee de vooruitgang die kleuters boeken in de klas.

Koen Daniëls stelt vast dat er al heel wat gebeurt om kleuters naar school te krijgen. Hij dringt er dan ook op aan om eens te meten wat het effect is van de middelen die nu al worden ingezet voor de bevordering van kleuterparticipatie. Misschien is een meer doelgerichte aanpak nodig. Hoeveel van de omkadering en de werkmiddelen komt effectief terecht in de klas? Men kan maar hopen dat ze bij verschuiving toch minstens op school blijven.

Kathleen Helsen vraagt of zij uit de woorden van de minister over de rijkdom van het basisonderwijs mag afleiden dat er nog niet precies is afgebakend welke componenten in het actieplan zitten.

Minister *Hilde Crevits* vindt de aandacht voor zorg evident. Ze belooft de commissie snel een plan van aanpak te bezorgen. Het rapport Kleuterparticipatie en de tien strategische opties voor het basisonderwijs van de Vlor vormen, zoals gezegd, de basis van het plan.

Wat de middelen betreft, koos het regeerakkoord ervoor de scholen vertrouwen te geven in de vormgeving van hun pedagogisch project. Tegelijk wordt haar echter voortdurend gevraagd om middelen te kleuren. Zij ontkent niet dat middelen van het kleuteronderwijs naar het lager onderwijs worden geschoven, maar de regelgeving laat dat toe. Anderzijds meent ze wel dat als men extra middelen krijgt om kleuters te versterken en die ergens anders voor gebruikt, men vervolgens ook niet aan de alarmbel moet gaan trekken. De balans is hoe dan ook moeilijk, erkent ze.

Ook *Koen Daniëls* ontvangt klachten van personeel over een tekort aan werkmiddelen, waarmee hij niet wil zeggen dat ze niet zinvol worden gebruikt maar wel voor iets anders. De overheid heeft weinig zicht op deze interne beslissingen. Hij pleit voor een juist evenwicht. Hij is het eens dat de overheid zeker moet zijn dat bijkomende middelen die worden uitgetrokken voor een specifiek doel ook effectief daarvoor worden gebruikt. Anders blijft dezelfde vraag zich herhalen.

Hilde Crevits wijst op het bestaande, objectieve verschil tussen de werkingsmiddelen in kleuter- en lager onderwijs. Is dat nog langer te verantwoorden door een verschil in participatiegraad en aanwezigheid? Die vraag moet, zelfs los van het budgettaire kader, bekeken worden. En desgevallend moet de bestaande kloof ook kleiner worden gemaakt.

Koen Daniëls is het ermee eens dat die analyse moet worden gemaakt. Hij herhaalt dat, na het hoger onderwijs dat deze keer aan bod is gekomen (via de kiks en de 10 miljoen euro voor O&O bij de hogescholen), het kleuteronderwijs de volgende in de rij is om nieuwe middelen te ontvangen wanneer die zich aandienen.

Minister *Hilde Crevits* nuanceert. Het klicksysteem in het hoger onderwijs is een groeipad dat wordt aangelegd omdat de financiering op dat niveau niet open end is. Het kleuteronderwijs krijgt wel vanzelf extra middelen per kind dat erbij komt. Maar de lat ligt niet gelijk en er blijven weinig argumenten over om dat zo te houden. Hoe dan ook wil iedere speler altijd meer middelen.

3.1.2. De lat hoog leggen voor alle leerlingen door het secundair onderwijs te moderniseren

Jo De Ro vroeg naar de stand van zaken in de ontwikkeling van de matrix voor het secundair onderwijs. Deze zomer hebben consultaties plaatsgevonden met vijftig stakeholders, onder meer onderwijsverstrekkers, ouderkoepelverenigingen, vakorganisaties en vertegenwoordigers van de sectoren. Op basis van hun schriftelijke reacties wordt nu gewerkt aan een aangepaste matrix, vertrekkende vanuit de principes van de conceptnota. Het ontwerp wordt voor de kerstvakantie ter goedkeuring voorgelegd aan de Vlaamse Regering. Een aantal suggesties vindt de minister zeker de moeite waard, zoals bijvoorbeeld het pleidooi voor een domein Talen.

Het is evident dat Se-n-Se-opleidingen voor vele jongeren relevant zijn. Ze worden zeker meegenomen in de actualisering van het aanbod en in het proces van inhoudelijke invulling. Maar eerst moet de matrix klaar zijn en moet er duidelijkheid zijn over het zevende jaar en een volwaardig hbo.

Wat technisch en beroepsonderwijs betreft, wordt in het masterplan van 2013 vastgesteld dat het aantal leerlingen en ouders dat kiest voor nijverheidstechnisch onderwijs, blijft dalen en dat de keuze voor technisch en beroepsonderwijs dikwijls een negatieve keuze is. Het gevolg is dat sommige toekomstgerichte studierichtingen veel te weinig leerlingen aantrekken, alleen omdat ze het label tso dragen. Door het nieuwe schema voor het secundair onderwijs wil ze dat remediëren, maar het gaat over veel meer dan alleen labels. De uitgebreide ruimte voor differentiatie maakt dat leerlingen op de lessentabel ruimte krijgen om verschillende vakken te verkennen, waardoor ze zelf zicht krijgen op hun sterktes en interesses.

De matrix laat ook duidelijk zien dat tso-richtingen niet altijd en per se een dubbele finaliteit hebben. Op meerdere vlakken zijn ze puur gericht op doorstroming en bieden ze zeer goede slaagkansen in het hoger onderwijs, wat veel mensen niet beseffen. Er moet een manier worden gezocht om die foute perceptie recht te trekken. Daar komt bij dat veel vervolgopleidingen hoge kansen bieden op de arbeidsmarkt. Op het vlak van de inhouden, met name de studierichtingen in de tweede en de derde graad, wil ze beduidend 'consuminderen', maar ook scherpstellen, zodat een richting waarmaakt wat ze belooft.

In het kader van het STEM-beleid zet ze specifiek in op de betrokkenheid van tso- en bso-scholen. Het lerend netwerk STEM ondersteunt leerkrachten via vernieuwend STEM-onderwijs. Volgend jaar worden opnieuw een aantal innovatieve tso- en bso-

projecten gelanceerd. Ze heeft niet het gevoel dat ze tso en bso stiefmoederlijk behandelt, integendeel. Basisgeletterdheid en B-stroom worden versterkt.

– *Replieken*

Ann Brusseel begrijpt dat de minister in het kader van STEM vooral wil inzetten op tso en bso. Het lid refereert aan de beleidsdoelstelling in de beleidsnota Gelijke Kansen van minister Homans die stelt dat er meer meisjes naar STEM-richtingen moeten worden geleid. Is er overleg? Is er eventueel al overeenstemming over bepaalde projecten?

Minister *Hilde Crevits* zegt dat met minister Homans wordt samengewerkt inzake het aantrekken van meisjes naar de STEM-richtingen. Ook de monitoring gebeurt nauwgezet. Er wordt nagegaan waarvoor meisjes kiezen en waarom en studieresultaten worden opgevolgd, aangezien die voor wiskunde en wetenschappen verschillen met die van jongens, en men zo kan zien of de kloof tussen beide kleiner wordt. De instroom van meisjes in STEM-richtingen in het secundair onderwijs, ten opzichte van het referentiejaar 2010-2011, is toegenomen, zij het niet spectaculair: van 27 percent naar bijna 30 percent in 2014-2015. Streefcijfer in 2020 is 33 percent en dat kan dus lukken.

3.1.3. Studenten in het hoger onderwijs maximale kansen op slagen en internationale ervaring geven

Minister Crevits laat opmerken dat het leerkrediet in het hoger onderwijs er ooit is gekomen om instellingen en studenten te ontmoedigen om zonder studiesucces te blijven verder studeren. Men merkt echter dat het leerkrediet zelf geen betrekking heeft op de tijd die men neemt om een opleiding te doorlopen, en dat andere maatregelen sneller ingrijpen op de studieduur dan het leerkrediet, bijvoorbeeld het beleid voor studievoortgangsbewaking van de instellingen. Onderzoeken of het complexe mechanisme op dezelfde manier behouden moet blijven, kan volgens haar ook een vereenvoudiging van het financieringssysteem mogelijk maken.

In het advies van de Vlor hierover, wordt alvast voorgesteld om het systeem te behouden maar sterk te vereenvoudigen met het oog op het inperken van de administratieve lasten. Het advies van de Vlor bekijkt het leerkrediet evenwel vanuit zijn functie als studievoortgangsbewakingsmechanisme. De minister denkt dat men de kwestie ruimer moet bekijken en ook het systeem van leerkrediet als financieringsmechanisme moet onderzoeken. De administratie is gestart met het maken van een aantal simulatieoefeningen, waarbij aan de hand van concrete data uit de Databank Hoger Onderwijs alternatieve mogelijkheden worden bekeken, met hun effect op financiering en studievoortgangsbewaking. In het komende beleidsjaar zal zij op basis van die simulaties verder in overleg gaan met de hogescholen en universiteiten om te zien of er een draagvlak bestaat om het complexe systeem van leerkrediet te verlaten of te vereenvoudigen. Ze wil in deze evenwel niet overhaast tewerkgaan.

– *Replieken*

Ann Brusseel hoort dat wat het leerkrediet betreft, wordt verwezen naar het advies van de Vlor en een vereenvoudiging van het systeem. Hoe kan dat gebeuren? De minister spreekt van simulaties met leerkrediet en overleg met het hoger onderwijs. Is er een tijdspad vooropgesteld voor beide? Morrelen aan de financiering ligt gevoelig. Bij formele vragen wordt steeds uitermate omzichtig geantwoord, maar informeel leeft het wel in het hoger onderwijs. Men ziet de nadelen.

Koen Daniëls brengt het financieringssysteem opnieuw onder de aandacht en vooral de OBE's, de onderwijsbelastingseenheden, en de manier waarop ze ooit zijn toege-

kend. Hij attendeert op de scheeftrekkingen. Met het oog op de nieuwe opleidingen valt op dat er vooral veel aandacht is voor opleidingen in de menswetenschappen, die toevallig een zeer hoge coëfficiënt hebben. Daardoor kunnen overschotten in dat domein worden gebruikt in andere domeinen. Het lid wil zeker niet beweren dat een coëfficiënt van 1,6 voor bepaalde opleidingen niet gerechtvaardigd is. Hij trekt in twijfel of de 1 in bepaalde gebieden dat nog wel is. De minister heeft eerder al aangegeven pas iets te willen doen als niemand verliest. Dat begrijpt het lid, maar hij stelt dat men nu allemaal verliest. Het kliksysteem komt erbij en hij stelt dat misschien niemand had verloren als de middelen van de klik waren aangewend om de OBE's aan te passen. Men had de OBE's geleidelijk zacht kunnen bijsturen. Dat de instellingen niet willen verliezen, begrijpt het lid. Hij maakt echter de afweging hoe het zou zijn als men de 25,4 miljoen euro afzet tegen het laten evolueren van de OBE's – 1,2 of 1,4 –, dan komt dat neer op ongeveer 8 miljoen euro en er zijn allerlei modellen mogelijk. In dat geval zijn er nog altijd heel wat middelen over om de klik toe te passen op de stijging van het aantal opgenomen studiepunten. Waarom is daar niet voor geopteerd?

Wat betreft het leerkrediet kan het lid een vereenvoudiging waarderen. Als de vereenvoudiging een afschaffing inhoudt, dan vindt hij dat geen goede zaak. De sturing wordt dan integraal overgelaten aan de instellingen, en dat betekent dat men potentieel langer kan wachten met heroriëntering. Het lid waarschuwt daarvoor. Hoe moet men dat zien?

Jan Durnez sluit zich aan bij de vraag over de OBE's. Binnen de sector zou er niet echt vraag naar zijn. Het lid wil nuanceren dat in het bijzonder in West-Vlaanderen de vraag ook leeft, maar het moet aan de orde gesteld kunnen worden. Het is gelinkt aan de geografische en historische opbouw van de OBE's.

De *minister* is zich bewust van de vragen inzake het leerkrediet, de OBE's en het financieringssysteem voor het hoger onderwijs. Er was weinig enthousiasme om buitenbudgetwijzigingen aan te brengen. Er is voor gekozen om de klik volwaardig te laten werken. Die werd twee keer niet toegekend. Dat gebeurt op basis van studentenaantallen vanaf het moment dat ze voor het eerst bevroren zijn. De kliks verlopen vertraagd en er zijn er een paar nodig om weer op het niveau van de studentenaantallen aan te sluiten. De minister is bereid om de middelen eventueel anders in te zetten, en bijvoorbeeld de coëfficiënten en OBE's te bekijken, maar niet op het ogenblik dat de kliks voor het eerst weer worden toegekend. Op basis van de pure stijging van het aantal studenten en de uitstroom van studenten uit het secundair onderwijs kan men vaststellen dat in landelijke gebieden minder jongeren in hogescholen terechtkomen dan in stedelijke kernen. De te verdelen enveloppe blijft dezelfde maar zelfs als er niets verandert, ontstaat er een grote spanning met het landelijk gebied. Er ontstaan de facto grote budgettaire verschuivingen. In 2017 wil men de klik eens ten volle laten werken vooraleer tot aanpassingen over te gaan.

Met betrekking tot opleidingen en de keuzes voor nieuwe opleidingen herinnert minister Crevits eraan dat er al twee jaar een moratorium geldt. Over de opleidingen die goedgekeurd zijn, waren er al afspraken van bij het begin van de legislatuur. De minister heeft er sindsdien geen meer goedgekeurd die al niet waren voorzien. Het is tegelijk best mogelijk dat vooral opleidingen in de menswetenschappen iets hoger aantikken. Het lijkt de minister opportuun in het licht van de rationalisatieoefening nadien te bekijken hoe groei weer kan, hoe er wijzigingen kunnen worden aangebracht in het aantal studierichtingen. Op dat ogenblik kunnen de gekozen richtingen ook worden gewogen.

Het leerkrediet behelst een vrij complex systeem, stelt de minister, en dat zonder al te veel effect. Een vereenvoudiging kan derhalve het overwegen waard zijn. Uitschakelen is niet het doel. Alle effecten qua studievoortgang en financiering

moet men zo optimaal mogelijk proberen op te vangen. De studievoortgangsmaatregelen die elk individueel heeft ondernomen blijken sneller tot heroriëntering te leiden. Een evaluatie van wat iedereen doet staat op het programma, en kan bijzonder interessante informatie leveren, meent minister Crevits. Het werkt in elk geval stimulerend. De minister ziet hogescholen en universiteiten geregeld en spreekt af de screening te zullen maken om zo te zien hoe vereenvoudiging mogelijk wordt.

Koen Daniëls stelt dat de verklaring van 'niet zoveel effect' met betrekking tot het leerkrediet te duiden is als het feit dat de student vrij laat het eerste signaal krijgt met de eerste 60 studiepunten, ongeacht hoe lang hij erover doet. De analyse inzake de termijn waarop er een signaal komt, klopt dus volgens het lid.

3.1.4. Volwassenenonderwijs als partner in levenslang leren

In haar toelichting gaf de *minister* al aan dat in het volwassenonderwijs het landschap volop in beweging is. Ze wil de belemmeringen voor schaalvergroting aanpakken door in het ontwerp van decreet Diverse Bepalingen Volwassenenonderwijs – dat momenteel voor advies bij de Raad van State ligt – de 13 werkingsgebieden op te heffen om fusies mogelijk te maken. Dat geeft de centrubesturen de kans hun centrum te organiseren zonder gehinderd te worden door regiogrenzen.

Een tweede manier om naar de beoogde schaalvergroting toe te werken, is het optrekken van de rationalisatienorm. De bestuurlijke constellatie zal niet betekenen dat een CVO voldoet aan de beoogde schaalvergroting in het volwassenenonderwijs, verzekert ze. Ze wil toewerken naar grotere, meer zichtbare instellingen, opdat cursisten nog meer dan vandaag de weg naar het volwassenenonderwijs zouden vinden en opdat de centra op maat van de cursist volledige opleidingstrajecten zouden kunnen aanbieden.

Om de centra bij de toepassing van de nieuwe regelgeving uit het decreet Diverse Bepalingen Volwassenenonderwijs te ondersteunen, worden in januari regionale infosessies gepland, waarop alle centra uitgenodigd zullen worden. Het is de bedoeling dat de centra daar ook al hun concrete vragen kunnen stellen.

Op basis van de conceptnota wordt thans ook een nieuw financieringssysteem voorbereid. Er wordt een monitor gebouwd om de noodzakelijke simulaties uit te voeren. De principes uit de conceptnota vormen de basis. De timing uit de nota wordt aangehouden: inwerkingtreding op 1 september 2019.

3.1.5. Samenwerking tussen het kunstonderwijs en de cultuuractoren

Nog voor de kerstvakantie hoopt minister Crevits een voorstel van nieuw financieringsmodel voor het dko te ontvangen. Net als vandaag zullen rationalisatienormen de schaalgrootte van het dko-aanbod bewaken, niet enkel met het oog op het doelmatig inzetten van de middelen maar vooral omwille van de kwaliteit van het onderwijs. Academies met een redelijke omvang kunnen in de verschillende artistieke domeinen meerdere leerkrachten aanstellen. Dat bevordert het teamwerk in het onderwijs. Het zal zeker mogelijk blijven voor de kleinere gemeenten om hun aanbod te behouden of er een op te richten.

Er zijn op dit moment 58 gemeenten in Vlaanderen zonder dko-aanbod. Dat noemt ze 'blinde vlekken'. Daarnaast hebben niet alle gemeenten een volledig aanbod in de vier studierichtingen. Dat zijn 'semiblinde vlekken'. De blinde vlekken en de semiblinde vlekken samengeteld, zijn er 163 gemeenten zonder aanbod beeldende kunst, 73 gemeenten zonder aanbod muziek, 107 gemeenten zonder aanbod woordkunst en 230 gemeenten zonder aanbod dans. Er is dus nog wel wat potentieel. Dat wil overigens niet zeggen dat inwoners van gemeenten zonder of met

een beperkt aanbod geen dko volgen. Zij kunnen in een naburige gemeente les volgen. Ook kunnen er andere cultuureducatieve actoren actief zijn die de opleidingsbehoeften invullen, zoals toneelverenigingen of koren. Het is niet aan haar om te bepalen welke (semi)blinde vlekken er ingevuld moeten worden. De lokale besturen zijn het best geplaatst om in te schatten waar er zich lacunes voordoen in het aanbod.

Het opheffen van de programmatiestop, waardoor opnieuw zelf een opleidingsaanbod kan worden uitgebouwd, is voor haar prioritair. Ook de Raad van State stelt dat een programmatiestop de vrijheid van onderwijs ernstig inperkt en dus niet voor onbepaalde duur mag worden ingevoerd. Daarom wil ze gaan naar een eenvoudige en coherente programmatieregelgeving met heldere normen. Het opheffen van de programmatiestop mag wel niet leiden tot budgettaire ontsporing. Er mag van haar dus meer vrijheid komen, maar dan wel binnen budgettaire marges.

Vandaag kunnen kinderen vanaf 6 jaar in de academie terecht voor een dansopleiding en de studierichting beeldende kunst. Voor woordkunst en muziek ligt de instapleeftijd op 8 jaar. Het is de wens van de minister die scheef trekking recht te zetten. Zij wil de instapleeftijd op 6 jaar plaatsen voor alle studierichtingen. Er is een voorstel van opleidingenstructuur uitgewerkt waarin de instapleeftijd naar 6 jaar verlaagd wordt. Wanneer een 6-jarig kindje zich op 1 september 2018 inschrijft, zal het onmiddellijk kunnen starten met een specifieke opleiding. Een academie zal er echter ook voor kunnen kiezen om voor 6- en 7-jarigen een domeinoverschrijdende initiatieopleiding te organiseren, zodat de kinderen kunnen proeven van meerdere studierichtingen. Een en ander moet nog worden uitgewerkt, maar dit is het schema waarmee gewerkt wordt.

Daarna gaat ze in op de relatie tussen cultuureducatie en welbevinden op school. Op vraag van de Vlor en in samenwerking met CANON Cultuurcel en Iedereen Leest gaan zeven cultuureducatieve organisaties aan de slag in 56 scholen. De bedoeling van dit project is vooreerst scholen kennis te laten maken met het cultuureducatieve aanbod in Vlaanderen en zo onderwijs en cultuur dichter bij elkaar brengen. Daarnaast wil het project ook scholen en leerlingen sensibiliseren en doen nadenken over het thema pesten. Scholen konden zich aanmelden via cultuurkuur.be, waarna ze een van de zeven cultuureducatieve organisaties kregen toegewezen als begeleider. Eens dat gebeurd was, kregen ze boeken die het thema pesten behandelen. Op basis van die boeken gaan de scholen, onder deskundige begeleiding van de cultuureducatieve organisatie, aan de slag. De minister noemt dit een mooie kruisbestuiving tussen Onderwijs, de 56 scholen, en Cultuur, de 7 cultuureducatieve organisaties en Iedereen Leest.

Vooraleer men aan de slag ging, kregen de cultuureducatieve organisaties een vorming van Gie Deboutte en Lode Vermeersch. Verder vermeldt ze een plan van aanpak en een inspiratiedag. Twee journalisten die de praktijk volgen, maken een syntheseverslag en geven een reflectie op wat ze tijdens hun verschillende schoolbezoeken hebben gezien. De goesting en het engagement om zich hiervoor in te zetten, zowel aan de kant van de scholen als de organisaties, zijn zeer groot. De minister denkt dan ook dat dit veelbelovende traject zal blijven hangen. Het wordt goed ondersteund en begeleid over een periode van vier maanden.

Er zijn in het dko 13 tijdelijke projecten in verschillende academies, die al meer dan 10 schooljaren lopen. Ze zetten in op het vernieuwen van het opleidingsaanbod, maar sinds 2009 kunnen er geen nieuwe meer bijkomen. Nieuwe leerlingen kunnen zich natuurlijk wel inschrijven in de lopende projecten. De omkadering gebeurt aan de hand van een pakket lestijden op basis van de leerlingentelling van 1 oktober. De omkaderingsberekening verschilt dan ook zeer sterk van project tot project. Opties die vandaag georganiseerd worden via tijdelijke projecten, en waarvan het wenselijk is dat ze in de organieke structuur opgenomen worden, zullen effec-

tief opgenomen worden in het vernieuwde dko-opleidingsaanbod, bevestigt de minister. De onderwijsinspectie gaf haar heel veel informatie door na haar doorlichting van de projecten.

Bij het begin van de legislatuur heeft de Vlaamse Regering een aantal maatregelen genomen waardoor leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften ook in het dko gemakkelijker les kunnen volgen. Terwijl ze vroeger maar op een beperkt aantal plekken in Vlaanderen terecht konden in een tijdelijk project, kunnen ze nu les volgen in een academie naar keuze. Bovendien kunnen ze net als alle andere leerlingen een volledig leertraject afleggen over verschillende graden. Vroeger konden deze leerlingen enkel een lagere graad volgen.

De regering heeft naar analogie van het leerplichtonderwijs gekozen voor een inclusieve benadering op maat van elke leerling. Leerlingen volgen de reguliere opleidingstrajecten en doorlopen net als de anderen verschillende graden en leerjaren. Ze kunnen wel aangepast onderwijs krijgen. Doelen, lessenroosters en studieomvang kunnen wijzigen, maar het verband met de vakken moet een beetje blijven. In tegenstelling tot het tijdelijk project zijn er geen aparte vakken gecreëerd waarin leerlingen met een beperking automatisch terechtkomen.

In 2012 hebben deskundigen van het hoger kunstonderwijs, het dko, het kunstsecundair onderwijs en de artistieke sector een studieprofiel Kunstonderwijs ontwikkeld. Het bestaat uit zes kerncompetenties: individuele gedrevenheid tonen, creëren en (drang tot) innoveren, vakdeskundigheid inzetten, onderzoeken, relaties bouwen en samenwerken, en presenteren. Voor het eindpunt van het dko gelden beroepskwalificaties, die worden ontwikkeld door de sector waarin de afgestudeerden terechtkomen. Voor het dko zijn dat de socio-culturele sector (onder andere de amateurkunsten), de sectorfondsen en de beroepsfederaties.

De beleidsbrief geeft geen indicatie om in het dko over te gaan tot schaalvergroting. Er zijn niet echt beleidsintenties in die richting. Wel wordt nagegaan hoe het dko samen met scholen leerplichtonderwijs kan worden meegenomen in het kader van bestuurlijke optimalisatie. Het overleg daarover met de onderwijsverstrekkers loopt nog.

Op haar conceptnota over de vernieuwing van het dko kwamen veel reacties, positieve maar ook kritische, met name over het toevoegen van een vijfde domein Media. De minister nam daarop het initiatief om met de directeurs die vandaag mediagerelateerde opleidingen aanbieden, een gesprek aan te gaan. De reden waarom zij haar adviseerden om geen vijfde domein mediakunst op te richten is dat het beter is om media binnen de vier bestaande artistieke disciplines te integreren. Vandaag wordt, in een dko dat mee is met zijn tijd, immers sowieso al aandacht besteed aan mediakunstgerelateerde competenties, bijvoorbeeld in de optie animatiefilm. Ook binnen bijvoorbeeld muziek wil ze dat men voldoende aandacht schenkt aan mediakunstgerelateerde competenties. Dat kan vandaag al door een optie digitale muziek in te voegen. De minister heeft dan ook beslist het advies van de sector te volgen en zal in het nieuwe decreet wel aandacht hebben voor mediakunst maar geen apart, vijfde domein toevoegen.

– Replieken

Kathleen Krekels wil nog antwoord inzake de manier van telling. Eerder was er een vast bedrag voor de projectwerking rond inclusieleerlingen. Dat is intussen gelijkgesteld met de reguliere telling en dus is er minder omkadering. Scholen die al veel van die leerlingen hadden, omdat ze in de diverse proefprojecten waren ingestapt, ondervinden daardoor nadeel. Een aantal zaken komt daardoor in het gedrang omdat er meer leerlingen in één klas terechtkomen. Voor inclusieleerlingen is dat niet vanzelfsprekend. Blijft de telwijze behouden of wordt dat nog geëvalueerd?

Leerkrachten die een tijdlang in een inclusieomgeving hebben gewerkt, doen een zekere expertise op. Ze zijn evenwel niet beschermd, stelt het lid en hebben geen specifiek statuut. Een leerkracht met meer anciënniteit krijgt daardoor voorrang in voorkomend geval. Daardoor vervangt iemand met minder expertise iemand met meer expertise. Is er enige bescherming mogelijk voor leerkrachten die expliciet in het inclusieverhaal stappen?

Bij de verlaging van zes jaar, gaat het kind terug op het proefproject dat ooit bekend stond als klavertje vier. De zesjarigen kregen dan een aanbod vanuit muziek, woord enzovoort. Vele scholen zijn erin gestapt, en toen de subsidie stopte, namen vele gemeenten de bekostiging over. De minister stelt dat er al heel wat projecten lopen en dat er budgettaire dus niet veel verschil zou zijn. Kathleen Krekels stelt dat het wel degelijk verschil maakt, want waar eerder Onderwijs de kost droeg, moeten de gemeenten dat nu blijven doen. Wat is de bedoeling?

Met betrekking tot het dko vanaf zes jaar wil *Koen Daniëls* weten wat de minister bedoelt met beperkte budgettaire impact. Waar moeten de middelen vandaan komen?

Jan Durnez zegt dat er over het dko al heel wat studiewerk is verricht. Het lid stelt dat de zogenaamde witte vlekken op gemeentelijk vlak te duiden zijn, én ze zijn in het kwadraat te beschouwen. Sommige instituten kunnen in steden als Leuven met enorme middelen educatief aan het werk. Gemeenten die niets in het dko hebben, hebben vaak ook geen aanbod in die grote instellingenwereld. Het lid vraagt om daarmee sectoroverschrijdend rekening te houden.

Minister *Hilde Crevits* vindt dat er met betrekking tot het dko keuzes gemaakt moeten worden. Het wordt mogelijk dat leerlingen niet meer één graad kunnen volgen, maar dat ze een heel traject kunnen volgen en dus volwaardig participeren. Er zijn overgangspijnen, erkent de minister. Van de zes scholen in het project hebben drie een overgangsmaatregel. Andere maakten gebruik van interne verschuivingen. Ze blijft echter overtuigd dat het juiste pad is ingeslagen en kan zich zeker vinden in de opmerkingen over het borgen van expertise en over anciënniteit. Dat is echter eigen aan de onderwijsregelgeving en bij verandering zijn er effecten. Het is niet anders, stelt de minister. Men wil vooral zorgzaam zijn en alles wordt opgevolgd. De richting blijft.

Met betrekking tot de zesjarigen is het voor de minister van belang dat de deur van de vier domeinen opengezet wordt. Er moeten wel meer kinderen kunnen participeren. Het vergt van de academies enige creativiteit om dat te organiseren, maar de minister is bereid ze daarin ook vrijheid te geven. Vooralsnog moeten ze voor alles wat ze willen organiseren een hele administratie doorlopen. Doel is dat ook eenvoudiger te maken in overleg met de sector. Dat moet het dan mogelijk maken meer te doen met de bestaande middelen. Samenwerken met de gemeente kan worden bestendigd. Niets belet dat.

Jan Durnez herhaalt zijn vraag over de witte vlekken wat betreft dko en het feit dat die er ook zijn in bijvoorbeeld Leuven, een stad met groot educatief-cultureel aanbod. Hij vraagt de regering om er rekening mee te houden en te bekijken of bundeling mogelijk is in zones met beperkter aanbod. Het effect van studenten- en leerlingenaantallen speelt mee. Een leerling in het kunstonderwijs brengt, los van het domicilie, 55 euro per jaar per gemeente op. Een universiteitsstudent 110 euro.

Wat betreft de vlekken, stelt *Koen Daniëls* dat op gemeenteniveau de bewegingen van ouders en leerlingen een aspect vormen, maar dat die zich niet alleen voordoen binnen gemeentelijke grenzen. Hij refereert aan bewegingen in het Waasland die over de gemeentegrenzen heen logischer zijn omwille van bijvoorbeeld afstand en veilige fietsverbindingen. Men mag dus niet alleen beoordelen op niveau van

de gemeente maar ook op het aanbodniveau. Een dko in een gemeente waar veel leerlingen naartoe komen van andere gemeenten heeft een financiële impact in de desbetreffende gemeente die geen baat heeft bij de personenbelasting van de mensen die van het dko daar gebruikmaken. In die zin zijn er wel zorgen. Witte en zwarte vlekken moeten derhalve breder worden beschouwd.

Minister *Crevits* begrijpt het punt van de witte zones. Als de witte zone die zone is waar dat aanbod niet voorhanden is, dan kan er nog wel ander aanbod zijn dan kunstinstellingen. Als dat juist de zone is waar er ook anders een mager aanbod is, dan moet dat mee in overweging genomen worden bij beschouwingen in de toekomst. Ondanks alle mogelijke problemen, worden volgens de minister alle troeven ook veel te weinig vermeld, zoals de nabijheid van aanbod allerhande in bijvoorbeeld Brussel.

De financiering van het Gemeentefonds is zeker interessant, stelt de minister. Gemeenten krijgen middelen voor alle leerlingen die schoollopen op hun territorium. De minister noemt het een verdomde plicht om middelen vrij te maken die daaraan gekoppeld worden, ongeacht om welke netten het gaat. Er is zeker een en ander te vertellen over de weging die gebeurt voor de berekening van de middelen voor steden en gemeenten.

Jo De Ro stelt dat het dan nog wel goed is om te zien welke keuzes lokale besturen maken. Het verschil tussen de financiering van centrumsteden en net geen centrumsteden vertoont evenwel grote verschillen. Tussen gelijken is een vergelijking van de inzet van middelen en respectief resultaat, zeker wat betreft kleuters, interessant, oppert het lid.

3.1.6. Leerdoelen scherpstellen om sterke persoonlijkheden te vormen

Minister *Hilde Crevits* zegt dat een curriculumdossier een nieuw begrip is, geïntroduceerd bij de conceptnota 'Modernisering secundair onderwijs – maatregelen basisonderwijs en eerste graad secundair'. Van de onderwijsverstrekkers wordt verwacht dat ze voor de nieuwe basisopties gezamenlijk curriculumdossiers opmaken, die aangeven welke doelstellingen men nastreeft met die basisopties en in welke mogelijkheden van differentiatie voorzien wordt. Het concept wordt uitgewerkt met de onderwijsverstrekkers, stelt de minister. De curriculumdossiers komen niet in de plaats van de leerplannen, maar ze beschrijven binnen het kader van de sleutelcompetenties en op een samenhangende wijze en vanuit onderwijskundig perspectief het geheel van de inhoud van de basisoptie of de studierichting. Er is derhalve een gelijke set aan doelen over de netten heen. Dat is anders dan de bestaande situatie waarin uitbreidingsdoelen per net kunnen verschillen.

Leerplannen concretiseren de set aan doelen, bieden didactische wenken en vormen een tool in het kader van de lespraktijk, onder meer bij voorbereiding van lessen. De minister stelt dat er gezocht wordt naar toegevoegde waarde en dat er niet van nul af wordt gewerkt.

Het komt de minister vreemd voor dat mevrouw Meuleman opmerkingen maakt als zou men niet meer enthousiast kunnen zijn over de eindtermen omdat zij in de beleidsbrief té enthousiast is. Juist dat is een dossier dat door de Commissie voor Onderwijs getrokken wordt. Er is een kerngroep, samengesteld uit leden van de commissie, waaronder mevrouw Meuleman, die het eindtermendebat van nabij heeft opgevolgd en er is een studiereis georganiseerd. Men wil zich buigen over de ontwikkelingsprocedure van de eindtermen en de rol van het parlement daarin. Dat kan voor de minister, maar men kan niet om de regelgeving heen. Er moet een traject worden gelopen. Haar interesseert vooral hoe de eindtermen eruitzien, wat de inhoud is en hoe men die soberder en krachtiger kan maken. Wat betreft

de eindterm basisgeletterdheid vindt de minister het al vijf voor twaalf. Daar moet de prioriteit liggen.

Met betrekking tot de twee EHBO-apps kan ze meegeven dat ze ter beschikking worden gesteld via de website van het Vlaams ministerie. Klasse besteedt in december 2016 nog aandacht aan EHBO en ook de apps. Het is aan de scholen om uit te werken met welke werkvormen ze aan de slag willen. Evenwicht tussen de diverse werkvormen is daarbij van belang net als de matching van juiste werkvorm voor juist publiek. Tijdens het symposium over EHBO op 11 oktober 2016 kregen de scholen tips aangereikt.

Over burgerschapsvorming wil de minister graag van gedachten wisselen. Het is van belang dat het burgerschap op een echte eindterm stoelt. Die moet concreet de verwachtingen omschrijven. Er is een werkgroep samengesteld.

– *Replieken*

Koen Daniëls wil graag nog ingaan op de verhouding tussen eindtermen, curriculumdossiers, leerplannen en referentiekaders. Waar past het curriculumdossier in het plaatje en wie is erbij betrokken? En wie niet?

Inzake het curriculumdossier herhaalt de *minister* dat de uitbreidingsdoelen kunnen verschillen per net. Het curriculumdossier moet dan beletten dat er moeilijke situaties ontstaan als kinderen van net veranderen. Een eindterm moet daarin worden opgenomen. Voor bijvoorbeeld Latijn zijn er echter geen eindtermen. Niet voor alles zullen er ook eindtermen worden geformuleerd, maar er worden dan wel curriculumdossiers opgesteld. Daarnaast is er dan nog een leerplan, maar een curriculumdossier is abstracter. Het overleg loopt nog volop tussen onderwijsverstrekkers en administratie. Er is nog geen uitgewerkte tekst rond.

3.1.7. Competenties van Nederlands en moderne vreemde talen blijvend verbeteren

In de conceptnota over de hervorming van de lerarenopleiding is de versterking van de competenties rond de didactiek van Nederlands als vreemde taal expliciet opgenomen voor de lerarenopleiding kleuter- en lager onderwijs. Tijdens schooljaar 2014-2015 is een prioritaire nascholing ingericht over taalverwerving Nederlands door leerlingen met een anderstalige achtergrond. Daarnaast zijn er nog andere professionaliseringskanalen, zoals het project Formaprim, een initiatief gericht op het Frans als vreemde taal dat loopt tussen de diverse pedagogische begeleidingsdiensten, de Franse ambassade en het departement. De pedagogische begeleidingsdiensten en de lerarenopleiding krijgen een belangrijke rol toebedeeld in het verder opnemen van het thema.

Wat betreft regelgeving en internationalisering, gaat het vooral om de taalkennis van buitenlandse professoren. De minister heeft tijdens de actuele vraag in de plenaire vergadering van 23 november (*Actuele Vragen* VI.Parl. 2016-17, nr. P10) uitgelegd hoe ze dat wil aanpakken, maar het verlengen van de termijn voor de verwerving van de kennis, zoals de minister wil, blijkt niet bij iedereen op steun te kunnen rekenen. Dat is al vaker gemeld en wordt meegenomen.

Het facultatief aanbieden van vreemde talen wordt aangemoedigd in de kleuterklas. Nederlands blijft de prioriteit. De minister wil wel dat er voldoende gewerkt wordt aan taalsensibilisering, een open attitude ten aanzien van talen en indien mogelijk taalinitiatie. Schoolteams kunnen ter zake de stappen zetten die ze mogelijk achten. Het bevorderen van de taalgevoeligheid mag geen afbreuk doen aan de aandacht voor het verwerven van het Nederlands. Het gaat erom alle aanwezige competenties in te zetten om de liefde voor taal aan te wakkeren.

– *Replieken*

Jo De Ro wil inzake de competenties Nederlands en vreemde talen nog weten wat de deadlines zijn voor de opdracht van de Vlor rond MARS en voor oplevering van het rapport rond CLIL door de inspectie.

De *minister* antwoordt dat MARS is opgeleverd en het CLIL-rapport volgt eind januari 2017.

3.1.8. Van leren en werken een volwaardig onderwijstraject maken

Duaal leren is duaal leren en werken geworden. Voor de minister ligt dat eenvoudig: men gaat terug naar de basis, de initiële benaming, omwille van de duidelijkheid. Duaal leren bleek niet altijd helder. Het diploma secundair onderwijs wordt behaald door een duaal traject te volgen van leren en werken. De conceptnota heeft het over duaal leren als volwaardige kwalificerende leerweg met leren als kern. De evaluatie van het project Schoolbank op de werkplek zal gebeuren door een instelling van hoger onderwijs. De oproep is uitgeschreven en zou in december 2016 nog leiden tot de opstart van de evaluaties. Er is expliciet opgenomen dat na het eerste rapportjaar al een rapport wordt verwacht alsook tussentijdse rapportages. Een eerste tussentijds rapport zou in maart 2017 moeten klaar zijn. Alle actoren moeten worden bevraagd, dus ook de werkgevers die leerlingen tewerkstellen. In zowel één- als tweejarige opleidingen starten diverse cohortes leerlingen in het project. Een ex-postevaluatie is eveneens voorzien.

Wat met de kinderziektes bij Syntra? Syntra heeft er met de regiefunctie op de werkplek een nieuwe opdracht bij. Het nieuwe decreet van 10 juni 2016 tot regeling van bepaalde aspecten van alternerende opleidingen werd per 1 september 2016 van kracht en dus ook die nieuwe rol van Syntra Vlaanderen. Er zijn intussen 16 sectorale partnerschappen opgericht, 3893 erkenningsaanvragen voor leerondernemingen goedgekeurd en de jongeren in het proefproject hebben zonder uitzondering allemaal een leer-werkplaats. De minister erkent dat er nog wat kinderziektes zijn, zoals de problemen met de website bij erkennings- en indieningsprocedure. Ook speelt de mogelijke naamsverwarring tussen Syntra Vlaanderen en de rol ervan en de regionale Syntra's die opleidingen verstrekken. De opstart verliep enigszins hectisch, geeft de minister toe, maar men slaagde erin snel in te spelen op vragen, ook van scholen.

Qua timing wil men bijkomende stappen zetten om duaal leren zo snel mogelijk te implementeren en dat binnen het kader van de pilootprojecten. Er wordt tevens overlegd met het werkveld. De timing is dezelfde: de minister wil het decreet geïmplementeerd zien in september 2018. Men zal proberen een reeks extra studierichtingen op te starten en het schrijfwerk vordert. Het is vooral moeilijk het evenwicht te bewaren tussen alle elementen en de kadans te blijven volgen van vernieuwing, extra opleidingen en leren uit de bestaande opleidingen.

Binnen het pilootproject Schoolbank op de werkplek is het de bedoeling dat scholen en bedrijven zeer lokaal bekijken hoe ze duaal leren kunnen implementeren en dan kan dat als basis dienen voor verdere uitwerking. Over alle scholen heen wordt met dezelfde standaardtrajecten gewerkt. De overeenkomsten zijn sterk vereenvoudigd dankzij het decreet Alternerende opleidingen. Men werkt ofwel onder de noemer van een stageovereenkomst alternerende opleiding of een overeenkomst alternerende opleiding.

Wat met het aantal plaatsen? Voor het lopende schooljaar was voorzien in 35 scholen. Eén daarvan is niet ingevuld door laattijdig afhaken. De scholen van de richting elektromechanische technieken starten pas op in het volgende schooljaar. Voor de uitbreiding van het pilootproject wordt onderzocht welke studierichtingen

geschikt zijn. Voor de minister lenen vooral de Se-n-Se-opleidingen zich daartoe, maar ook een aantal specialisatiejaren bso van de studierichtingen die nu al in de derde graad in het proefproject zitten.

De instroom in Syntra baart zorgen. Het blijft mogelijk om in de leertijd van Syntra te stappen. Het is de facto de bedoeling om ook daar duaal leren aan te bieden. Het is mogelijk dat leerlingen een opleiding krijgen en dat er samenwerkingen ontstaan waarbij de school het theoretische deel opneemt en de werkplek via Syntra georganiseerd wordt. Er werken al scholen in die zin samen met Syntra.

– *Replieken*

Jo De Ro hoort dat er extra studierichtingen zouden worden toegevoegd aan het traject duaal leren. Het vergt volgens het lid voor potentiële kandidaten enige tijd om te beslissen of men een dergelijke stap zet. Een aantal scholen haakten bij de lopende proefprojecten af omwille van het feit dat ze niet voldoende voorbereidingstijd hadden voor het eerste jaar. Het lid dringt erop aan zo snel als het kan scholen en partners te zoeken.

Met betrekking tot Syntra maakt de N-VA-fractie van *Koen Daniëls* zich zorgen over het aantal jongeren dat erheen gaat. Dat blijft dalen en er waren eerder al problemen met een aantal opleidingen. Voordeel was wel dat velen die er opleiding volgden intussen aan de slag zijn. Er is bijsturing nodig in die opleidingen maar de instroom daalt en dat is een groter probleem. Men verliest een zeer zinvol onderdeel van het onderwijs. Er wordt vanuit het CLB en scholen nauwelijks doorverwezen naar Syntra-opleidingen.

Met betrekking tot Syntra erkent de *minister* dat heel wat jongeren via de opleidingen van Syntra werk vonden. De inspectie heeft een aantal Syntra's doorgelicht en merkte dat ze de toets nog niet konden doorstaan wat het theoretisch kader betreft. Men bekijkt of een meer intensieve samenwerking met scholen geen oplossing kan zijn. Dat moet een kwalitatief traject garanderen.

3.1.9. Een vlotte doorstroom van het onderwijs naar de arbeidsmarkt realiseren

De procedures die zijn ontwikkeld om beroepskwalificaties op te maken, te valideren en in te schalen zijn erop gericht om dat laatste ook correct te doen, volgens de beschrijving van de competenties zoals de sector aangeeft. De minister heeft niet de indruk dat het om een persoonlijke 'touch' gaat. Voor steeds meer beroepen worden de verwachte kennis en vaardigheden wel alsmaar complexer. De minister stelt dat bijvoorbeeld technologische evoluties in de auto-industrie verschuivingen teweegbrengen. Ze stelt graag een handleiding voor de opmaak van een beroepskwalificatie ter beschikking als elektronische [bijlage](#) bij het verslag.

Hoe gaat men om met het beoordelingskader voor de beroepsopleidingen en de stagedatabank? De stagedatabank noemt de minister een bijzonder waardevolle bron voor werkzaamheden rond het organiseren van de overgang tussen onderwijs en arbeidsmarkt. Er worden stagerapporten uit getrokken waarop analyses gebeuren over de schooljaren heen met betrekking tot aantal stages en koppeling tussen studierichting en sector. Ze leveren tevens informatie in het kader van de sectorconvenants en worden gebruikt om stageplaatsen te monitoren. De minister wil dat liever met minder planlast kunnen doen, maar stelt dat de verkregen informatie interessant is. Problemen op een werkplek kunnen worden gemeld via het mailadres preventie.onderwijs@vlaanderen.be of telefonisch.

Voor het decreet Ervaringsgerichte Competenties richt men zich op 1 september 2018. Het tweede diploma lijkt ondergeschikt aan het eerste, werd opgemerkt. De focus van een geïntegreerd EVC-beleid is niet in eerste instantie het behalen

van een tweede diploma maar wel het visualiseren, waarderen en erkennen van competenties die mensen in diverse context hebben verworven. EVC moet prioritair kansen bieden om alsnog een kwalificatie te halen, maar kan ook een manier zijn om in het kader van levenslang leren een bijkomende of andere kwalificatie te behalen.

STEM wordt wel eens een containerbegrip genoemd dat heel veel omvat. Het wordt soms spontaan als kwaliteitsmerk gepercipieerd, zo luidt het. Het zou ook vrij programmeerbaar zijn. De minister was verrast door wat zij ervaart als een negatieve insteek. Misschien heeft ze het mis, erkent ze. Echt vrij programmeerbaar is STEM niet. De lijst van vrij programmeerbare structuuronderdelen is te vinden in bijlage 2 van omzendbrief SO61. STEM is er niet in te vinden aangezien het geen benaming is voor een studierichting of basisoptie. Initiatieven ter zake worden wel enthousiast onthaald. Dat wordt gekanaliseerd in inspanningen op het vlak van didactiek, die echt noodzakelijk zijn. Die is ontwikkeld voor het basisonderwijs door de lerarenopleidingen in samenwerking met 60 basisscholen, maar ook voor de tweede en derde graad secundair, waarvoor intussen in samenwerking met 30 secundaire scholen de didactiek in ontwikkeling is. De pedagogische begeleidingsdiensten zijn nauw betrokken.

Aangenaam verrast is de minister over de lerende netwerken. In het kader van STEM werkt dat echt en de uitbreiding is navenant. Het is dynamisch, en wisselt best practices uit. Eind 2015 is een STEM-kader geschreven, waarin 10 principes van goede STEM zijn beschreven. De minister noemt het een handleiding, maar deelt de zorg van Koen Daniëls: het is kwestie van een balans te vinden tussen kwalitatieve zelfsturing van scholen, het enthousiasme van lerarenteams en structuurmaatregelen zoals bijvoorbeeld eindtermen en wat vervat zit in de modernisering van het secundair onderwijs.

De 30 vermelde projecten zijn zeer goede voorbeelden van STEM binnen tso en bso. Zowel binnen het kader van de lerende netwerken als van de verdere ontwikkeling van didactiek zijn ze van groot belang. Alles wordt goed opgevolgd en daaruit moet blijken of de programmatie moet worden bijgestuurd.

Het STEM-portaal wordt een internetkoepelsite gericht op al wie informatie zoekt over STEM: leerkracht, ouder, bedrijfsleider enzovoort. De bestaande overheidsinformatie wordt in vier heldere onderdelen ondergebracht: aanbod voor onderwijs, vrije tijd, wetenschappen en professionele STEM. Binnen het portaal is er geen bijkomende begeleiding.

De oproepen bouw en STEM werden louter op basis van kwaliteit geselecteerd om tso- en bso-scholen ertoe aan te zetten vernieuwende projecten uit te werken en te laten zien wat voor een sterke STEM-scholen Vlaanderen heeft. De 30 geselecteerde tso- en bso-projecten zijn voortrekkers van de innovatie binnen STEM en zijn daarvoor erkend. Intussen zijn ze opgenomen in het lerend netwerk STEM met de bedoeling advies te verstrekken en de goede praktijken te verspreiden.

De kwaliteitszorg wordt verder opgenomen. Voorlopig wordt de opvolging door de pedagogische begeleidingsdiensten en de lerende netwerken STEM verzorgd. Ze brengen de begeleidingsdiensten, lerarenopleiding en leerkrachten samen rond STEM. Permanente zelfevaluatie en kwaliteitsbewaking die daaruit voortvloeit, blijkt zeer waardevol.

Wat werk maken van werk in de zorgsector betreft, is het advies van de Vlor opnieuw besproken door de begeleidingscommissie. Hun voorstellen zijn bijgeschaafd. Men liet bijvoorbeeld het idee varen van een wachtlijst als er met een numerus fixus zou worden gewerkt. De minister kan met de bijsturing overgaan tot een meer grondige hervorming van het toelatingsexamen, maar stelt dat dat

ten vroegste in 2019 kan worden afgerond. Er moet tijd zijn om iedereen te laten aanpassen. Bij elke suggestie wordt de Vlor nauw betrokken.

In het kader van ondernemerschap en ondernemingszin zorgt minister Crevits samen met de minister voor Economie voor middelen en gedetacheerde leerkrachten waarmee partnerorganisaties Vlajo en de Stichting Onderwijs en Ondernemen een aanbod kunnen organiseren om bij leerlingen en studenten te werken aan ondernemen en ondernemerschap. Voor de stichting wordt concreet voorzien in de middelen voor een leraar en voor twee gedetacheerde leraren voor Vlajo vzw. Ondernemend onderwijs is voor de Vlaamse Regering gericht op ondernemingszin en ondernemerschap, wat is ingebed in het actieplan Ondernemend onderwijs.

Wat de schoolverlaters op de arbeidsmarkt betreft, is er om de 'warme overdracht' te verbeteren veelvuldig overleg met de VDAB en andere actoren om knelpunten vast te stellen. Zo is er geregeld overleg tussen de VDAB en de onderwijskoepels en zeker met het GO! en Katholiek Onderwijs Vlaanderen over hoe jongeren voorbereiden op onder meer inschrijving op de arbeidsmarkt en wat dat allemaal inhoudt. De informatie komt via de koepels bij de scholen en zo bij de leerlingen terecht. Ze worden tevens geïnformeerd over wijzigende regelgeving van andere overheden die betrekking heeft op de modaliteiten.

– *Replieken*

Kathleen Krekels stelt dat de bijkomende tso- en bso-scholen die men zou begeleiden richting STEM-beleid, doorgaans al een vrij goed STEM-aanbod hebben. Waaruit bestaat de begeleiding dan? Hoe worden de scholen geselecteerd? Zijn ze negatief beoordeeld ter zake?

Koen Daniëls zegt dat alles wat scholen moeten doen inzake stages, preventie op het werk, extern advies en dergelijke meer, vervat zit in de lijsten die aan het federale niveau moeten worden bezorgd voor betaling van de externe diensten preventie en bescherming op het werk. Wat gebeurt daarmee? Het vergt enorm veel administratie, terwijl heel wat van de gegevens al gekend zijn, onder meer bij het CLB voor vaccinaties. Sommige leerlingen moeten dan bij de externe dienst hetzelfde onderzoek ondergaan dat ze bij het CLB al hadden. Bovendien zit daar ook een kostenplaatje aan vast, oppert het lid. Hij raadt aan dat grondig te bekijken.

De opleidingen die vervat zitten in bijlage 2 van SO61 omvatten geen enkele menswetenschappelijke richting. Het zijn allemaal technische opleidingen, of industrieel-wetenschappelijke richtingen. Men zou kunnen stellen dat STEM vrij programmeerbaar is, maar als men de lijst van niet-programmeerbare structuuronderdelen in bijlage 3 bekijkt, dan vindt men daarin nagenoeg geen STEM-opleidingen terug. De balans is niet evident en vraagt om opvolging om te vermijden dat in het onderwijs zonder meer wordt aangenomen dat STEM de facto goed is. Jongeren mogen niet kiezen voor STEM-richtingen omdat het leuk zou zijn of omdat ze bij een introductie een droom zijn gaan koesteren die nooit waarheid wordt. Het lijkt Koen Daniëls cruciaal om inderdaad al in het basisonderwijs talenten te detecteren.

Wat betreft de databanken legt hij nog uit dat het niet gaat om de stagedatabank, maar om de omzendbrief SO2002/09 waarin de leerlingen zitten die in tso en bso stage lopen. Die ressorteert onder de federale Welzijnswet op de minderjarigen. Dat impliceert dat alle minderjarige leerlingen die op een stageplaats terechtkomen met een risicoanalyse, een preventief arbeidsgeneeskundig onderzoek moeten ondergaan bij een externe dienst voor preventie en bescherming op het werk. Scholen vullen ter zake ettelijke A4-tjes in. De onderzoeken kosten ook geld. Dat er vooraf preventief onderzoek nodig kan zijn, betwist het lid niet. Maar alles verloopt parallel. Er is synergie nodig.

Minister *Hilde Crevits* is bereid dat te bekijken, maar stelt dat het vervullen van voorwaarden inzake veiligheid en preventie ook bij gewone scholen een heikel punt blijft, want de inspectie kan het eigenlijk niet controleren omdat het een federale materie is. Ze wil zoeken naar mogelijkheden tot vereenvoudiging.

De ervaringsgerichte competenties of EVC zijn in essentie gericht op het waarderen van competenties die men elders heeft opgedaan. Ook de minister vindt het van belang dat men zo ook een tweede diploma kan halen en acht het geen punt dat ook dat wordt meegenomen onder die noemer. Zo kunnen EVC's voor haar eventueel ook de basis zijn voor vrijstellingen in opleidingen die men naderhand volgt.

Het letterwoord STEM betekent volgens de minister niet vanzelfsprekend dat het om een goede opleiding gaat. Er moet een kwaliteitskader zijn. De minister stelt dat het wel een hele positieve evolutie tekent dat men STEM plots als iets goed beschouwt, aangezien het gaat om de richtingen die voordien minder geliefd bleken. Het doel is misschien 'overbereikt', maar alles is goed afgebakend: kwaliteitskader, best practices, projecten enzovoort. De vertaling in de matrix wordt bijzonder relevant.

De projecten STEM zijn bso en tso om juist de innovatiekracht van die onderwijsvormen te onderstrepen. Als men dat ook doet voor de aso-scholen en -richtingen, dan mist men die positieve vibe die onderscheidend werkt voor de toepassingsgerichte studierichtingen.

3.1.10. Een betere studiekeuzebegeleiding realiseren

De minister verwijst naar het regeerakkoord. Er zijn twee verschillende elementen: een oriëntatieproef in het secundair onderwijs en een niet-bindende toelatingsproef bij intrede in het hoger onderwijs. Doel is dat eenieder die een studiekeuze maakt, de toelatingsproef ook aflegt. Dat beperkt echter de vrije keuze niet. De proeven implementeren is ingrijpend en kan niet zonder draagvlak bij de actoren. Er loopt intensief overleg met Vlor, VLHORA, VLIR enzovoort. De uitrol gebeurt geleidelijk.

Vanuit de universiteiten is gevraagd om te starten met de STEM-opleidingen. Er waren al ijkingsproeven, die worden uitgebreid en instellingsneutraal gemaakt om ze uit te werken voor alsmaar meer opleidingen en ze te veralgemenen naar alle startende studenten. Ze worden afgenomen in de zomer. Het is de bedoeling dat studenten door de proef voor de start in de opleiding een zicht krijgen op hun positie ten aanzien van het verwachtingspatroon inzake de opleiding en eventueel ten opzichte van andere studiekeuzes. Het moet een motiverend effect hebben voor de student met een goed resultaat en wie een minder resultaat heeft ertoe aanzetten om tekorten bij te werken. Wie heel slecht scoort, kan opnieuw de studiekeuze grondig overwegen.

De proeven zijn verplicht maar niet bindend, herhaalt de minister. Naast de toelatingsproef moet de oriënteringsproef, die Columbus gedoopt werd, jongeren helpen een keuze te maken, gestoeld op kennis, motivatie en interesses. Die proef situeert zich echter in het secundair onderwijs en niet bij de sprong naar het hoger onderwijs. Het is een oriënteringsinstrument. De stakeholders wilden het een exploratie-instrument noemen, omdat exploratie aangeeft dat de betrokkene een actieve inbreng heeft. Oriëntering is veeleer passief.

Zo zijn er ook instapproeven en ijkingsstoetsen. Specialisten stellen dat er een contradictie bestaat tussen de doelstelling om de studiekeuze niet te beperken, en het verwijzen naar 'toelating' in de benaming. Een toelating krijgt men of niet en geeft een bindend resultaat. Dat is de taalkundige visie maar feit is dat men de opleiding niet kan aanvatten als de proef niet is afgelegd. Het resultaat verhindert niet dat iemand start.

Waar ligt de cesuur voor de toelatingsproef lerarenopleiding? Het is niet de bedoeling de kwantiteit van de instroom via de instaptoets te bepalen. Men verwacht wel meer kwaliteit door studenten een indicatie te bieden over de zinvolheid van de studiekeuze. Van een strikte cesuur is daarom geen sprake.

Voor Nederlands en wiskunde wordt feedback verstrekt in kwartielen. Binnen categorie A vallen de scores van het eerste 25 percent van studenten uit het testpubliek. Categorie B is voor een resultaat van 26 tot 50 percent. De kwartielen waren voor het lopende jaar berekend op basis van het testpubliek uit een steekproef bij leerlingen uit het laatste jaar secundair. Voor 2017 stoelen ze op resultaten van 6000 studenten die in 2016 hebben deelgenomen. Voor categorie A kan men stellen dat de startcompetenties behaald zijn. In de andere categorieën wordt sterker op remediëring aangedrongen naarmate de scorecategorie lager ligt. Voor Frans komt de feedback in ERK-niveaus. Doel is dat elke student voor de inschrijving in de lerarenopleiding de test aflegt.

Wat de problematiek van de bijlessen betreft, zegt de minister dat onderwijsloopbaanbegeleiding in de hervorming van de leerlingenbegeleiding wordt meegenomen. Het wordt als een begeleidingsdomein beschouwd. Scholen moeten leerlingen begeleiden bij het maken van studiekeuzes, indien nodig bijgestaan door CLB's en pedagogische begeleidingsdiensten. De optimalisering van studie- en beroepskeuzebegeleiding vormt een rode draad in het dossier rond modernisering van het secundair onderwijs.

Wat betreft het verbieden aan leerkrachten om bijlessen te geven: dat behoort volgens de minister tot de autonomie van de schoolbesturen. Toch haalt ze een hoofdstuk aan uit de decreten rechtspositie. Daarin staat dat het personeelsleden verboden is om rechtstreeks of door een tussenpersoon zelfs buiten het ambt om giften, geschenken, beloningen of voordelen aan te nemen. Heel wat scholen specificeren die bepaling in hun arbeidsreglement. In het paritair comité van het gesubsidieerd vrij onderwijs is zo het algemeen reglement voor het katholiek onderwijs tot stand gekomen. Artikel 9 daarin gaat over de bijlessen. Personeelsleden moeten de directie schriftelijk inlichten over privélessen of studiebegeleiding. Personeelsleden in het basisonderwijs mogen dat niet opnemen, personeelsleden van secundair mogen het niet als ze als lid van de klassenraad mee moeten beoordelen.

– Replieken

Ann Brusseel meent dat er wat betreft toetsen en proeven in hoger onderwijs vooral duidelijkheid moet primeren inzake terminologie, en dat voor de gebruikers: studenten en ouders. Het lid vraagt zich dan ook af in hoeverre het aspect niet-bindend doordringt in het begrip 'verplichte niet-bindende toelatingsproef'. De semantische waarde van de term toelating ligt immers bij een verplichtend karakter. Het hanteren van een andere term zoals 'exploratie-instrument' verheldert de bedoeling niet. Het blijft moeilijk en is een grote bekommernis, al steunt het lid het gebruik ervan. Hoe zullen de instrumenten op een duidelijke wijze worden gepromoot? Ook bijvoorbeeld ten aanzien van de lerarenopleiding: krijgen ze dat al mee eerder in het traject van het secundair onderwijs of pas als ze zich moeten inschrijven?

Koen Daniëls bezoekt elk jaar SID-ins en merkt dat er altijd weer veel jongeren maar ook ouders zijn. Hij nam de proef op de som en sprak de abiturienten aan op al de bedoelde instrumenten. Ze weten inderdaad niet waarover het gaat. Hij opteert er graag voor om de begrippen zo simpel – oriënteringsproef, toelatingsproef – en correct mogelijk te houden en er niet ook nog namen aan toe te kennen als Columbus.

Wat is de cesuur die wordt gebruikt voor de niet-bindende toelatingsproef die in de lerarenopleiding wordt gehanteerd? Als de cesuur wordt gelegd bij wie er al zit, dan schiet men zijn doel voorbij, meent Koen Daniëls. De proef zou moeten aangeven wat de reële kansen zijn, zonder dat het niveau naar beneden gaat.

Minister *Hilde Crevits* geeft Koen Daniëls gelijk maar stelt dat ze heeft gevraagd naar de gewichten. Het gaat niet alleen om wie er zit en uit welke richting ze komen. De lat moet worden gelegd op het resultaat dat men beoogt. De resultaten waren er nog niet allemaal. Eenmaal die binnen zijn, kan er een screening gebeuren om te zien hoe men het heeft gedaan en of de lat wel juist is gelegd. Het kan ook voor de minister niet de bedoeling zijn 'as is' te werken. Bijsturing wordt dus mogelijk.

Wat de benaming betreft, deelt de minister de mening niet dat er geen namen van ontdekkingsreizigers mogen worden toegekend aan de oriënteringsproef. De jongeren blijken er wel degelijk zo aan te refereren. Naamgeving lijkt haar bovendien niet de sleutel. Het aanbrengen van de oriënteringsproeven wordt ingebed in een heel traject binnen de school. Voor de toelatingsproef ligt dat moeilijker. Het gaat om iets dat niet bindt en dat toch de lat moet leggen. Ze begrijpt dat men aan die proef liever geen ontdekkingsreiziger toewijst, maar vindt het vooral van belang dat de proef kan doorgaan, over de instellingen heen. Het moet een beeld schetsen van de verwachtingen die aan jongeren gesteld worden als ze in het hoger onderwijs aanbellen. Er wordt aan verder gewerkt. Het gaat erom dat de jongeren geconfronteerd worden met de eigen competenties vooraleer ze beginnen in het hoger onderwijs. De proef is in eerste instantie nadien gehouden om over een testgroep te beschikken.

3.1.11. Ondersteuning van lerenden versterken

Wat de taakverdeling met betrekking tot de CLB's betreft, is in 2015 een krijtlijnennota voorgesteld over een hervorming van de leerlingenbegeleiding. Doel is alle taken en rollen in het kader van de leerlingenbegeleiding scherp te stellen, ook die van CLB tot welzijnsactoren. Voor de minister moet de draaischijffunctie van het CLB versterkt worden. Er is ter zake overleg met de CLB-sector en de minister van Welzijn. Dat moet leiden tot structurele oplossingen met aandacht voor continuïteit in de onderwijsloopbaan en de hulpverlening.

De vraag om de databanken van Onderwijs en Welzijn te koppelen in het kader van schooluitval leeft ook bij de startende netwerken Samen tegen Schooluitval. Men bekijkt of en hoe er anonieme informatie kan worden doorgegeven. Het doel is niet beide databanken integraal te koppelen, maar men zoekt wel naar een koppeling tussen de databanken van Onderwijs en Werk, met het oog op de jongeren die uitvallen. Er zijn een rist privacyproblemen die dat vooralsnog niet toelaten.

Sarah Neyts startte op 16 augustus 2016 als Vlaamse spijbelambtenaar. Ze staat in voor de uitrol van de coördinatie van de conceptnota 'Samen tegen Schooluitval'. Die omvat 52 beleidsacties. Haar taak bestaat erin de juiste actoren te activeren zodat er acties opgestart worden. Ook de opvolging neemt ze op. Tegelijk is ze spilfiguur inzake het delen van goede voorbeelden en moet ze relevante beleidssignalen capteren. De cijfers van schooluitval zijn in het VRIND-rapport te vinden en tonen het belang van een aanpak aan.

Voor de opvolging van de effecten van de acties tegen schooluitval verwijst de minister naar de jaarlijks door de administratie opgeleverde rapporten, waarin ook de monitoring vervat zit. Zo geeft het rapport 'Wie is er niet als de schoolbel rinkelt?' de evoluties in het spijbelen weer. Het rapport 'Vroegtijdig schoolverlaten in het Vlaams secundair onderwijs' biedt een nauwkeurige monitoring van wie, hoe, wat en waarom. Sinds 2008 wordt ook kleuterparticipatie opgevolgd. De effecten

van de netwerken Samen tegen Schooluitval worden getoetst aan de vooropgestelde resultaatindicatoren.

In het kader van de hervorming van de leerlingenbegeleiding wil men de omkadering van de CLB's opnieuw onder de loep nemen. Men kan daarbij zoeken naar een eenvoudiger en meer transparant omkaderingssysteem waarbij de berekening van de omkadering sneller kan. Dat moet de CLB's ook sneller zicht bieden op wat voor hen ter beschikking wordt gesteld.

Pesten is een probleem dat ook de minister danig bezighoudt. Binnen het dko loopt een project om pesten aan te pakken in samenwerking met de Vlor. Tevens lopen er nog andere initiatieven die de minister steunt en van nabij opvolgt. De Vlaamse week tegen pesten wordt vermeld alsook het project Confixers, de mededeling Integriteit van de Vlaamse Regering, het project Re:pest van Howest rond cyber-pesting.

Specifiek om het pesten bij leerkrachten een halt toe te roepen, is de minister ingegaan op twee voorstellen van de ad-hocwerkgroep psychosociale belasting. In eerste instantie wordt ingezet op het versterken van de vertrouwenspersonen door middel van opleidingen, georganiseerd door het Departement Onderwijs en Vorming. Voorts wordt voorgesteld om een brochure uit te brengen om schoolbesturen wegwijs te maken in de wettelijke verplichtingen rond psychosociaal welbevinden en worden er methodieken aangereikt om te werken aan het algehele welzijn en welbevinden op school.

Onderwijs kan een belangrijke hefboom zijn om te werken rond de genderproblematiek. Daarom heeft de minister zich er op de UNESCO-conferentie tegen seksueel geweld en homofobie van mei 2016 toe geëngageerd om te blijven inzetten op het vormgeven van structuren waar een zo gering mogelijke genderimpact van uitgaat. Cavarina blijft een belangrijke partner in dat kader. Ze blijven steun ontvangen in de vorm van een gedetacheerde leraar en 70.000 euro werkingssubsidie. Elke school is vrij in de keuze van zijn leermiddelen, maar de minister organiseert op korte termijn opnieuw een rondetafel met onder meer de educatieve uitgeverijen. In het kader van het horizontaal gelijkekansenbeleidsplan staan ook enkele acties op stapel in Onderwijs die betrekking hebben op genderstereotypering. Zo is de borstvoedingspauze in de personeelsregelgeving ingeschreven en er komt een monitoring van het genderevenwicht en de migratieachtergrond van leraren.

Op de vraag of er afstemming is geweest met de beleidsbrief Gelijke Kansen bevestigt de minister dat die afstemming inzake studiebegeleiding voor meisjes er zeker is. Binnen de Vlaamse Regering worden beleidsbrieven gezamenlijk besproken en goedgekeurd en weet men daarom wat in die beleidsbrieven staat. Bovendien werkt coördinerend minister Homans, bevoegd voor Gelijke Kansen, samen met de Vlaamse Commissie Gelijke Kansen.

Wat de monitoring van preventieve schorsing en tucht betreft en het ingaan tegen misbruik van doktersbriefjes, zegt de minister dat alle afwezigheden elektronisch worden bijgehouden via Discimus. Het monitoren van schorsing en tucht verloopt ook via Discimus. We vragen scholen om niet alleen aandacht te hebben voor problematische afwezigheden maar om ook aandacht te hebben voor de gewetigde afwezigheden. Deze afwezigheden kunnen immers een signaal zijn dat er iets aan de hand is. Bovendien kunnen scholen afwezigheden van twijfelachtige medische attesten in vraag stellen en hiervoor hun CLB-arts contact laten opnemen met de betrokken arts. Het is echter niet vanzelfsprekend om te beoordelen wat al dan niet twijfelachtig is, meent de minister. Daarnaast is er ook reeds lang de afspraak dat dixit-attesten onder code B vallen en bestaat er ook steeds de mogelijkheid om klacht in te dienen tegen een arts die twijfelachtige attesten uitschrijft. Hiervoor heeft elke provinciale raad van de Orde van Geneesheren een eigen klachtenpro-

cedure die online terug te vinden is. Een dicit-attest berust louter op de verklaring van de patiënt omdat de arts geen medische oorzaak kon vaststellen.

Wat de vijf gederadicaliseerde jongeren betreft, wil de minister de cijfers nuanceren. Het netwerk ging inderdaad met dertien leerlingen een individueel gesprek aan. De vraag tot individuele begeleiding is door de scholen van de jongeren gesteld, benadrukt de minister. De scholen blijven dus eigenaar van de vraag. Het is niet zo dat Khalid Benhaddou optreedt als meldpunt of kliklijn. Hij geeft géén zaken door aan politie of parket, maar is er om advies en ondersteuning te verlenen aan de scholen in functie van eventuele verdere opvolging van de leerling. Het daaraan te geven gevolg hangt af van de context. De vraagsteller blijft eigenaar van de vraag en bepaalt zo ook het verdere gevolg dat aan de case gegeven wordt.

Na een interventie in een school, wordt de school gevraagd om een evaluatieformulier aan het netwerk van islamexperten te bezorgen. In vijf gevallen is er effectief feedback gegeven over de begeleiding van een individuele leerling. Steeds gaf men aan dat het door de interventie van Khalid was dat de jongere antwoorden kreeg op de vragen waarmee hij of zij zat. Zo konden ze de draad binnen de school weer opnemen, en worden ze in bepaalde gevallen nog begeleid door het CLB.

Het klopt niet dat acht jongeren niet geholpen konden worden. Over hen werd geen feedback verstrekt door de scholen. Er kan daarom geen verder oordeel geveld worden. Scholen zijn niet verplicht feedback te geven en kunnen oordelen dat dat niet nodig is of verdere stappen zetten.

Tot slot verduidelijkt de minister dat het rondetafelgesprek met Nederland nog niet is georganiseerd, maar in de loop van 2017 wel zou plaatsvinden. De Vlaams-Nederlandse top vond op 7 november 2016 plaats en de Nederlandse staatssecretaris kreeg een toelichting van Khalid en Connect. In het gesprek met staatssecretaris Dekker kwam het voorstel tot stand. Dit gesprek heeft evident nu nog niet plaatsgevonden. Door het feit dat de taal dezelfde is, lopen ook problematieken gelijk. De minister houdt de parlementsleden op de hoogte, maar er is nog geen timing.

– Replieken

Wat betreft de dertien jongeren die opgevolgd worden door het netwerk, had *Jo De Ro* eerder geciteerd uit het desbetreffende krantenartikel. Het is nu duidelijk dat die verdere informatie niet klopte en dat het lid in de toekomst veeleer moet afgaan op wat de minister daarover weet te vertellen.

3.1.12. *Het uitrollen van het beleid voor leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften*

De term waarborgfonds houdt volgens de *minister* in dat verschillende bestaande financieringsstromen geïntegreerd worden. Bij de ontwikkeling van het nieuw ondersteuningsmodel rekent men het samenvoegen van de lestijden en uren gon, ion, de afwijkingsuren gon ASS en de waarborglestijden en -uren tot een pakket waarmee ondersteuning vanuit het buitengewoon onderwijs in het gewoon onderwijs geboden kan worden, tot de mogelijkheden. Het wordt druk besproken met de sociale partners, ouderkoepels en belangenorganisaties. Werkingsmiddelen zijn iets anders.

De stuurgroep rond gon en ion is nog altijd operationeel en werkt aan de krijtlijnen van een nieuw ondersteuningsmodel. De gesprekken moeten in het voorjaar 2017 tot een conclusie leiden.

Het netoverschrijdend organiseren maakt deel uit van de besprekingen rond het nieuwe ondersteuningsmodel en blijft een belangrijk uitgangspunt voor de overheid.

De minister herhaalt dat het in het kader van een nieuw ondersteuningsmodel gaat over de lestijden/uren gon, ion, afwijkingsuren gon ASS en de waarborglestijden en -uren. Dat slaat niet op de werkingsmiddelen. Via het ontwerp van programmadecreet is een bevrozing van de integratietoelagen gon geregeld. Voor de waarborg werkingsmiddelen buitengewoon onderwijs gebeurt dat via een minidecreet. Dit behoeft nog verdere uitvoering via een besluit van de Vlaamse Regering. De administratie bereidt het voor. Het minidecreet bepaalt dat de gewaarborgde werkingsmiddelen kunnen dienen voor ondersteuning van de scholen buitengewoon onderwijs die participeren in de ondersteuning van scholen gewoon onderwijs en voor specifieke onderwijsleermiddelen.

Er is nog geen verhouding van het budget tussen de speciale leermiddelen en werkingsmiddelen voor buitengewoon onderwijs afgesproken.

De rapporten over de evaluatie van de prewaarborgregeling en over de verkenning door de onderwijsinspectie van de kwaliteit van de diagnostische praktijk in de CLB's zijn nog volop in voorbereiding. Ze zullen belangrijke informatie bevatten over de uitrol van het M-decreet en de eventueel noodzakelijke bijstellingen. De minister wil in het voorjaar een conferentie organiseren om de rapporten publiek te maken en er een inhoudelijke bespreking aan te wijden.

Wat de communicatie over het M-decreet betreft, onderstreept de minister dat die communicatie telkens weer zeer belangrijk blijkt. Voor de minister is het cruciaal dat zoveel mogelijk betrokkenen zeer goed weten waarom het M-decreet er is, hoe het uitgerold wordt en welke bijstellingen gaandeweg gebeuren. De overheid heeft na de goedkeuring van het M-decreet een brochure uitgewerkt over de principes ervan. Daarnaast bevat de website van het ministerie relevante informatie over onderwijs aan leerlingen met een beperking. (<https://onderwijs.vlaanderen.be/nl/ouders/ondersteuning-en-begeleiding/leren-met-een-beperking>). Scholen en CLB's moeten vanzelfsprekend ook ouders voldoende informeren en betrekken bij de schoolloopbaan van hun kind.

Verder is er het nieuwe ondersteuningsmodel in het hoger onderwijs. De besprekingen over het nieuwe ondersteuningsmodel zijn volop aan de gang, zowel in het hoger als het leerplichtonderwijs. Men hoopt bij aanvang van het academiejaar 2017-2018 een nieuw ondersteuningsmodel te kunnen laten ingaan. De continuïteit moet daarbij worden gegarandeerd. Met de onderwijsinstellingen hoger onderwijs zijn er besprekingen inzake een hervorming van gon naar een nieuw model van ondersteuning. De minister wil er niet op vooruitlopen.

Zijn scholen voldoende op de hoogte van het aanbod aan ondersteuning dat ter beschikking wordt gesteld? De competentiebegeleiders zijn 'ingekanteld' in de reguliere pedagogische begeleidingsdiensten. Scholen kunnen daar verdere informatie en ondersteuning krijgen. Het is de verantwoordelijkheid van de scholen om voor voldoende zichtbaarheid van de competentiebegeleiders voor de scholen te zorgen.

Het is de bedoeling van de lopende consultatieronde over een nieuw ondersteuningsmodel dat er reflecties komen op de voorstellen en dat nieuwe voorstellen geformuleerd worden. Het werkkterrein kan daarom zeker suggesties doen.

Het M-decreet zet in op het overleg tussen school, ouders en CLB. Ook in de consultatieronde rond het ondersteuningsmodel wordt naar de mening van ouders geluisterd, en dat niet alleen bij ouders van leerlingen met een beperking, maar ook bij

ouders van kinderen zonder beperking. Zij kunnen suggesties doen over hoe de rol van ouders versterkt kan worden. De minister stipt aan dat de toegang die al dan niet wordt gegeven tot buitengewoon onderwijs een contextueel gegeven behelst. De belangen, toestand en capaciteiten van het kind zijn daarbij primordiaal. Het kader en dus ook de situatie van de ouders vormt daarin steeds een element. Voor de minister kan worden bekeken of het M-decreet ter zake genoeg doet.

– *Replieken*

Jo De Ro hoort nog graag iets meer uitleg over de beleidsspecifieke onderwijsbehoeften en meer bepaald over het uitvoeringsbesluit waaraan wordt gewerkt voor wat de werkingsmiddelen betreft. Is er al zicht op een percentage van het budget dat naar speciale leermiddelen gaat en hoeveel naar de waarborg?

De *minister* antwoordt dat er nog geen percentages op zijn gezet.

3.1.13. De financiële drempel tot participatie aan onderwijs aanpakken via school- en studietoelagen

Wat de vragen over de studiekostenmonitor betreft, refereert de minister aan de zitting van de commissie van 6 oktober 2016. De ontwikkelde studiekostenmonitor zal in het schooljaar 2017-2018 een eerste keer afgenomen worden in het basisonderwijs, gewoon en buitengewoon. Ook het dbso wordt meegenomen. Het is een bevraging omtrent de private studiekosten die vrij breed gaat.

In het lopende schooljaar wordt binnen SONO, het nieuwe onderzoekssteunpunt, een vooronderzoek uitgevoerd omtrent de kostenbeheersing in de eerste graad van het secundair onderwijs. Dat is relevant in het licht van de maximumfactuur die in het basisonderwijs al bestaat.

Inzake de automatisering van de aanvraag van studietoelagen, zegt de minister dat de gegevens over inschrijvingen in het Vlaams onderwijs beschikbaar zijn in de databanken Discimus en DHO. Wat buitenlandse studenten betreft, gelden er vrij specifieke nationaliteitsvoorwaarden voor studenten die niet over de Belgische nationaliteit beschikken. Die staan in het decreet, maar het komt erop neer dat men een duurzame band met België moet hebben. De voorwaarden worden in elk dossier gecontroleerd aan de hand van de gegevens in het Rijksregister.

3.1.14. De (digitale) geletterdheid en mediawijsheid verhogen

De meest recente cijfers met betrekking tot laaggeletterdheid bij volwassenen, voor 16- tot 65-jarigen, in Vlaanderen zijn die van het PIAAC-onderzoek van 2013. De minister acht het zeer zinvol om ook de voor binnenkort aangekondigde Vlaamse resultaten in andere internationale onderzoeken zoals PISA, TIMSS enzovoort te bekijken. Ze wil vooral de allerlaagste resultaten monitoren. De spanningsfactor tussen hoogste en laagste groepen is vaak veelzeggend.

Uit de Vlaamse resultaten van PIAAC blijkt dat 15 percent van de volwassenen in Vlaanderen te lage vaardigheden heeft om geschreven teksten te begrijpen, te evalueren en te gebruiken. 14 percent van de volwassenen in Vlaanderen is laaggecijferd, 19 percent heeft een laag probleemoplossend vermogen in een technologiserende omgeving en kan dus niet vlot overweg met ICT, digitale machines, multimedia enzovoort.

Voor het onderwijs zijn in de voorbije periode krijtlijnen getrokken met het oog op geletterdheid. Dat gaat van de invoering van basisgeletterdheid bij de modernisering van het secundair onderwijs, over de geplande hervorming van het volwassenenonderwijs met focus op kwetsbare groepen en levenslang leren, en het

actieplan 'Samen tegen Schooluitval' tot de maatregelen rond de kennis van het Nederlands bij kleuters.

Eind 2016 loopt de werkingsperiode van het Strategisch Plan Geletterdheid Verhogen (2012-2016) ten einde. Het Departement Onderwijs en Vorming maakte een eindevaluatie op waarvan de Vlaamse Regering recent akte nam. De evaluatie is een belangrijk instrument bij de opmaak van een nieuw geletterdheidsplan dat voorjaar 2017 klaar zou zijn.

Het Codefestival heeft vooral een sensibiliserende functie, met name om scholen ertoe te stimuleren acties rond programmeren op te zetten. Dat kan zeer breed gaan. Om een brede invulling te garanderen wordt gewerkt met een lerend netwerk waarbij een vijftiental demonstratiescholen uit kleuter-, lager en secundair onderwijs hun expertise delen. Er wordt een speciale pagina op Klascement voorzien waar lesmateriaal te vinden is en men zet in op samenwerking. Ook verdere afstemming met de impulsactie van minister Muyters rond de buitenschoolse programmeertrajecten staat op het programma.

– *Replieken*

Wat betreft ongeletterdheid acht *Jo De Ro* het belangrijk dat men zich bezint over het feit dat een percentage van 15 percent ongeletterden onder Nederlandstaligen na zovele jaren van inspanningen, toch wel hoog is. Dat kan een afweging zijn in het oordeel dat kinderen van anderstaligen een niveau B2 moeten halen. Wat als de grens daar wordt gelegd voor kinderen van Nederlandstalige ouders in die slecht scorende groep? Zij zouden die grens nooit overstijgen.

Koen Daniëls meent dat er een onderscheid moet worden gemaakt in de cijfers die ter beschikking worden gesteld inzake laaggeletterdheid. Het lijkt hem logisch dat het aandeel laaggeletterdheid stijgt. Er is de migratiepolitiek van het verleden die daar speelt en ook de zeer aanwezige asielzoekersproblematiek.

Ook de normen over de onderzoeken heen evolueren mee. Wat onder laaggeletterdheid valt, verandert. Dat geldt ook voor armoede dat als een relatief gegeven wordt gedefinieerd, waarop afwijking geldt. Als de hele populatie opschuift, schuift die groep mee op, maar blijft in de laagste groep zitten. N-VA richt zich erop zoveel mogelijk mensen zo hoog mogelijk geletterd te krijgen en zou het jammer vinden dat op basis van een relatief gegeven van bevolkingscontent dat streven zou worden losgelaten. Niet iedereen heeft een integraal onderwijs-traject doorlopen. De vroegere cursussen NT2 behelsden een inspanningsplicht en geen resultaatverbintenis. Men ging ervan uit dat de doelgroep aanwezig was en resultaat bereikte. Alleen van de aanwezigheid was men echter zeker. Dat blijkt dus als dusdanig geen effectief resultaat te bewerkstelligen. Het lid is dus blij met de omschakeling naar een resultaatverbintenis.

Jo De Ro stelt nog dat de Vlaamse armoedemonitor die is opgeleverd onder de Vlaamse politieke verantwoordelijkheid van minister Homans aanstipt wat de Vlaamse laaggeletterdheid is en was. In 1996 is het IALS-onderzoek gevoerd. Toen was 15 percent van de Vlaamse bevolking laaggeletterd, vóór de meer recente migratiestromen en de asielcrisissen. De opname van vragen uit eerdere geletterdheidsonderzoeken maakt het mogelijk om het PIAAC-onderzoek te vergelijken met IALS uit 1996. Het percentage verandert daarom weinig.

3.1.15. *Leerlingenvervoer verbeteren*

Wat de problematiek van de inzet van PWA'ers voor het leerlingenvervoer betreft, zegt de *minister* dat het PWA-stelsel hervormd wordt tot het nieuwe stelsel 'wijkwerk'. De ingangsdatum is vastgelegd op 1 juli 2017, en dus niet 1 januari 2017.

De concretisering loopt nog volop om tot een nieuwe wettelijke regeling te komen. Alle activiteiten zouden nog mogelijk zijn, dus ook het busvervoer. Het wordt nauwgezet opgevolgd.

Voor het pilootproject inzake leerlingenvervoer wordt gewerkt aan de criteria voor een gewijzigde toekenning van het recht op vervoer en aan de invulling van een multimodaal vervoerskader. Daarbij worden lokaal alternatieve vervoersmodi uitgewerkt. De uitrol van het pilootproject zou aanvangen op 1 maart 2017, wanneer de leerlingen voor het schooljaar 2017-2018 kunnen inschrijven. Tijdens en na afloop van het pilootproject zal een evaluatie gebeuren over onder meer de haalbaarheid en wenselijkheid van een uitrol over heel Vlaanderen.

– *Replieken*

Inzake PWA is naast de startdatum voor het nieuwe wijkwerk ook van belang dat bepaalde gevolgen al eerder uitwerking hebben. Op 1 januari 2017 wordt het personeel al overgedragen naar de VDAB. Jo De Ro heeft weet van een bus met kinderen uit het buitengewoon onderwijs die bijna niet kon vertrekken omdat er geen vervanging gevonden werd. Niet omdat zich minder mensen zouden aanbieden, maar wel door de bedoelde transfer. De PWA's krijgen binnen het kader van de VDAB andere opdrachten, geven ze zelf aan. Ze zouden derhalve de tijd die wordt besteed aan de vraag van scholen naar een aanbod van PWA-werknemers niet meer zo vlot kunnen invullen. Er wordt daarom gepleit voor een uitstel van de beide ingangsdata naar een jaar later.

Ingeborg De Meulemeester stelt Jo De Ro gerust. Er gaan mensen over naar de VDAB, maar er wordt de facto iemand gedetacheerd tot 1 juli 2017 om de organisatie te blijven doen. Intussen wordt van gemeentebesturen en wie het overneemt verwacht dat er actie ondernomen wordt. Niets valt dus stil. Het lijkt van belang om de PWA-voorzitters te voorzien van de juiste informatie.

Ook de *minister* stelt dat er signalen komen van problemen. De zaak wordt opgevolgd. De transitie moet zorgzaam verlopen. Uitstel van de data is niet zo evident. Voor het lopende schooljaar wil de minister alles houden zoals het is en dus is 1 juli 2017 voor de PWA's een goed streven.

3.2. Strategisch doel 2: Voldoende, deskundig en gemotiveerd onderwijs-personeel garanderen

3.2.1. *De lerarenopleiding versterken*

Op de vraag naar meer informatie over de projecten transitie in de lerarenopleiding antwoordt de minister dat men met het transitiefonds projecten wil financieren die de transitie naar de nieuwe lerarenopleiding, zoals beschreven in de conceptnota 'Lerarenopleidingen versterken: wervende en kwalitatieve lerarenopleidingen als basispijler voor hoogstaand onderwijs' ondersteunen. Belangrijk is dat die projecten kunnen ingediend worden door een samenwerkingsverband van lerarenopleidingen. Een samenwerkingsverband bestaat uit minstens twee lerarenopleidingen die tot een verschillend type onderwijsinstelling behoren. De projecten moeten focussen op beleidsprioriteiten zoals inhoud en kwaliteit, professionalisering en governance. Voor het jaareinde moeten de projecten toegewezen zijn. Het dossier is momenteel naar de Inspectie van Financiën.

Voor de verdeling van de middelen voor de hervorming van de lerarenopleiding verwijst de minister naar haar eerdere toelichting. De conceptnota van 25 maart is het kader voor de versterking van de lerarenopleidingen. Om bepaalde aspecten van de conceptnota uit te werken, werden werkgroepen ingericht. Een finale nota

wordt verwacht tegen december 2016-januari 2017. Het valt enigszins samen met de projecten die geselecteerd worden.

Vervolgens is er de vrees bij sommigen voor het verliezen van potentiële vakleerkrachten en zijinstromers door de inkanteling van de lerarenopleiding van de CVO's in het hoger onderwijs. De minister is van oordeel dat de conceptnota er duidelijk voor kiest om leraren op te leiden op niveau 6 en 7. Het behoud van vakleerkrachten is een belangrijk aandachtspunt waar ook al melding van is gemaakt in de conceptnota. Er is een werkgroep zijinstroom die bekijkt of er een profiel moet worden gemaakt voor niveau 5. De minister wacht die resultaten af.

Gevraagd naar een stand van zaken van het stageregistratiesysteem, zegt de minister dat elke student in de lerarenopleiding recht heeft op een kwalitatieve stage. Om het gebrek aan stageplaatsen van de laatste jaren aan te pakken, gaf de minister de opdracht een Vlaanderenbreed stageregistratiesysteem te ontwikkelen, met name www.lerarenstage.be. In het kader van die beslissing is de werkgroep Onderwijs van de VLHORA geconsulteerd die dat ook ondersteunde. Het systeem bestaat uit een onlinetool voor het faciliteren van stageaanvragen. Er worden infosessies en focusgroepen georganiseerd. In het voorjaar van 2017 zullen de finale testen kunnen plaatsvinden, zodat het vanaf het academiejaar 2017-2018 uitgerold kan worden.

3.2.2. Een professionele, uitdagende en meer gevarieerde onderwijsloopbaan realiseren

De doelstellingen van de loopbaanbesprekingen zijn duidelijk en afgesproken binnen de Vlaamse Regering. Aantrekkelijkheid, marktconformiteit en herwerken zonder de werkdruk te verhogen krijgen de focus.

Het thema schoolleiderschap is aan het loopbaandebat toegevoegd op expliciete vraag van de sociale partners en met instemming van de onderwijsverstrekkers. De minister onderschrijft uitdrukkelijk het belang van een professioneel continuüm voor schoolleiders. Er is een zeer grote nood aan verdere professionalisering en ondersteuning op de werkvloer. Gelet op de vraag van de sociale partners, hoopt de minister ook op voorstellen uit die hoek. Na de gesprekken over de opdracht en de loopbaan van de leraar komen de schoolleiders aan bod.

De vereenvoudiging van de verlofstelsels is uitgevoerd. Het is goedgekeurd door de Vlaamse Regering en al in werking getreden. Er is een nieuwe regeling inzake het zorgkrediet voor de personeelsleden van het onderwijs en de centra voor leerlingenbegeleiding en een vereenvoudiging van de verloven en afwezigheden voor verminderde prestaties. De diverse stelsels van verloven zijn herschikt tot één verlof voor verminderde prestaties. Om het beroep van leraar ook voldoende lang werkbaar te houden, komt er eveneens een eindeloopbaanregeling. Vanaf 55 jaar tot aan het pensioen krijgt elk personeelslid in het onderwijs het recht om verlof voor verminderde prestaties op te nemen. De suggesties van het Rekenhof over de positie van de startende leerkrachten worden meegenomen in het kader van het loopbaandebat. Wat de evaluatieprocedure betreft, is aan de sociale partners aangegeven dat de minister openstaat voor een discussie betreffende de aanbeveling. Als vereenvoudiging mogelijk is, moet dat ook gebeuren.

3.2.3. Een loopbaanlange professionalisering en ondersteuning van leraren realiseren

Wat betreft het professionaliseringsbeleid voor leerkrachten: dat is een onderdeel van het lerarenloopbaanpact en zit in de desbetreffende gesprekken vervat. Het versterken van het collectief leren kan niet langer uitgaan van de individuele leraar die steeds alleen voor de klas staat. Hij/zij wordt vaak ondersteund door andere

onderwijsprofessionals, werkt samen met anderen en geeft soms ook samen les met collega's. Een voorwaarde voor collectief leren is dan ook dat men bereid is om de eigen expertise te delen en samen te werken. Het Vlaamse onderwijs doet het ter zake goed: het feit dat het aantal leden van KlasCement – het online leer-middelennetwerk van en voor leerkrachten – de kaap van 100.000 leden gerond heeft en blijft groeien, is daarvoor illustratief.

In de zoektocht naar de geschikte professionalisering, is het belangrijk dat leraren en directies beschikken over een kwaliteitsvol en zo volledig mogelijk overzicht van aanbieders van professionalisering. Naast eigen kanalen en die van de pedagogische begeleidingsdiensten en nascholingsorganisaties, kunnen leerkrachtenteams en schoolleiders ook terecht bij het nascholingsrepertorium.

3.3. Strategisch doel 3: Onderwijsinstellingen versterken

3.3.1. *Het inschrijvingsbeleid vereenvoudigen en vernieuwen*

De minister vindt het jammer dat Elisabeth Meuleman lijkt te denken dat er geen parlementair initiatief meer zal komen rond het Inschrijvingsdecreet. De beleidsbrief vermeldt echter dat de minister de parlementaire werkzaamheden zal opvolgen. Dat weerhoudt haar er niet van om in het lopende schooljaar te onderzoeken hoe scholen gestimuleerd en ondersteund kunnen worden om in de nabije toekomst de inschrijvingen te laten verlopen via een aanmeldingsprocedure. De beleidsbrief spreekt van 'vereenvoudiging' en 'versterking van de vrije schoolkeuze'. De minister gaat ervan uit dat dat ook door het parlement verder wordt aangepakt.

3.3.2. *Een optimalisatie van het onderwijslandschap mogelijk maken*

Inzake de vraag over welke stimuli het gaat, zegt de minister dat de conceptnota Bestuurlijke optimalisatie door de Vlaamse Regering werd goedgekeurd op 27 mei 2016. Die stelt: "Wat de financiële stimuli betreft, worden de middelen die vandaag naar de scholengemeenschappen gaan herverdeeld in functie van de vorming van verenigingen van schoolbesturen of schoolbesturen met bijzondere kenmerken.". Het gaat dus om een herverdeling van de middelen die vandaag naar de scholengemeenschappen gaan. Daarnaast voorziet de conceptnota ook in mogelijke stimuli op het vlak van het personeelsbeleid of administratieve stimuli. Die worden nog verder uitgewerkt in overleg met de onderwijspartners.

De conceptnota Bestuurlijke optimalisatie betekent voor scholen van alle netten een mogelijkheid tot bestuurlijke vernieuwing. Specifiek bij het officieel onderwijs komt daarbij dat het een kans betekent om tussen besturen van gemeentelijk, provinciaal en gemeenschapsonderwijs te komen tot bestuurlijke samenwerking. De aanbieders van officieel onderwijs hebben zich intussen ertoe geëngageerd om nauwer samen te werken. De afspraken ter zake dateren van januari 2016. De minister hoopt op korte termijn projecten te kunnen opstarten om de bestuurlijke samenwerking optimaal te realiseren.

3.3.3. *Naar een meer eenvormig landschap voor internaten evolueren*

De noodinternaten worden van dichtbij opgevolgd vanuit Onderwijs én Welzijn. De vier opvangcentra van het GO! zijn intussen acht internaten met permanente openstelling geworden. Zij zitten momenteel in een transitiefase. Daarvoor zijn capaciteit en omkadering op een beheersbaar niveau vastgezet. Samen met de minister van Welzijn zorgt minister Crevits ervoor dat de vooropgezette timing gehaald wordt.

Wat het referentiekader voor de beoordeling van aanvragen tot vrijstelling van de leerplicht betreft, is er een beleidsdomeinoverschrijdende werkgroep Onderwijs-

Welzijn actief. In die werkgroep zijn ook de twee kabinetten vertegenwoordigd. Alle raakpunten komen er aan bod. Men werkt onder de scope van die werkgroep ook aan het idee van geïntegreerde onderwijs- en zorgplannen.

3.3.4. De werkmiddelen in het leerplichtonderwijs evalueren

De minister verwijst naar haar antwoord over het toekomstgericht en legislatuur-overschrijdend plan basisonderwijs.

3.3.5. Het aanbod en de financiering in het hoger onderwijs bijsturen

Op de vragen over de hervorming van het financieringssysteem, antwoordt de minister dat een aanpassing van het financieringsmechanisme geen eenvoudig proces is. Elke wijziging van het mechanisme leidt tot verschuivingen van middelen tussen instellingen. Iedere aanpassing moet met de nodige voorzichtigheid gebeuren.

Een eerste evaluatie van het financieringsmechanisme is afgerond in 2014. Een tweede evaluatie is in de Codex Hoger Onderwijs voorgeschreven vóór 1 januari 2018. Er wordt bijkomend voorzien in een evaluatie van de interne allocatiemodellen van de universiteiten, dit in relatie tot de gehanteerde puntengewichten.

Het Rekenhof werkt aan een onderzoek naar de academisering en integratie van academische hogeschoolopleidingen in de universiteiten. Dat onderzoek kan een zekere overlap hebben met de decretaal voorziene evaluatie en dus wacht men eerst die resultaten af. De minister wil dubbel werk vermijden. Intussen bekijkt men het financieringssysteem alvast vanuit de relatie met studievoortgangsmatregelen, en in het bijzonder het leerkrediet.

De laatste besprekingen inzake rationalisering lopen. De minister hoopt op voorstellen nog voor het einde van 2016.

De voorbereidingen voor de omvormingen en actualisaties van de hbo5-opleidingen zijn gestart, en de nodige decretaale overgangsbepalingen komen binnenkort in het parlement. Het ontwerp van decreet ligt bij de Raad van State. De opleidingen zullen in de toekomst gebaseerd zijn op domeinspecifieke leerresultaten, net zoals de andere opleidingen in het hoger onderwijs. De CVO's staan niet alleen in het proces. Specifiek voor de samenwerkingsverbanden met de hogescholen zijn er sinds 2016 ook middelen uitgetrokken, met name 1,5 miljoen euro.

De eigenheid van hbo5 wordt in heel het proces bewaakt door verschillende actoren. Niveau 5 mag geen 6-light worden, herhaalt de minister. AHOVOKS bekijkt hoe de beroepskwalificatie moet worden geschreven, met een link naar de sectoren. Daarnaast zal ook de NVAO specifiek het niveau 5 toetsen vanuit de descriptoren. Die zijn helemaal anders dan voor niveau 6. Tevens is er de vereiste dat werkpleklernen in alle toekomstige opleidingen een substantieel aandeel moet uitmaken. Dat moet ook blijken uit de geactualiseerde en omgevormde curricula. Hbo5 biedt enorme kansen om duaal leren toe te passen. De Vlor bekijkt op welke manier het begrip 'werkstudent' moet worden bijgesteld, gelet op de specifieke doelgroep die hbo5-opleidingen bereiken.

De naamsbekendheid van hbo5 moet de volgende jaren toenemen. De opleidingen komen nu al samen met de hogescholen op de SID-ins. Ze winnen aan belangstelling. Wanneer hbo5 vanaf academiejaar 2019-2020 zijn plaats krijgt aan de hogescholen, zal het qua regelgeving niet meer uitmaken of een student nu een professionele bachelor of een hbo5-opleiding volgt. Dezelfde regelgeving wordt van toepassing voor bijvoorbeeld de studentenvoorzieningen en de studietoelagen. Daarvoor wordt een decretaal kader ontwikkeld.

Voor de vragen over de contractstages verwijst de minister naar haar eerder antwoord op een vraag om uitleg (*Vragen om uitleg* VI.Parl. 2016-17, nr. C58). De interesse van de studenten is in elk geval niet gedaald. Het aantal inschrijvingen is blijven stijgen.

3.3.6. Het onderwijsbeleid voeren in de Vlaamse Rand en Brussel

In zijn advies verwees de Taskforce Onderwijs Vlaamse Rand op enkele plaatsen naar samenwerking tussen de gemeenten uit de Vlaamse Rand, de faciliteitengemeenten en Brussel. De faciliteitengemeenten zijn bij de werkzaamheden van de Taskforce betrokken. De meeste van de faciliteitengemeenten namen niet deel aan de werkzaamheden, maar er is wel een apart onderhoud geweest met het forum van Vlaamse mandatarissen. Positief vindt de minister dat de schoolbesturen uit de gemeenten wel actiever betrokken waren. De werkzaamheden van de Taskforce hebben duidelijk een impact op de faciliteitengemeenten gehad. De Vlaamse Regering nam recent kennis van het advies en formuleerde een antwoord op de aanbevelingen. Via de voorzitter van de Taskforce hebben alle leden het antwoord ontvangen. Begin 2017 volgt een laatste overleg met de Taskforce.

3.3.7. Internationale ontwikkelingen vertalen in Vlaams onderwijsbeleid

De onlinetool voor de evaluatie van de kwaliteit van internationale partnerschappen tussen hoger onderwijsinstellingen is zo goed als klaar en wordt opgeleverd eind december 2016. Op 8 december 2016 wordt een internationale afsluitende studiedag georganiseerd in Brussel om de tool voor te stellen met ook een focus op het breder kader met betrekking tot datagebruik binnen internationalisering in het hoger onderwijs. De tool zal direct inzetbaar zijn voor de hogeronderwijsinstellingen en zal ook worden aangeboden voor gebruik in het buitenland.

3.3.8. Juridisering, regeldruk en planlast terugdringen

Wat de planlast betreft, zegt de minister dat ze samen met de onderwijsverstrekkers en de vakorganisaties een gemeenschappelijk actieplan Tarra uitvoert. De Tarra-toets wordt uitgevoerd op elke maatregel die wordt genomen. Bij alle acties in het plan wordt aan de onderwijsverstrekkers gevraagd waar ze zich bijkomend willen engageren en welke rol ze willen opnemen. De reacties zijn recent formeel ingediend. De winsten kunnen nog niet worden benoemd, maar de minister zal met het actieplan naar buiten treden als alle engagementen, ook van de andere partners, mee geformaliseerd zijn. De regeldruk kleiner maken is een gezamenlijke inspanning.

De minister deelt de bezorgdheid van onder meer de vakorganisaties dat de planlastverlaging ook effectief voelbaar zou moeten kunnen zijn voor de individuele leerkracht. Als men erin slaagt de acties op het vlak van het actieterrein curriculum vorm te geven, dan wordt dat ook voelbaar tot op klasniveau. Onder meer de ontwikkelingen inzake het gebruik van een curriculumdossier bieden opportuniteiten tot meer vereenvoudiging en eenduidigheid, voor onder meer lesvoorbereidingen, toetsing, evaluatie én voor attestering.

Een positieve lijst van documenten die moeten worden voorgelegd voor de doorlichting door de onderwijsinspectie, is er al. Alles wat niet nodig is en niet gevraagd wordt, gaat op de negatieve lijst. Documenten die niet gevraagd worden zijn bijvoorbeeld: verslagen van personeelsvergaderingen, functiebeschrijvingen, afwezigheidsregisters in basisonderwijs of vakinformatiedossiers, vakgroep en werkgroepjaarverslagen, vakgroep vorderingsplannen van het secundair onderwijs. De school kan bepaalde documenten vragen in het kader van het eigen kwaliteitsbeleid. Dat is een verantwoordelijkheid van de school en niet de minister die dat vraagt. Het is niet de bedoeling van de negatieve lijst dat scholen die als excuus gebruiken

om bepaalde dingen niet meer bij te houden. Ook dat is balanceren om te weten wat nodig is voor voldoende controle. Voor de rest is het de bedoeling de vrijheid van onderwijs te garanderen in een regelluw kader. De onderwijsinspectie heeft in haar try-outs voor Inspectie 2.0 het beperken van administratieve lasten, of het zo 'Tarra-proof' mogelijk doorlichten, als doelstelling opgenomen. De onderwijsinspectie neemt daarbij de proef op de som en vraagt aan de betrokken scholen of ze daar volgens hen in geslaagd zijn. Dat gebeurt tijdens het feedbackgesprek na afloop van elke try-out.

Wat de evaluatieprocedure betreft, is aan de sociale partners aangegeven dat men openstaat voor een discussie betreffende de aanbevelingen die het Rekenhof heeft geformuleerd in de audit over de decreten rechtspositie. De Tarra-kam gaat dus ook door de procedure rond schorsing en ontslag van personeel, maar niet zo dat de rechten van de verdediging geschonden worden.

De minister wil scholen absoluut ondersteunen inzake de toenemende juridisering. De regel om studievoortgang te bewaken is herwerkt. Ze wil dat monitoren en afstemmen. De minister verwijst in dat verband naar de bespreking van de vraag om uitleg in de commissie van 10 november 2016 (*Vragen om uitleg* VI.Parl. 2016-17, nr. C60).

Inzake de elektronische salarisbrief verduidelijkt de minister dat AgODi momenteel de salarisbrieven van 63 percent van de personeelsleden digitaal verstuurt. 37 percent van de personeelsleden krijgen hun salarisbrief nog op papier. AgODi maakt voor de digitale salarisbrieven gebruik van Zoomit, een systeem van Isabel, de vereniging van de Belgische banken. Het systeem houdt een aantal beperkingen in. Niet alle banken maken gebruik van het platform. De klanten van die banken kunnen dan ook geen digitale salarisbrieven ontvangen. De personeelsleden moeten ook gebruikmaken van het systeem van e-banking van hun bank. Bij één van de vier grote Belgische banken is het gebruik van e-banking nog vrij beperkt. Het personeelslid moet alleen titularis zijn van de gebruikte bankrekening. Voor gemeenschappelijke rekeningen werkt het systeem niet. Ongeveer 2000 personeelsleden hebben expliciet gevraagd om verder papieren salarisbrieven te ontvangen. In de toekomst wil AgODi een nieuw systeem in gebruik nemen, gekoppeld aan de elektronische identiteitskaart. Daardoor zullen de beperkingen grotendeels wegvallen.

– Replieken

Koen Daniëls is blij dat de kam door de ontslagprocedure gaat in verband met niet-functionerende leerkrachten. Vele directies stellen dat evaluatie- en functioneringsgesprekken geen zin hebben als mensen niet aangemoedigd kunnen worden.

Het verheugt *Jo De Ro* dat al zoveel percent van het personeel het elektronisch systeem gebruikt voor de salarisbrieven. Het cijfer van 150.000 papieren brieven die zouden uitgespaard zijn over acht, negen jaar, vindt het lid dan ook niet te verklaren. Het moeten hogere cijfers zijn en hij zou het jammer vinden als de inspanningen van AHOVOKS en AgODi niet geduid kunnen worden.

De *minister* kijkt na hoe het zit met de cijfers inzake besparing op papier.

3.3.9. In dialoog gaan vergt duidelijke communicatie

De *minister* begrijpt de bezorgdheid over de onderwijswebsite niet goed. [Http://www.onderwijs.vlaanderen.be](http://www.onderwijs.vlaanderen.be) wil voor elke doelgroep de toegangspoort worden tot de informatie van het Vlaams Ministerie van Onderwijs en Vorming.

Op de nieuwe website www.kostenbeheersing.be komt het thema kostenbeheersing ter sprake bij de doelgroep ouders. Voor de doelgroepen directies en administraties staat deze info nog beschikbaar op de oude website. Het omzetten daarvan in het nieuwe format staat op de takenlijst van de redactie.

– *Replieken*

Over de website blijft *Jo De Ro* bezorgd. Niet alle informatie is op de portaalwebsite van het ministerie te vinden. Dat ziet het lid nog graag geregeld. Dan moeten daar geen tijd noch centen in worden geïnvesteerd.

3.4. Strategisch doel 4: Werk maken van een Masterplan Scholenbouw

3.4.1. Masterplan Scholenbouw uitwerken

Met betrekking tot de vraag naar de impact van de DBFM-middelen op de reguliere middelen, wijst minister Hilde Crevits erop dat ze eerder – onder andere bij de antwoorden op de eigenlijke begrotingsvragen – reeds omstandig heeft uiteengezet waar deze middelen precies vandaan komen en hoe ze worden besteed.

Hetzelfde geldt voor de impact van de verlaging van de btw-voet van 21 percent naar 6 percent bij de bouw van scholen. Ze bedrukt nogmaals dat alle daaruit voortkomende extra-middelen geherinvesteerd worden in scholenbouw. Tevens herbevestigt ze dat het verlaagde btw-tarief gehandhaafd blijft.

Inzake de capaciteitsmiddelen blijft de minister erbij dat het voor haar niet kan dat toegekende capaciteitsmiddelen onbenut blijven liggen. Eind dit jaar, begin volgend jaar verwacht ze een concrete stand van zaken van de realisatiegraad van alle goedgekeurde capaciteitsprojecten. Dus van alle tot op vandaag toegekende capaciteitsmiddelen in respectievelijk de periode 2010-2015 en de periode 2016-2018. Voor die laatste periode moge het natuurlijk duidelijk zijn dat het in de jaren 2017 en 2018 over projecties zal gaan. Dit moet toelaten om de exacte realisatiegraad te kennen en te detecteren waar er projecten vastzitten. Sinds haar aantreden als minister wordt de evolutie van de dossiers zeer nauwgezet opgevolgd, met inbegrip van de uitvoeringsgraad. Als bepaalde dossiers niet op schema zitten verwacht ze in eerste instantie een duidelijke verantwoording en een overeenkomstig actieplan waarin nagegaan wordt hoe de benodigde capaciteit alsnog versneld gerealiseerd kan worden. Het is mee een taak van de lokale taskforce om na te gaan of de knelpunten in een bepaald dossier op korte termijn kunnen worden weggewerkt, dan wel of er een alternatief nodig is dat een analoog aantal nieuwe plaatsen oplevert, bij voorkeur binnen hetzelfde onderwijsnet, en uiteraard binnen dezelfde capaciteitsgemeente. Enkel zo kunnen bestaande capaciteitsnoden gelengd worden. Voor haar kan het alleszins niet dat projecten die betrekking hebben op capaciteitsnoden om de een of andere reden jarenlang blijven vastzitten, met negering van de urgentie van de toestand. Als er geen vooruitgang wordt verwacht in een dossier of er geen valabel alternatief naar voor kan worden geschoven, zit er voor minister Crevits niets ander op dan de beslissing te nemen om de middelen elders te gaan inzetten voor de bouw, de renovatie of de uitbreiding van schoolinfrastructuur. Ze wijst er dienaangaande nog op dat dit, voor wat haar betreft, zeker geen voorkeuroptie is. De capaciteitsnoden zijn echter wat ze zijn en de minister is het aan zichzelf verplicht om de vinger aan de pols te houden.

Aangaande de evaluatie van het DBFM-programma Scholen van Morgen bevestigt de minister dat het evaluatieverslag eind 2018 beschikbaar zal zijn. Eenmaal dit verslag definitief is, zal ze het uiteraard graag toelichten in deze commissie. Ze is hoe dan ook voorstander van een zeer grondige evaluatie, tevens wijst ze erop dat de ondertussen opgeleverde DBFM-scholen eerst enige ervaring moeten kunnen opdoen tijdens de onderhoudsperiode. Zo kan men ook de onderhouds-

component ('maintenance') in het DBFM-contract ten volle evalueren. Momenteel zijn de commentaren dienaangaande nog zeer uiteenlopend.

De vraag over de organisatie van vakantiekampen in schoolgebouwen, betreft opnieuw het multifunctioneel gebruik van schoolgebouwen en over het delen en het gebruiken van schoolinfrastructuur buiten de schooluren, tijdens weekends of in vakanties. Zoals vroeger al aangehaald in deze commissie, is het van het grootste belang dat de school eigenlijk al van in de vroegste fase nadenkt en opgeeft wat de verwachtingen zijn. Bij elk bouwproject is er een bezettingsmatrix die aangeeft op welke manier de school kan worden opengesteld. Veel scholen hebben voor een breed gebruik gekozen en een overeenkomst afgesloten waarbij veel multifunctioneel gebruik mogelijk is. Sommige scholen hebben dit echter niet of zeer onnauwkeurig gedaan. Dergelijke onnauwkeurige inschatting heeft vanzelfsprekend een effect op de vergoeding die moet worden betaald als beschikbaarheidsvergoeding.

Minister Crevits vindt echter wel dat de DBFM-partner moet open staan voor overleg en geen misbruik mag maken van zijn positie om onredelijke tariefwijzigingen door te voeren. De nodige expertise zal worden ingezet en er zal concreet worden gekeken naar de impact van het buitenschools gebruik. Er lopen nu projecten waarbij expliciet gekeken wordt of er al dan niet een snellere degeneratie plaatsvindt bij meergebruik, dan wel of deze problematiek enigszins overschat wordt. Gezien het de eerste keer is dat dergelijke projecten plaatsvinden, is het momenteel nog wat afwachten geblazen.

Met betrekking tot de huursubsidies wijst de minister erop dat de inschrijvingsperiode om huursubsidies aan te vragen nog tot 31 december 2016 loopt. Ze kan dus nog geen cijfers geven over het totaal aantal ontvangen dossiers. Wel kan ze bevestigen dat er wel degelijk al inschrijvingen zijn. Voor wat haar betreft, mag er nog wat meer promotie worden gemaakt voor deze piste. Ze is enigszins verbaasd dat er niet massaal op deze nieuwe opportuniteit wordt ingegaan.

– *Replieken*

Paul Cordy verklaart begrip te kunnen opbrengen voor het idee van de minister om capaciteitsmiddelen die niet tijdig gebruikt worden te heralloceren, maar wijst er tegelijk op dat dit problemen met zich kan brengen als er ondertussen toch al bepaalde engagementen zijn aangegaan. Een en ander zal zijns inziens toch minstens in dialoog met de in gebreke blijvende instantie moeten gebeuren. Hoe ziet de minister dit te realiseren?

De *minister* antwoordt hierop dat ze in de eerste plaats de geselecteerde projecten effectief gerealiseerd wil zien worden. Ze benadrukt dat het hier capaciteitsmiddelen betreft die sinds 2010 werden vrijgemaakt om dringende capaciteitsnoden te realiseren. Het is dan ook niet aanvaardbaar dat in 2016 moet worden vastgesteld dat sommige reeds jaren geleden toegekende projecten nog steeds niet gerealiseerd zijn.

Op die manier dreigt er op termijn een soort wachtlijstenfenomeen de kop op te steken in de capaciteitsproblematiek, en dat wil de minister absoluut vermijden. Zeggen dat men capaciteitstekort heeft en tegelijk de daarvoor toegekende middelen ongebruikt laten, gaat volgens de minister niet op. Ze wijst erop dat de procedure ondertussen ook al veranderd is, hetgeen de cesuur vanaf 2015 verklaart. Een project kan nu maar meer worden ingediend als men kan hard maken dat het project ook effectief gerealiseerd zal worden.

Haars inziens gaat het argument dat sommigen rekenen op de toegekende middelen dan ook maar zeer ten dele op. Het is hun verantwoordelijkheid dat ze de beschikbare middelen niet gebruikt hebben. Hoe dan ook hoopt ze dat ze geen

enkel project zal moeten heralloceren, maar dat vereist dan wel dat men dringend in actie zal moeten schieten. De situatie is immers urgent, de noden zijn acuut.

Tevens herhaalt ze dat ze, als een project dan toch niet kan doorgaan, het betrokken net of het lokale initiatief eerst een kans zal geven om een ander project vorm te geven. Gezien er hoe dan ook objectieve noden zijn vastgesteld op de betrokken plaats, is dit haar voorkeerpiste qua herallocatie. Ingeval men ook daar niet in slaagt, rest de minister geen andere optie dan de middelen terug te nemen en opnieuw toe te kennen aan projecten die men wel snel gestalte kan geven.

3.4.2. ICT-infrastructuur vernieuwen

Midden september 2016 is een nieuwe raamovereenkomst voor telecommunicatie gegend aan Telenet nv. Die raamovereenkomst kreeg de naam Schoolnet+. Hiermee wil de minister voldoen aan de sterk groeiende vraag van scholen naar een krachtige, stabiele en betaalbare breedbandinternetverbinding. Het gaat om professionele beveiligingsopties, krachtige wifi en een back-uplijn voor een gegarandeerde continuïteit. Scholen met meerdere locaties, kunnen al hun locaties op een veilige en efficiënte manier met elkaar verbinden tot een geïntegreerd netwerk. Eind november zal dit nieuwe aanbod inzake internetgerelateerde diensten officieel aan alle scholen gecommuniceerd worden. Dit zal onder andere gebeuren via Schooldirect.

3.5. Strategisch doel 5: Topkwaliteit realiseren

3.5.1. Instellingen verantwoordelijkheid geven voor kwaliteitszorg

Het is correct dat het tijdspad voor het NVAO-decreet wat krap is. De evaluatie van de werking en de impact van het stelsel van kwaliteitszorg en accreditatie zal gereed zijn in november 2017. Als input voor de evaluatie wordt er gebruik gemaakt van de rapporten van de instellingsreviews. Tegen eind 2017 zullen de contouren van het nieuwe systeem duidelijk zijn. Het is de bedoeling tegen dan ook een voorontwerp van decreet klaar te hebben. Dan is er nog het volledig jaar 2018 om het legistieke traject te doorlopen. Dit tijdspad werd ook opgenomen in de mededeling aan de Vlaamse Regering.

Aangaande de reflectiedag voor de pedagogische Begeleidingsdiensten geeft minister Crevits mee dat in 2015 onder leiding van Prof. dr. Ruben Vanderlinde (UGent) een onderzoek werd uitgevoerd naar indicatoren van effectiviteit van professionaliseringsinitiatieven. Alle pedagogische begeleidingsdiensten zijn in 2016 aan de slag gegaan met de resultaten van dit onderzoek. Ze hebben hiertoe een gezamenlijke werkgroep opgericht over de verschillende diensten heen. De reflectiedag had tot doel stil te staan bij de processen die zowel de begeleidingsdiensten als het departement al doorlopen hebben om na te denken over de effectiviteit van de ondersteuning van leraren(teams), met aandacht voor de realisaties, uitdagingen en de knelpunten. Dit is een nuttige oefening gebleken.

Op de vraag over de kritiek van leerkrachten op de pedagogische begeleidingsdiensten, antwoordt de minister dat de nieuwe visitatie afgesproken is in het regeerakkoord en de beleidsnota. Ze ziet dit als een opvolgingsevaluatie, wat betekent dat de focus komt te liggen op het ontwikkelingsproces dat de pedagogische begeleidingsdiensten en de POC's hebben doorlopen sinds de rapporten van 2012-2013. Ze wil zicht krijgen op de mate waarin ze met de aanbevelingen aan de slag zijn gegaan en waar er eventueel nog knelpunten zijn. De contouren van deze opvolgingsevaluatie, zijn al volledig doorgesproken met de betrokken diensten op het structureel overleg dat in 2015 is opgestart, en waarop zowel het kabinet, de administratie als de pedagogische begeleidingsdiensten en POC's vertegenwoordigd zijn.

3.5.2. De kwaliteit versterken door informatierijke omgevingen te creëren

Inzake het toetsingsbeleid in het algemeen en de mogelijkheid om gevalideerde toetsen te gebruiken voor de beoordeling van leerlingen, laat de minister opmerken dat de conceptnota hierover duidelijk is. De gevalideerde toetsen zijn een instrument dat verplicht wordt gesteld in functie van de interne kwaliteitszorg in scholen. Beslissingen over het uitreiken van het getuigschrift Basisonderwijs, komen toe aan de school zelf en kunnen niet uitsluitend afhankelijk zijn van het al dan niet slagen van de leerling in deze toets. Uiteraard kan het resultaat van deze toets wel een van de beoordelingselementen zijn waar de klassenraad in haar totale beoordeling rekening mee houdt.

Voor wat SONO betreft kan de minister de timing al wat nader situeren. Volgend jaar komt er een rapport over de GOK-uren in het gewoon secundair onderwijs. Wat is de impact van die uren-leraar en hoe kan die worden verklaard? In het najaar van 2018 volgt dan het rapport over de werkmiddelen voor het gewoon basis- en secundair onderwijs en komt ook het rapport over de impact van de SES-werkmiddelen voor de gelijke kansen. Over SES zijn er overigens al twee rapporten geweest (onder andere een van het Rekenhof), maar omdat er sinds de invoering nog nooit een nulmeting is geweest, was het tot nu niet mogelijk om de leerwinst uit die middelen te meten. Ook een aantal kleinere rapporten mogen nog worden verwacht.

3.6. Strategisch doel 6: Aandacht voor transversaal beleid

3.6.1. Onthaalonderwijs voor anderstalige nieuwkomers

Op de vraag naar het aantal OKAN-leerlingen heeft de minister eerder al geantwoord. Met betrekking tot de conclusies van het onderzoek naar de resultaten van OKAN geeft ze mee dat de onderzoekers momenteel de laatste hand leggen aan het onderzoeksrapport. Het onderzoek heeft onderweg een kleine vertraging opgelopen omdat de onderzoekers een bijkomende steekproef hebben moeten uitvoeren, waardoor de timing enkele maanden is verschoven. Ze heeft dus nog geen resultaten van het onderzoek of conclusies ontvangen, maar verwacht deze wel nog op relatief korte termijn.

Voor wat de bijkomende financiering voor NT2 betreft, heeft de minister eerder vandaag ook reeds bijkomende duiding verschaft.

– Replieken

In verband met OKAN komt *Kathleen Krekels* nog even terug op de kwestie van de vervolgcoaches en de doorstroming van de leerlingeninformatie. Als leerlingen van school veranderen of elders geregistreerd worden, gaat hun informatie immers niet automatisch mee over. Wordt de informatiedoorstroming dan desgevallend door die vervolgcoaches opgenomen of verloopt dat nog op een andere manier?

Minister *Hilde Crevits* antwoordt dat de regeling voor de vervolgcoaches grondig gewijzigd is. Vroeger werd de vervolgcoach tewerkgesteld in de school waar de leerling gedurende het voorgaande schooljaar school liep, terwijl nu de plaats telt waar de leerling effectief school loopt. Hoewel er dus nog geen automatische gegevensoverdracht is (ook al omdat men – bij ontstentenis van een spontane melding door de betrokkene – niet altijd onmiddellijk weet waar een leerling naartoe is vertrokken), kan de vervolgcoach nu dus zeer wel zelf op zoek gaan naar informatie over het voorgaande traject van zijn leerling. Op een heel pragmatische manier heeft men zo dus heel wat opportuniteiten gecreëerd.

3.6.2. Horizontale beleidsplannen

Voor wat de armoedeproblematiek betreft, wijst de minister erop dat het onderzoek van de inspectie en het betreffende rapport wat vertraging hebben opgelopen. Het is belangrijk te onderstrepen dat de evaluatie van de onderwijsinspectie inzoomt op een aantal heel specifieke aspecten van de opleiding Ervaringsdeskundige in de Armoede en Sociale Uitsluiting (EDAS). De tewerkstelling wordt wel beschreven maar valt eigenlijk buiten de scope van de evaluatie. Het is de bedoeling om met de geformuleerde aanbevelingen meer cursisten met succes te laten deelnemen aan de vooropleiding en de beroepsopleiding EDAS en te laten doorstromen naar andere opleidingen. Momenteel bekijk de minister nog hoe er met de beleidsaanbevelingen aan de slag kan worden gegaan.

III. Toelichting amendementen en indicatieve stemmingen

Steve Vandenberghe licht amendementen nr. 2 en 3 toe. Hij verduidelijkt dat de indieners door de amendementen de werkingsmiddelen in respectievelijk basis- en secundair onderwijs willen indexeren omdat ook diverse kosten voor scholen stijgen.

Jo De Ro stelt vast dat zowel bij de vastleggingskredieten en het vereffeningskrediet er een stijging is, wat logisch is bij een indexering, maar hij ziet niet waar de middelen hiervoor vandaan komen.

Koen Daniëls heeft dezelfde bedenking en vermoedt dat er nog een amendement volgt om de rekening te laten kloppen.

Steve Vandenberghe zegt dat de niet-indexering een grote impact heeft op het basis- en secundair onderwijs.

Koen Daniëls zegt dat het gaat om 18 miljoen euro extra. Waar komen deze middelen vandaan? Komt er een extra belasting? Worden de middelen ergens gecompenseerd? Of gaat de begroting in het rood?

Steve Vandenberghe repliceert dat de meerderheid de beleidsverantwoordelijkheid draagt en de keuzes maakt. Men moet de zaken niet omdraaien. De sp.a-fractie vindt de indexering heel belangrijk. Bij de bespreking van de begroting en beleidsbrief hebben ze hier al meermaals op de grote impact gewezen van de niet-indexering van de werkingsmiddelen van het basis- en secundair onderwijs.

Jo De Ro merkt op dat de fractievoorzitter van sp.a er voortdurend op wijst dat deze Vlaamse Regering haar budgettaire ambities niet waarmaakt. Het is niet ongevoel dat, los van de sympathie die men kan hebben voor het voorstel, gevraagd wordt waar het geld vandaan komt. De Groenfractie laat bijvoorbeeld niet na om in dergelijke gevallen met een alternatieve begroting te komen. Dus ofwel bespaart men elders ofwel gaat men in het rood. Maar dan begrijpt hij de opmerkingen van de fractievoorzitter van sp.a niet.

Koen Daniëls zegt dat de meerderheid op die manier ook graag extra geld zou uitgeven aan bijvoorbeeld scholenbouw, de OBE's in het hoger onderwijs enzovoort. Maar de rekening moet wel kloppen. Dit is sp.a oude cultuur: we geven het geld uit en waar het vandaan komt, is niet het probleem. Dat is geen verantwoord beleid.

Jos De Meyer stelt voor dat de sp.a-fractie zijn amendementen intrekt, ofwel dat er wordt gestemd.

Steve Vandenberghe antwoordt dat de sp.a-fractie de amendementen niet zal intrekken. Voor hem gaat het om een belangrijk signaal. De indexering is fundamenteel. Zoniet komen het basis- en secundair onderwijs in de problemen. Als de meerderheid de prioriteiten elders legt, is dat hun keuze.

De amendementen nr. 2 en 3 worden verworpen met 10 stemmen tegen 3.

De toegewezen decreetsbepalingen en programma's behorende tot het bevoegdheidsdomein Onderwijs worden indicatief aangenomen met 10 stemmen tegen 3.

Kathleen HELSEN,
voorzitter

Koen DANIËLS
Caroline GENNEZ,
verslaggevers

Gebruikte afkortingen

ACTA	Antwerps Centrum Toegepaste Automatiseringstechniek
AGION	Agentschap voor Infrastructuur in het Onderwijs
AgODi	Agentschap voor Onderwijsdiensten
AHOVOKS	Agentschap voor Hoger Onderwijs, Volwassenenonderwijs, Kwalificaties en Studietoelagen
aso	algemeen secundair onderwijs
ASS	autismespectrumstoornis
bso	beroepssecundair onderwijs
btw	belasting over de toegevoegde waarde
buso	buitengewoon secundair onderwijs
CANON	Cultuurcel van het Agentschap voor Onderwijscommunicatie
cao	collectieve arbeidsovereenkomst
CAW	centrum algemeen welzijnswerk
CBE	centrum voor basiseducatie
CLB	centrum voor leerlingenbegeleiding
CLIL	Content and Language Integrated Learning
CVO	centrum voor volwassenenonderwijs
DAC	derde arbeidscircuit
DBFM	Design Build Finance Maintain
dbso	deeltijds beroepssecundair onderwijs
DHO	Databank Hoger Onderwijs
dko	deeltijds kunstonderwijs
EHBO	eerste hulp bij ongelukken / eerste hulp bij ongevallen
EMB	Executieve van de Moslims van België
ERASMUS	European Community Action Scheme for the Mobility of University Students
ERK	Europees Referentiekader
ESR	Europees Systeem van Nationale en Regionale Rekeningen
EU	Europese Unie
EVC	elders verworven competentie / eerder verworven competentie / erkenning van verworven competenties
Febiac	Fédération Belge de l'Industrie de l'Automobile et du Cycle
GOAL	Guidance and Orientation of Adult Learners
GO!	onderwijs van de Vlaamse Gemeenschap (historische naam = Gemeenschapsonderwijs)
GOK	gelijke onderwijskansen
gon	geïntegreerd onderwijs
GPB	getuigschrift van pedagogische bekwaamheid
hbo	hoger beroepsonderwijs
hbo5	hoger beroepsonderwijs 5
Howest	Hogeschool West-Vlaanderen
IALS	International Adult Literacy Survey
ICT	informatie- en communicatietechnologie
ion	inclusief onderwijs
JoJo	Scholen voor Jongeren, Jongeren voor Scholen
KAJ	Kristelijke Arbeidersjongeren
KU Leuven	Katholieke Universiteit Leuven
LARS	Leerlingen Activiteiten en Registratie Systeem
LEF	Levensbeschouwing, Ethiek, Filosofie
LOP	lokaal overlegplatform
LuC	lesurencursist
M-decreet	decreet betreffende maatregelen voor leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften
MARS	meertaligheid als realiteit op school
MOD	Managementondersteunende Diensten
NARIC	National Academic Recognition Information Centre

NT2	Nederlands als tweede taal
NVAO	Nederlands-Vlaamse Accreditatieorganisatie
OBE's	onderwijsbelastingseenheden
OBPWO	onderwijskundig beleids- en praktijkgericht wetenschappelijk onderzoek
OCB	Onderwijscentrum Brussel
OESO	Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling
OKAN	onthaalklas voor anderstalige nieuwkomers / onthaalonderwijs voor anderstalige nieuwkomers
O&O	onderzoek en ontwikkeling
OV	opleidingsvorm
OVSG	Onderwijskoepel van Steden en Gemeenten
PIAAC	Programme for the International Assessment of Adult Competencies
PISA	Programme for International Student Assessment (van de OESO)
POC	permanente ondersteuningscel
pps	publiek-private samenwerking
PWA	plaatselijk werkgelegenheidsagentschap
RSZ	Rijksdienst voor Sociale Zekerheid
RTC	regionaal technologisch centrum
SALK	Strategisch Actieplan voor Limburg in het Kwadraat
SALTO	Screeningsinstrument Aanvang Lager Onderwijs Taalvaardigheid
Se-n-Se	secundair-na-secundair
SERV	Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen
SES	socio-economische status
SID-in	studie-informatiedag
SIHO	Steunpunt Inclusief Hoger Onderwijs
SIO	synchroon internetonderwijs
SONO	Steunpunt voor Onderwijsonderzoek
STEM	Science, Technology, Engineering and Mathematics
TIMSS	Trends in International Mathematics and Science Study
tso	technisch secundair onderwijs
UGent	Universiteit Gent
UNESCO	United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization
UZ Gent	Universitair Ziekenhuis Gent
VBB	Voorrrangsbeleid Brussel
VCLB	Vrije-CLB-Koepel
VDAB	Vlaamse Dienst voor Arbeidsbemiddeling en Beroepsopleiding
VEK	vereffeningskrediet
VeVe-project	Verkeersveiligheid-project
VGC	Vlaamse Gemeenschapscommissie (van het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest)
Vlajo	Vlaamse Jonge Ondernemingen
VLHORA	Vlaamse Hogescholenraad
VLIR	Vlaamse Interuniversitaire Raad
Vlor	Vlaamse Onderwijsraad
VLUHR	Vlaamse Universiteiten en Hogescholen Raad
VN	Verenigde Naties
VRIND	Vlaamse Regionale Indicatoren
vte	voltijdsequivalent / voltijdsequivalent
vzw	vereniging zonder winstoogmerk